

ZBERATEĽ

2002

11

Ročník VIII.
Cena 44 Sk
ISSN 1335-8693

MESAČNÍK O FILATELII ★ NUMIZMATIKE ★ FILOKARTII ★ TELEFÓNNYCH KARTÁCH
INFORMÁCIE ★ ODBORNÉ ČLÁNKY ★ INZERCIA ★ PRÍLOHA AUKČNÝ KATALÓG

– Chlapče, známkam akosi už prestávam rozumieť...
– To pjeťo, ujo, lebo nečítaš časopis Zbejateľ!

O časopise Zberateľ v roku 2003 píšeme na str. 1 a 9

„Stále nie je núza o nové objavy“ – píše M. Bachratý o troch poštových pečiatkach v článku **OPRAVME SI V MONOGRAFII** (str. 16)

Položka 135: 22 KP, vyvol. cena 16 000 Sk

AUKCIA

TIŠTĚNO NA CELOSTÁTNÍ VÝSTAVĚ POŠTOVNÍCH ZNÁMEK,
BRATISLAVA 1937

Položka 048: ANV 18 VII, hárček VII. typu, vyvolávacia cena 21 500 Sk

Takto vyzerá malá metamorfóza farieb na hárčeku „Ludovít Štúr“ – k príspevku M. Gereca **POŠUNY FARIEB NA ZNÁMKACH TLAČENÝCH OCELOTLAČOU Z PLOCHÝCH DOSIEK** (str. 14–15)

Ukážky z noviniek poštových známok Ukrajiny a Poľska (str. 5–6)

Dvojica slovenských a čínskych známok – k spoločnému vydaniu Bojnický zámok a Terasy v Handan sa vraciame na str. 2–3

Ukážka zo série maďarských telefónnych kariet s motívom národných parkov – k II. časti príspevku M. Jobeka o TK našich južných susedov v stálej rubrike **MAĽÉ OKIENKO TELEKARTISTU** (str. 21–22)

Skúšobná tlač na stroji WIFAG III – ocelotlač kombinovaná štvorfarebnou hlbkotlačou s červeným dátumom na ľavom okraji – k článku P. Malíka **50 ROKOV ROTÁČIEK WIFAG** (str. 11–13)

? Čím je zaujímavý tento list z Dráždan do Argentíny? Odpoveď dá B. Helm v článku **AEROFILATELISTOVA ODPOVEĎ** (str. 32)

Z OBSAHU

- 50 rokov rotačiek WIFAG - P. Malík (11-13)
- Okienko špecialistu: Posuny farieb na známkach tlačенých ocelotlačou z plochých dosiek - M. Gerec (14-15)
- Opravme si v monografii - M. Bachratý (16)
- Z mincovníctva ruského cára Petra I. Veľkého (1689-1725) - E. Minarovičová (17-18)
- Ako som vyzrel na pána Scharingera - O. Földes (19-20)
- MOT 55: Telefónne karty Maďarska, II. časť - M. Jobek (21-22)
- Prehľad príležitostných pečiatok - september 2002 - J. Soukup (23-24)
- Identifikácia zn. krajín na ostrove Tchajvan - T. Rosinský (25-26)
- Autenticnosť pohľadníc vo filatelistických zbierkach - V. K. Németh (27-29)
- Použitie adresných záznamových lístkov - L. K. (31)
- Aerofilatelist „odpoveď“ - B. Helm (32)
- Príloha: AUKČNÝ KATALÓG

CONTENTS

- 50 years of rotary printing machines WIFAG - P. Malík (11-13)
- Specialist's column: Shift of colours on postage stamps printed by recess printing from flat plates - M. Gerec (14-15)
- Make corrections in the monography - M. Bachratý (16)
- From the mintage of the Russian tsar Peter I the Great (1689-1725) - E. Minarovičová (17-18)
- How I outsmarted Mr. Scharinger - O. Földes (19-20)
- Identification of stamp issuing countries in Taiwan - T. Rosinský (25-26)
- Authenticity of picture postcards in philatelic collections - V. K. Németh (27-29)
- Aerophilatelist's reply - B. Helm (32)

Vážení čitatelia, stalo sa už tradíciou, že v tomto čase podávam „ročnú správu o stave časopisu“ z pohľadu vydavateľa a niekoľkými vetami uvádzam, čo nového môžu čitatelia časopisu očakávať v nasledujúcom roku.

Začnem poznámkou, že problematika vydávania časopisu je veľmi jednoduchá: Stačí, ak časopis bude mať hodnotný, aktuálny a príťažlivý obsah, dobrú redakčnú i grafickú úpravu, bude pekne vytlačený na dobrom papieri a včas sa dostane do rúk čitateľov. To sú predpoklady, aby bol o časopis záujem, aby sa predával, alebo inak povedané, aby „na seba zarobil“. Aj pre zvyšovanie úrovne časopisu nie je potrebné urobiť viac, než sa postarať, aby sa trvale zvyšovala jeho kvalita, aby sa neustále zvyšoval počet jeho čitateľov, aby sa tým vytvárali základné podmienky na jeho vydávanie.

S podobným zjednotením potom môžem zopakovať to, čo som na tomto mieste konštatoval pred rokom: Časopis za uplynulý rok opäť o niečo vyrástol, o čom, okrem iného, najlepšie hovoria priaznivé ohlasy čitateľov. Som rád, že z vlnajšíchho predsavzatia, „aby sme boli o rok opäť o niečo lepší“ sa čo-to aj podarilo splniť, a tak máme šance zase postúpiť o kúsok ďalej. Už treba len dúfať, že nevzniknú neočakávané okolnosti, ktoré by tieto zámyery prekazili. Kým sa však zmienim o zámeroch na budúci rok, dovoľte uviesť ešte jednu poznámku.

Úmerne s rastom kvality časopisu narastá aj množstvo práce a náročnosť prípravy časopisu, ktorá sa v poslednom čase povážlivo priblížila k hraniciam našich možností. Začína nám to robiť problémy, o ktorých v časopise už bola zmienka v súvislosti so vznikom niektorých chýb. Preto musíme túto okolnosť zobrať do úvahy a prihliadnúť na ňu aj pri tvorbe koncepcie časopisu na rok 2003.

Základná koncepcia časopisu sa v budúcom roku nebude meniť. Vychádzať bude za nezmenenú cenu (44 Sk) a nezmeneného celoročného predplatného (444 Sk), navyše bude rozšírený o ďalšie štyri strany (z doterajších 48 na 52). Jeho súčasťou však nebude ročný dodatok katalógu známk Slovenska a aukčný katalóg. Tie budú vydávané ako samostatné prílohy v rámci rozšírenej verzie predplatného ako ZBERATEĽ PLUS za zvýhodnenú cenu (484 Sk). Abonent, ktorý bude mať záujem len o jeden z katalógov (známok alebo aukčný), bude si ho môcť zakúpiť samostatne s tradičnou 5-percentnou zľavou. K tomuto riešeniu nás viedli najmä rozdielne záujmy čitateľov. Verím, že tento postup prinesie väčšiu spokojnosť podobne, ako je to s praxou vydávania albumových listov známk Slovenska v dvoch dieloch. Z pripravovaných novíniek chcem ešte uviesť vytvorenie osobitnej rubriky Zberateľské state, v ktorej budú uverejňované články väčšieho rozsahu, alebo články s monometrickým zameraním (o ďalších informáciách píšeme na strane 9).

Som presvedčený, že aj 9. ročník Zberateľa urobí nejaký krôčik vpred. Napriek tomu, že dnes je ešte dosť otázok otvorených, ktoré budú treba priebehne riešiť a dohadovať. Nepochybujem však, že spoločnými silami budú všetky úspešne zvládnuté. V tejto viere sa opieram najmä o spoluprácu so šéfredaktorom a ďalšími skúsenými a obetavými členmi redakčnej rady a redakcie, osvedčenými a erudovanými autormi a spolupracovníkmi, ale aj so širokým záujemným čitateľom, ktorí ma v tomto roku príjemne prekvapili neobyčajnou aktivitou v súťaži o kvet Zberateľa. To je povzbudzujúce a dodáva optimizmus do ďalšej práce!

Na znak vďaky za pomoc, podporu a celoročnú priazeň prijmite, prosím, symbolickú kyticu uvitú z týchto kvetov Zberateľa!

Anton Kulhánek st., vydavateľ

NOVÉ VYDANIA ZNÁMOK SR

■ Technická univerzita v Košiciach

MDPT SR s platnosťou od 17.10.2002 schválilo vydanie príležitostnej poštovej známky „Technická univerzita v Košiciach“ v nominálnej hodnote 6 Sk. Na známke je symbolická kresba. Autorom výtvarných návrhov emisie je Jozef Haščák, rytinu známky vytvoril Pavel Kovářik. Známkou vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a.s., rotačnou ocelotlačou kombinovanou s hĺbkotlačou na PL po 50 známkach v náklade 2 milióny kusov, FDC vytlačila tlačiareň TAB, s.r.o. Bratislava (tlač z hĺbky - lept), pečiatka je s domicilom Košice, náklad FDC 6 tisíc kusov. Poradové číslo známky je 275. © MDPT SR a Slovenská pošta, š.p., 2002. Zárodok vysokého technického školstva v Košiciach siaha

hajú do roku 1937, keď bola zriadená Štátna vysoká škola technická Dr.M.R.Štefánika, ktorá s vyučovaním nezačala pre udalosti po Viedenskej arbitráži. K zrodu dnešnej vysokej školy technického zamerania v Košiciach došlo v roku 1952, keď na základe Vládneho nariadenia č. 30 / 1952 Zb. bola zriadená Vysoká škola technická v Košiciach s tromi základnými fakultami: Fakultou ťažkého strojárstva (dnes Strojnícka fakulta), baníckou (dnes Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií) a hutníckou (dnes Hutnícka fakulta). Neskôr pribudla elektrotechnická fakulta (dnes Fakulta elektrotechniky a informatiky) a Stavebná fakulta.

Významnou udalosťou bolo premenovanie školy na Technickú univerzitu v Košiciach v roku 1991. Následne bola v Prešove zriadená Fakulta odborných štúdií (dnes Fakulta výrobných technológií). Zriadením Ekonomickej fakulty a Fakulty úžitkových umení (dnes Fakulta umení) univerzita opustila rámec rýdzo technických disciplín. V súčasnosti má univerzita osem fakúlt a okolo 12 tisíc študentov. Za päťdesiat rokov existencie škola vychovala vyše 35 tisíc odborníkov □ vkn

■ Pamätný list: Bojnický zámok a Terasy v Handan

S emisiou Bojnický zámok a Terasy v Handan (známky č. 273-274, spoločné slovensko-čínske vydanie), Slovenská pošta, š.p., vydala pamätný list. Má formát A 4 (na ležato), na ľavej strane s nalepenou dvo-

jiou slovenských známok a na pravej strane s dvojicou čínskych známok. Dvojice známok sú opečiatkované príležitostnými pečiatkami svojich krajín (čínska na obr.). V strede do hneď ladeného pamätného listu dominuje kresba R. Cigánika s motívom pamiatok v Handan. Malé logo SP je v ľavom dolnom rohu □ vkn

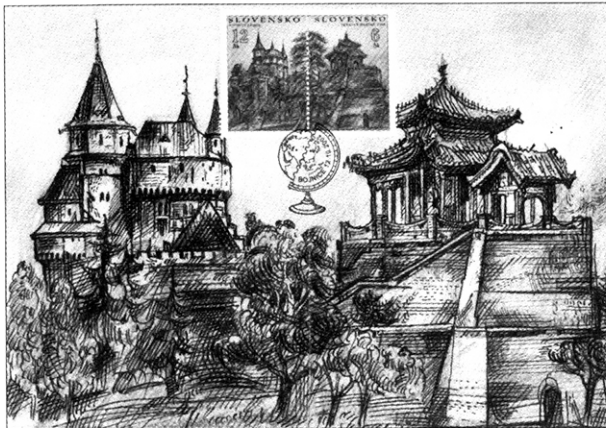
Čínske vydanie emisie Bojnický zámok a Terasy v Handan v úprave príležitostného PL

■ Analogové pohľadnice: Bojnický zámok a Terasy v Handan

S emisiou Bojnický zámok a Terasy v Handan, Slovenská pošta, š.p., vydala dve súťažou vyhotovené analogové pohľadnice (CM). Hore v strede je nalepená dvojica známok s odtlačkom príležitostnej pečiatky (pozri obr. na str.3). Medzi pohľadnicami je priesek, ktorým sa dajú od seba oddeliť a pritom sa od seba odtrhnú aj známky. Tak vlastne získame dve CM, jednu so slovenským (známka 12 Sk) a jednu s čínskym motívom (6 Sk), na každej s polovicou pečiatky.

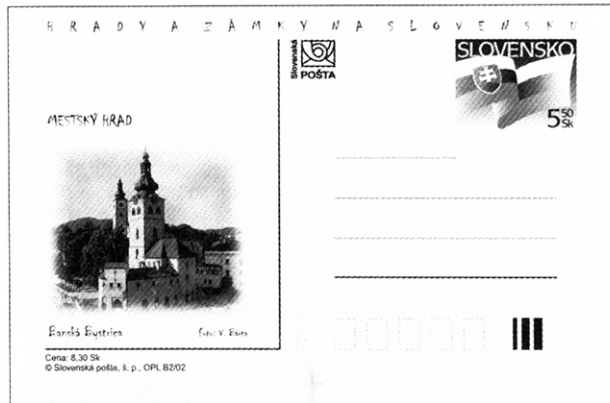
Informáciu o tomto novom „produkte“ SP ťažko obísť bez poznámky. Z filatelistického hľadiska sú totiž týmto spôsobom získané CM nevhodné, nezodpovedajú medzinárodným kritériám pre tento druh zberateľského materiálu a navyše sú aj nevkusné. Jednak oddelením od seba jeden okraj pohľadnice zostane nerovný, zubkované známok sa veľmi ľahko môže poškodiť (nedajbože,

aby sa poslali poštou!) a umiestnenie známky na okraji pohľadnice s polovicou odtlačku príležitostnej pečiatky je nevkusné. Túto poznámku končíme s radou: Dvojicu CM neoddeľujte, nechajte ich spolu! Dvojica spolu nevyzerá zle - aj keď takto vlastne nie sú to CM! (Alebo sú?).

■ Obrazové poštové lístky, II. séria

Slovenská pošta, š.p., vydala druhú sériu (9 kusov) obrazových poštových lístkov pre vnútroštátny poštový styk. Na lístkoch je natlačená rovnaká poštová známka ako na lístkoch I.série - Slovenská zástava vydaná 18.7.2001. Okrem zobrazenia iných hradov a zámkov, celková grafická úprava lístkov zostala zachovaná (pozri Zberateľ 8/2001, s.3 a Zberateľ 9/2002, s.17-18). Autor fotografií je V.Bárta, rok vyhotovenia záberov sa však už neuvádza, séria je označená s © Slovenskej pošty, š.p. (bez uvedenia OZ TÚP-POFIS) ako OPL B 1/02 až OPL B 9/02 (t.j. obrazový poštový lístok, jeho poradové číslo v druhej sérii). Predajná cena 8,30 Sk je opäť vytlačená, mapka na zadnej strane taktiež.

Na druhej sérii obrazových poštových lístkov sú zobrazené nasledujúce slovenské hrady a zámky: Bratislavský hrad / Bratislava (OPL B 1/02), Mestský hrad / Banská Bystrica (OPL B2/02), Trenčiansky hrad / Trenčín (OPL B3/02), Thökölyho hrad / Kežmarok (OPL B4/02), Panenský hrad / Banská Štiavnica (OPL B5/02), Budatínsky zámok / Žilina (OPL B6/02), Zvolenský zámok / Zvolen (OPL B7/02), Likavský hrad / Likava (OPL B8/02) a Červený Kameň / Častá (OPL B9/02).

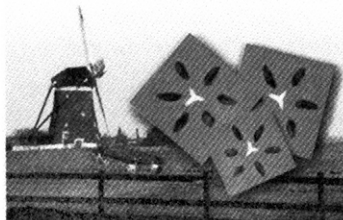
PL 81: Výstava v Amsterdame

Slovenská pošta vyhotovila k Medzinárodnej výstave poštových známok v Amsterdame - AMPHILEX 2002 prílačku na poštový lístok „Doprava na Dunaji“ 10 Sk (CDV 72). Okrem názvu výstavy a času jej trvania (30.8. - 3.9.2002), je na lístku vytlačená obrazová kompozícia s veterným mlynom v pozadí. Na lístku je uvedená cena (12,80 Sk) a © Slovenská pošta, š.p., PL 81.

AMPHILEX 2002

Medzinárodná výstava poštových známok v Amsterdame

30. 8. – 3. 9. 2002

PL 82: Vysoké Tatry - Slavkovský štít - Medzinárodný rok hôr

MDPT SR a SP vydali poštový lístok s natlačenou známkou 5,50 s námetom Vysokých Tatier - Slavkovského štítu. V obraze známky pod názvom SLOVENSKO je uvedený text: MEDZINÁRODNÝ ROK HÔR 2002. Hore v strede lístka je hologram s väčším počtom zmenšených emblémov Slovenskej pošty. V ľavom dolnom rohu je čiernou farbou vytlačené logo SP a text: Cena 6,50 Sk / © MDPT SR, Slovenská pošta, š.p./ PL 82.

COB: 60.výročie vzniku dubnického hokeja

MDPT SR a SP vydali celinovou obálku s natlačenou známkou Znak 8 Sk (COB 1) s prílačkou v ľavej časti: Jednofarebnú (čiernu) prílačku tvorí logo HK Dubnica, text 60.VÝROČIE VZNIKU DUBNICKÉHO HOKEJA 1942 - 2002 a v kruhu kresba

hokejistu s textom PAVOL DEMITRA / PRVÝ DUBNICKÝ HRÁČ V NHL. Dňa 21.9.2002 sa k tomuto výročiu používala na pošte Dubnica 1 príležitostná poštová pečiatka.

STK Dubnica
60. VÝROČIE VZNIKU
DUBNICKÉHO HOKEJA 1942 - 2002

50. výročie založenia
Farmaceutickej fakulty UK
v Bratislave

COB: 50. výročie založenia Farmaceutickej fakulty UK v Bratislave

MDPT SR a SP vydali celinovú obálku s natlačenou známkom Znak 8 Sk (COB 1) s prítláčou v ľavej časti, ktorú tvorí plaketa fakulty a text 50. VÝROČIE ZALOŽENIA FARMACEUTICKEJ FAKULTY UK V BRATISLAVE. Prítláč je vyhotovená v tmavohnedej a svetlohnedej farbe. K výročiu pošta Bratislava 1 používala 31.10.2002 príležitostnú pečiatku □ Rubriku pripravil vvk

NOVÉ PEČIATKY

Uvádzame prehľad nových príležitostných poštových pečiatok, ktoré by sa mali používať od 7. novembra 2002 do konca tohto roka. Informácie sme získali z oficiálnych zdrojov Slovenskej pošty, š. p. do redakčnej uzávierky 25. 10. 2002. Ako sa už neraz v minulosti stalo, pre rôzne okolnosti môže prísť k zmenám, a preto zberateľom odtlačkov pečiatok odporúčame, aby si naše informácie overili na príslušných poštách.

- 7.11.2002 Trenčín 1: **365 ROKOV TYPOGRAFIE NA POVAŽÍ / SIGNET TISKÁRNY ČESKÉHO EXULANTA VÁCLAVA VOKÁLA ZE STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO / MDCXXXVII MMII**
- 8.11.2002 Bratislava 1: **10. VÝROČIE VOJENSKÉHO ÚRADU SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA**
- November 2002 Rajecká Lesná: **INAUGURÁCIA ZNÁMKY VIANOCE** (známka má byť vydaná 8.11.2002)
- 14.11.2002 Trenčín 1: **JOZEF BRANECKÝ / 1882-1962 / PROVINCIÁL PÍARISTOV, REGIONÁLNY HISTORIK A SPISOVATEĽ**
- 15.11.2002 Spišské Podhradie: **SPIŠSKÝ BISKUP JÁN VOJTAŠŠÁK / 125. VÝROČIE NARODENIA**
- 15.11.2002 Spišské Podhradie: **INAUGURÁCIA POŠTOVEJ ZNÁMKY SPIŠSKÁ KAPITULA**
- 7.12.2002 Košice 1: **DEN POŠTOVEJ ZNÁMKY / 80 ROKOV ORGANIZOVANEJ FILATELIE V KOŠICIACH**
- 9.12.2002 Rajecká Lesná (?): **SV. GABRIEL / 30 ROKOV PATRÓNOM POŠTY A FILATELIE**

- December 2002, Ľiptovský Mikuláš 1: **STOROČNICA KOLOMANA SOKOLA** (termín môže byť až po vydání známky, t.zn. po 6.12.2002) □ **J. Soukup**

NEÚRADNÉ PRÍTLAČE

Košice: Deň známky a 80 rokov filatelie

Košickí filatelisti sa rozhodli osemdesiat rokov organizovanej filatelie vo svojom meste pripomenúť spolu s každoročnými oslavami Dňa poštovej známky. K tomuto jubileu pripravujú aj prítláče na obálky a farebné lístky. Na obálke je farebná reprodukcia záberu hotela Schalkház a Mlynská ulica s hotelmi Európa a Imperiál, na poštovom lístku (CDV 62) Levočský dom. Ako texty na prítláčoch hovorí, sú to miesta, kde sa košickí filatelisti v minulosti stretávali na svojich tradičných burzách a schôdzkach (zaujímavý spôsob propagácie filatelie! - pozn.red.). K jubileu sa bude používať 7. decembra 2002 príležitostná poštová pečiatka, kedy sa uskutoční slávnostné zhromaždenie košických filatelistov □ vg

80 ROKOV ORGANIZOVANEJ FILATELIE V KOŠICIACH

HOTEL SCHALKHÁZ

MLYNSKÁ ULICA
hotel Európa a hotel Imperiál

MIESTA STRETŇUTÍ KOŠICKÝCH FILATELISTOV V MINULOSTI

80 ROKOV ORGANIZOVANEJ FILATELIE V KOŠICIACH

KOŠICE - LEVOČSKÝ DOM
MIESTO STRETŇUTÍ KOŠICKÝCH FILATELISTOV V MINULOSTI

Rimavská Sobota: 120 rokov múzea

Gemersko-Malohontské múzeum v Rimavskej Sobote si v tomto roku pripomína 120. výročie svojho založenia. Jubileum múzeum pripomenulo príležitostnou poštovou pečiatkou, používanou na pošte Rimavská Sobota 1 25. septembra 2002 a jednoduchými, ale vkusne vyhotovenými prítláčmi na bežných (necelínových) obálkach. Za zaslanie ukážky ďakujeme A. Bán Bódimu z Bátky □ (R)

Z NOVINIEK NAŠICH SUSEDOV

Česká republika: CDV - výstava OSTROPA 2003

Ministerstvo dopravy a spojov Českej republiky 16. 10. 2002 vydalo príležitostný poštový lístok 9 Kč na propagáciu 2. česko-nemeckej výstavy poštových známok OSTROPA 2003, ktorá sa uskutoční v Jihlave v dňoch 24. - 27. 4. 2003. Výstava bude zameraná na 10. výročie vzniku ČR a vydania prvej českej poštovej známky. Obráz natlačenej známky tvorí

logo výstavy OSTROPA 2003 (autorka Marie Svobodová). Ako ochranné prvky lístka sú hologram pod logom Českej pošty a prvá adresná linka vytvorená mikropísmom s letopočtom 2002. Na ľavej časti lístka je motív z mesta Jihlava - horná časť Masarykovho námestia s radnicou. Obraz dopĺňa názov výstavy. Autor GÚ Oldřich Pošmurný, tlač viacfa-

rebným ofsetom v PTC Praha, a.s., predajná cena 14 Kč □ vkn

Maďarsko: 75. Deň poštovej známky - keramička M.Kováčsová

Aj filatelisti našich južných susedov majú rok 2002 bohatý na okružile jubileá - pripomínajú 80.výročie organizovanej filatelie, 50.výročie zväzu filatelistov (MABÉOSZ) a 75. Deň poštovej známky. K tejto príležitosti Maďarská pošta vydala dve známky (33 a 38 Ft) a hárček (400+200 Ft). Emisia je venovaná dielu Margity Kováčovej (1902-1977).

M.Kováčsová študovala sochárstvo a keramiku vo Viedni, Mníchove a absolvovala aj rôzne študijné pobyty (Kodaň, Paríž). Vo svojej tvorbe sa venovala rôznym žánrom, vytvorila rad postavičiek detí, mužov i žien, reliéfy a plastiky ozvláštnené osobitným pôvodom a láskavým humorom. Za svoju tvorbu získala viaceré ocenenia, medzi najvýznamnejšie patria zo Svetovej výstavy v Paríži (1937) a z EXPO 1958 v Bruseli. Jej diela boli zobrazené aj na viacerých známkach.

Na známke 33 Ft je soška s názvom **Bábovková maďona** (1938), na známke 38 Ft súsošie s názvom **Fotografia do rodinného albumu** (1953) a na hárčeku plastika **Svätého Juraja s drakom** (1936). Emisia bola vydaná 3.10.2002. Známký boli vydané na malom PL rozmerov 76x71 mm a rovnaký formát má aj číslovaný hárček. Okraje známk a hárčeka sú lemované ornamentmi a príležitostnými textami □ vkn

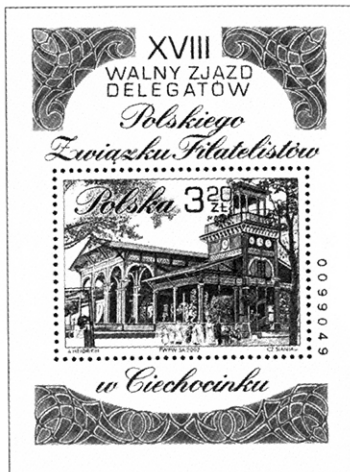
Poľsko: 17. zjazd PZF, Lokomotívy

Z poľskej známkovej tvorby sme vybrali 4-známkovú emisiu s atraktívnym námetom **historických parných lokomotív**. Na prvej (1,10 Zł) je lokomotíva pre osobné vlaky Okl-359 vyrobená v roku 1917 v Berlíne, na druhej (1,10 Zł) lokomotíva taktiež pre osobné vlaky Ol 49-7 postavená v roku 1949 v Chrzanowe (vyobrazená na 2.strane obálky), na tretej známke (2 Zł) je lokomotíva pre nákladné vlaky TK3-87 postavená v Kráľovci (Königsberg) v roku 1908 a na poslednej je rýchliková lokomotíva Pm 36-2 postavená v Chrzanowe v roku 1936, ktorá

je známa pod menom „Krásna Helena“. Známký boli vydané súťažou v PL s 12 známkami (z každej známky tri, umiestnené pod sebou), ale jednotlivé hodnoty boli vydané aj samostatne v PL po 20 kusoch. N: Jacek Brodowski. Dátum vydania: 21.9.2002 □ vkn

Sedemnásť zjazd Zväzu poľských filatelistov (PZF) sa konal v kúpeľnom mestečku Ciechocinek, ktorý je známy svojimi minerálnymi vodami a výbornou klímou. Poľská pošta k zjazdu vydala hárček rozmerov

74x105 mm so známkou hodnoty 3,20 Zł. Na známke je liečebný dom postavený vo švajčiarskom štýle (staviteľ E.Ciechocki) v rokoch 1880-1881. Autorom výtvorného návrhu emisie je A. Heidrich, rytcom známky Cz. Slania. Číslované hárčeky boli vydané 1.9.2002, a to v náklade 400 tisíc kusov perforovaných a 90 tisíc kusov neperforovaných □ vkn

Rakúska známková jeseň

Tohtoročná jesenná nádielka poštových známk bola rozsiahla počtom i rôznorodosťou námetov. V septembri Rakúsko vydalo päť známk. Prvá je venovaná novoinštalovanému **Múzeu bývania vo Viedni** (0,58 €). Je na nej budova i príslahý areál múzea podľa výtvorného návrhu T.Dellischa ■ Ďalšia známka je venovaná **spomienke na krajanov žijúcich v zahraničí** (2,47 €). Kresba

E.Fuchsa je symbolická - postavy mladej ženy a muža držia nad hlavou štylizovanú zemeguľu ■ Tretia známka (0,51 €) pokračuje v emisii, ktorá zobrazuje postavy z cirkusového prostredia. Teraz je to postava známa pod názvom „**Doktor klanun**“. Autor G.Peichl ■ Námetom komplikovanej je známka T.Dellischa vydaná k spoločensko-kultúrnemu podujatiu „**Línecký zvoniaci oblak**“ (0,58 €) ■ Septembrové vydanie uzatvára emisia „**Historické automobily**“. Na známke 0,51 € je zobrazené cisárske auto Gráf & Stift,

typ 40/45, vyrobené pred sto rokmi v Herzogenburgu. Autorkou výtvarného návrhu známky je M. Sieglová. Všetky známky sú vytlačené z rytiny čiernej farby kombinovanej viacfarebnou hĺbkotlačou (na ukážku sme vybrali známku s Doktorom klaunom a historickým automobilom) □ Zc

Novinky z Ukrajiny

Ukrajinská pošta vydala 25.5.2002 štyri príležitostné známky v emisnom rade **Svetová ochrana prírody** (s emblémom WWF - panda).

Všetky hodnoty (40, 70, 80 k a 2,50 grn) sú venované **úžovke leopardaj** (*Elaphe sitala*), ktorá je vedená v Červenej knihe ohrozených živočíchov Ukrajiny. Vyskytuje sa v Jaitskej a Karadzskej prírodnej rezervácii a na myse Martjan. Tlač súťažou v 4-blokoch, na jednom TL sú štyri 4-bloky a štyri potlačené kupóny. Náklad 305 tisíc sérií, z čoho 5 tisíc sérií sa použilo na zhotovenie známokových zošitkov. Kat.č. Mi 502-5. Ďalšie dve známky emisného radu **Opery Ukrajiny** boli vydané 31.5.2002. Predstavujú **Operu a balet A.B. Slovienska** v Donecku a **Štátnu operu a balet v Dnepropetrovsku**. Obidve známky s rovnakou nom. hodnotou 1,25 grn vytlačili v háčkovéj úprave v náklade 100 tisíc kusov. Mi.506-7 / Bl.36. Výplatné známky s námetom **kvetov** boli 1.6.2002 doplnené ďalšou známku, a to v hodnote 30 k. Mi.508. Už 10.pokračovanie má emisný rad **Oblasti Ukrajiny**. Dňa 2.6.2002 bola v tradičnej grafickej úprave vydaná známka 40 k **Lugansk**, kde v známkovom obraze vidíme sochu Matky Božej, pohľad na krajinu, mapku oblasti a jej erb. Náklad 500 tisíc kusov. Mi.509. Z Červenej knihy ohrozených živočíchov a rastlinných druhov sú predstavené ďalšie dva: **Delfín malý** (*Phocoena phocoena*) a **kormorán** (*Phalacrocorax aristotelis*). Obe 70 k známky boli vydané súťažou po 1 mil. kusov. Mi.510-1.

125.vročíe narodenia **Mikolu Leontoviča** (1877-1921), hudobného pedagóga a skladateľa zborového spevu, pripomenuli 21. 6. 2002 vydaním známky 40 k s portrétom umelca v náklade 300 tisíc kusov. Mi.512. Dňa 27.6.2002 mal 11.pokračovanie emisný rad Oblasť Ukrajiny. Znáмка 40 k je venovaná oblasti **Černovec**, ktorá je na známke reprezentovaná starou pevnosťou a malovaným veľkonočným vajčekom. Náklad 1 mil. kusov. Mi.513. V rade výplatných známok kvety a symboly bol 5.7.2002 vydaný **orgován** (*Syringa josicaea*) v nečíselnej nominálnej hodnote C (v čase vydania 80 k). Mi.514.

Emisia **Čiernomorská biosféra rezervácia** prináša 5 známok v háčkovéj úprave s rovnakou nominálnou hodnotou 50 k. Z vtáčích druhov tu nachádzame: **Kulík strakatý** (*Haematopus ostralegus* L.) - vyobrazený na 1.str.obálky, **čajka tenkozobá** (*Larus genei* Brême), **kuljon** (ukraj.) **veľký** (*Numenius arquata* L.) a **piesočník morský** (*Charadrius alexandrinus* L.). Rastliny zastupuje **pivník karlikovij** (ukraj.) (*Iris pumila* L.). Deň vydania 13.7.2002, náklad 100 tisíc háčkov. Mi.515-519 / Bl.37. Všetky emisie boli vytlačené ofsetom □ ik

SPRÁVY · OZNAMY

Detva tentokrát aj z iného pohľadu

Na prelome 19. a 20. storočia, zrejme aj pod dojomom vystúpenia folklórnej skupiny z Detvy na Národopisnej výstave v Prahe v roku 1895, vznikla v Detve maliarska kolónia. Založil ju J.Augusta za pomoci E.Pacovského. Pracovali v nej najmä českí a moravskí umelci, ako aj nemecký maliar Hans Mach. Kolónia síce po niekoľkých rokoch zanikla, ale aj tak dala ideový základ na vytvorenie Grupy uhorsko-slovenských maliarov.

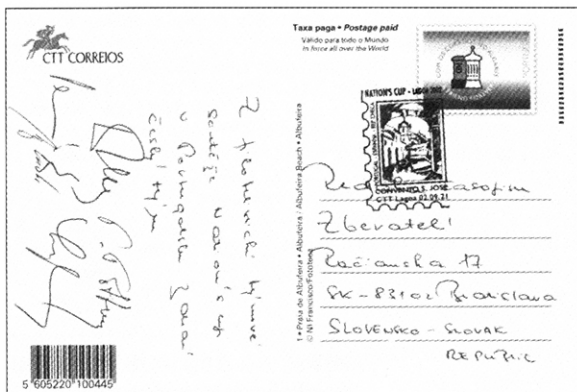
Potešiteľné je, že ohlas tohto umeleckého prejavu žije aj po sto rokoch, čoho dôkazom je sympóziu v dňoch 7.- 10. októbra 2002, ktoré usporiadala novodobá Detvianska umelecká kolónia. Zúčastnilo sa jej bezmála 30 slovenských umelcov, medzi ktorými boli aj traja inštitní maliari - Slováci z Kovačie a Padiny z Juhošlávie. Diela, vytvorené počas sympózia, boli na záver vystavené v horskom hoteli Polana.

Súčasťou podujatia boli aj viaceré sprievodné akcie, pri ktorých nestáli bokom ani detvianski filatelisti. V spolupráci s Mestskou knižnicou K.A.Medveckého usporiadali výstavu známok pod názvom "Umenie a poštová známka". Vystavené boli predovšetkým známky z emisného radu Umenie a Biénále ilustrácií detskej knihy. Návštevníci výstavy vysoko hodnotili nazeranie na poštovú známku ako umelecké dielo, a nielen ako potvrdenky na zaplatenie poštovného. Aj tento filatelistický "príspevok" potvrdila správnosť nastúpenia cesty úzkej spolupráce s miestnymi kultúrnymi ustanovizňami a smerovanie detvianskeho klubu na propagovanie filatelie medzi širokou verejnosťou.

Iniciátorom tohto kultúrno-umeleckého podujatia v Detve bol Milan Malček, ktorý už dlhšie a veľmi aktívne spolupracuje s Klubom podpolianskych filatelistov, za čo mu bol svojho času udelený strieborný Čestný odznak Zväzu slovenských filatelistov.

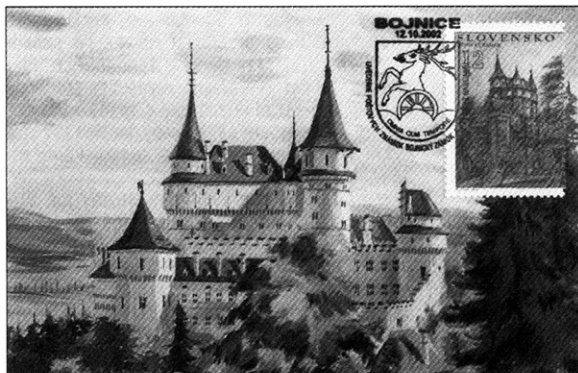
□ Štefan Pliško

Český tým na NATIONS' CUP v Portugalsku

Nové formy medzinárodných filatelických súťaží sa slubne rozbiehajú. Začiatkom septembra sa v Portugalsku uskutočnila súťaž národných filatelických tímov Španielska, Českej republiky a Portugalska. Súťažilo sa v prezentácii, kvíze a vo výstavnej časti trojhrámovými exponátmi. Český tím v zložení Mgr. M. Langhammer (vedúci), Ing. P. Pittermann, MUDr. B. Helm, Ing. J. Čacka a JUDr. M. Červinka v silnej konkurencii získal druhé miesto (zvíťazili Španieľi, tretí bol domáci tím). Členom jury bol Ing. Vít Vaníček. Srdečne blahoželáme a ďakujeme za milý pozdrav! (R)

Uvedenie slovensko-čínskych známok

V Huňadyho sále Bojnického zámku sa 12. októbra 2002 uskutočnilo slávnostné uvedenie spoločnej slovensko - čínskej emisie príležitostných poštových známok s námetom Bojnického zámku a terás v Handane. Uvedenia známky sa zúčastnili predstavitelia MDPT SR, SP a ďalší hostia, medzi nimi aj predstavitelia veľvyslanectva Čínskej republiky a čínskej pošty (trochu boli komplikované preklady - do angličtiny, češtiny a v druhom prípade s ťažkosťami do slovenčiny a naopak). Pripravený bol mimoriadne bohatý kultúrny program. Predávali sa aj čínske tlačové listy, a tak mohol filatelista hneď porovnať kvalitu aj farebnosť známok oboch emisí. Pozornému oku neušlo, že čínske TL sú číslované a pri pohľade z boku vidno sériu číslic, vytlačenu aj na samotných známkach. Pri osvetlení pod UV-lampou zistíme, že každá známka má číslo, zhodné s číslom hárčeka (zrejme

ide o identifikačný znak alebo o ochranný prvok). Záujem bol aj o čínsku FDC, žiaľ vydanú na nevhodnom formáte B 6.

Našou poštou bola vydaná aj (maxi)-maxi-karta, čo nie je omyl v písaní, lebo išlo o dvoj pohľadnicu s obidvoma súťažovými známkami, čo zásady FIP pre tvorbu CM neprípúšťa. Tento produkt nepotrebuje komentár. Našťastie v pokladnici vo vstupnom areáli zámku boli vkusne farebne pohľadnice J. Fedoru, a tak mnohí návštevníci si vyhotovili aj originálne a pritom korektné CM. Na záver inaugurácie sa už preradené rady návštevníkov zišli v obrazárni na nádvorí, kde sa uskutočnila ešte vernisáž výstavy z tvorby R. Cigánika pod názvom SVET JE UMENIE □ JM

Výstava „Slováci v misiách OSN a v mierových operáciách“

Výstava pod týmto názvom sa uskutočnila v priestoroch Okresného úradu v Kežmarku. Na výstave mohli návštevníci vidieť prierez účasti Slovákov v medzinárodných misiách od roku 1953 v Dozornej komisii neutrálnych štátov v Kórei až po účasť v operácii Trvalá sloboda v Afganistane v tomto roku. Výpovednú hodnotu exponátov zvyšujú fotografické zábery a publikácie, časopisy, mapy, plakety, odznaky, nášivky na rukávy a iné predmety. Na výstave bola aj zástava OSN a vlajka UNITA z Angoly, mapy minových polí v Bosne a Hercegovine, ako aj v Sarajeve. S činnosťou našich misií sa návštevníci mohli oboznámiť aj prostredníctvom videozáznamov.

Na výstave svoje exponáty predstavili Jozef Korený z Trenčína a Ing. Igor Šajtava z Kežmarku, ktorý bol účastníkom misií UNPROFOR, MONUA, UNAMSIL a v Kosove v rámci misie OSCE. Výstavu realizoval Klub vojenských dôchodcov Kežmarok, Okresný úrad Kežmarok a členovia Klubu filatelistov, osobitne Ján Nyéki a p. Gatnárek. Príjem z dobrovoľného vstupného na výstavu organizátori venovali chirurgickému oddeleniu NSP MUDr. Alexandra na zakúpenie počítača □ ký

Košičania budú jubilovať

Tradičné stretnutie Košických filatelistov ku Dňu poštovej známky, sa v tomto roku bude konať v znamení 80 rokov organizovanej filatelie v Košiciach. Slávnostné zhromaždenie sa uskutoční 7. decembra 2002 v Slovenskom technickom múzeu s bohatým programom: Prvú časť bude tvoriť kultúrny program, slávnostné príhovory a odovzdanie čestných uznaní. V druhej časti programu bude daný priestor neformálnym stretnutiam, diskusiám a priateľským rozhovorom. Plánovaný je aj spoločenský večierok.

Príjemnú atmosféru slávnostného zhromaždenia bude dotvárať poštová priehradka

vo mieste konania podujatia, kde bude k dispozícii aj príležitostná poštová pečiatka a pre účastníkov organizátori pripravujú obálku i poštový lístok s prílohou s námetom miest, kde sa v minulosti košičskí filatelisti schádzali. Pre účastníkov zhromaždenia bude pripravené aj nové číslo zborníka Košice vo filatelii (č.13) □ vg

Nájdu sa ochotní námetoví filatelisti?

V Zberateľovi č.2/2002 bol uverejnený článok s informáciami o skúsených a ochotných námetových filatelistoch, ktorí sa podujali pomocť pri rozvoji námetovej filatelie. Sú v ňom uvedení konzultanti pre zberateľské námety: Dejiny, doprava, fauna-flóra, hudba, kozmos, maxmafília, mládežnícka filatelia, religiózna filatelia, šport a výtvarné umenie. Určite na Slovensku nájdu aj zberatelia námetov **medicina** a **požiarníctvo**, pre ktoré oblasti sa nám doteraz nepodarilo získať odborných konzultantov. Ich poslaním má byť poradiť námetárom pri informovaní a získavaní filatelistských materiálov, tvorbe exponátov a tiež pri nadväzovaní spolupráce medzi zberateľmi. Komisia námetovej filatelie ZSF vyzýva ochotných námetárov z uvedených zberateľských odborov, aby ponúkli pomoc a prihlásili sa na adresu tajomníka KNF ZSF (Ing. Ján Maniaček st., Dlhá 56, 949 01 Nitra, ☎ 037. 7335060) alebo na sekretariáte ZSF □ **Ján Maniaček st.**

Zo 17. zjazdu poľských filatelistov

V dňoch 4.-6.októbra sa uskutočnil v Ciechocinkach 17. zjazd Zväzu poľských filatelistov (PZF). K tejto príležitosti Poľská pošta vydala krásny hárček (3,20 Zł) v ryteckom prevedení Cz.Slaniu. Samozrejme, používala sa aj príležitostná pečiatka i R-nálepka. Ale okrem toho pošta vydala k tejto príležitosti aj jednoduchý lístok - bez známky, len, ako u nás tomu vravievame, s prílohou na ľavej strane lístka. Známkou si každý dolepil podľa potreby. S takýmito lístkami každý mohol poslať pozdrav aj desiatkam priateľom a známym bez toho, aby sa musel finančne zruinovať. Dobré veci sú často tak jednoduché... □ ky

Ad: Recenzia špecializovaného katalógu známok a celistvostí Československo 1918-1938

V 9.čísle časopisu Zberateľ, kde je ako obvykle rada zaujímavých informácií, zaujala mne kromě jiného i recenzie Jozefa Tekela o k špecializovanému katalogu známek a celistvostí Československo 1918-1938, ktorá bola zverejnená na str.33-34. Každý má samozrejme právo na svoj názor a je vždy zaujímavé prečítať si názory tak erudovaných sběratelů, jakým J.Tekel je. Je však třeba vždy býti přesný v případě, že sám opravuje, a státní útvary, který vznikl

na území Slovenska v březnu 1939 používal od 21.července 1939 oficiální název Slovenská republika, avšak v téže recenzi je sdělení o známce a celistvostech meziválečného Česko-slovenska citací nepřesnou, oficiální název První republiky byl Československá republika.

□ **Bedřich Helm**

10 rokov Slovenskej republiky 1.1.2003 pripomenú príležitostné poštové pečiatky s erbami v mestách Banská Bystrica, Bratislava, Trenčín, Trnava, Nitra, Žilina, Košice a Prešov.

Príspevok do diskusie na tému spoločných vydaní (1)

Reagujem na poznámku redakcie na článok v Zberateľovi 10/2002, s.27-29. Chcem vyjadriť osobný názor na vydávanie spoločných vydaní známok. Som za to, aby sa vydávali, avšak nie každý rok. Každoročným vydávaním by tieto vzácné jubileá zovšeďneli, dostali by sa do roviny obchodných, komerčných a iných, nefilatelistických záujmov na úkor kvality a krásy klasickej filatelie, čo by časom znechutilo a od zberania poštových známok odradilo mnohých filatelistov.

Spoločné vydania by mal ZSF inicializovať, podporovať a uskutočňovať hlavne so susednými krajinami. Mali by sa k dohodnutým udalostiam alebo výročiam vydávať spoločné známky, ale zásadne známky s rozdielnym obrazom. Bolo by smiešne, keby sa nenašli dva rozdielne obrazy podobného tematického zamerania.

Spoločný, doteraz vydávaný emisný rad EÚRÓPA by mal zásadne zotrvať na koncepcii, aby na každý rok bol dohodnutý spoločný námet, avšak každá krajina tento námet na známke konkrétne stvárni podľa svojej voľby. Rozdielne spracovanie témy vytvára predpoklad na bohatší a rôznorodejší pohľad na dané témy, ktoré vychádzajú a odrážajú kultúrne tradície jednotlivých európskych národov.

Článkom som nadobudol dojem, že ide o akési „ďalšie“ zjednocovanie alebo priam unifikáciu vydavateľskej činnosti, čo by bolo na škodu veci. Kedysi boli známky „červené“, dnes zase všetko chce byť európske - znova všetko rovnaké? Alebo chceme, aby v budúcnosti o návrhoch slovenských známok rozhodoval Európsky snem? Načo? Komu by to slúžilo? Nestrácajme identitu, nezabúdajme sa svojich kultúrnych a historických hodnôt, tradícií a neopúšťajme nasilu nič o s niekým. Buďme sami sebou, teda Slovákmi, a vtedy určite budeme aj pre Európu väčším prínosom □ **Anton Szaló**

Aký bude časopis ZBERATEĽ v roku 2003?

INFORMÁCIE O KONCEPCII ČASOPISU ZBERATEĽ, O MOŽNOSTIACH PREDPLATENIA ČASOPISU, NOVEJ ČITATEĽSKEJ SÚŤAŽI A ĎALŠÍCH NOVINKÁCH A ZMENÁCH, KTORÉ PRIPRAVUJEME PRE JEHO 9. ROČNÍK

ZBERATEĽ 2003

Časopis Zberateľ aj v roku 2003 bude vychádzať ako mesačník v doterajšej úprave a formáte A 5. Jeho rozsah bude väčší o 4 strany, t.zn. časopis bude mať celkovo 52 strán + 4 strany farebnej obálky. Cena časopisu zostáva nezmenená **44 Sk za jeden výtlačok** (už štvrtý rok sa jeho cena nezvyšila) a rovnako sa nebude meniť ani **celoročné predplatné za 444 Sk** (pri predplatnom cena jedného výtlačku vychádza na 37 Sk). Vydavateľ abonentom aj v roku 2003 poskytne niekoľko výhod:

- **Zlavu** na tovar zakúpený v predajni alebo v rámci novinovej služby vo výške 5%.

- **Bezplatnú inzerciu** nekomerčného charakteru v rozsahu 5 riadkov v každom čísle časopisu.

- **Bezplatné uverejňovanie informácií** o výmenných schôdkach, klubových stretnutiach, výstavách a podobných podujatiach.

ZBERATEĽ 2003 PLUS

K časopisu Zberateľ v budúcom roku budú vydané aj dve osobitné prílohy: **Katalóg poštových známok a celín SLOVENSKO 2002** a **Katalóg 14. písomnej aukcie firmy Zberateľ**. Celoročné predplatné časopisu v tejto rozšírenej verzii pod názvom **ZBERATEĽ 2003 PLUS** bude **484 Sk**. Oba katalógy budú v predaji aj jednotlivito a abonenti časopisu pri ich kúpe budú mať 5-percentnú zľavu (cena každého katalógu sa bude pohybovať okolo 40 Sk).

PREDPLATNÉ S VÝHRAMI

K dnešnému číslu Zberateľa prikladáme aj zloženku na predplatné Zberateľa na rok 2003. Na úhradu predplatného však možno použiť aj inú poukážku. V každom prípade prosíme na ústrižku Správa pre prijímateľa uviesť účel platby, t.zn. **PREDPLATNÉ ZBERATEĽA 2003** (444 Sk) alebo **PREDPLATNÉ ZBERATEĽA 2003 PLUS** (484 Sk). Výška predplatného Zberateľa na rok 2003 do Českej republiky, ostatných krajín Európy a zámoria je uvedená v tírži časopisu

Vydavateľ ocení predplatiteľov, ktorí predplatné časopisu na rok 2003 uhradia včas, zaradením do zlosovania o nákupné poukážky na zakúpenie tovaru. **Do zlosovania bude zaradený každý, kto predplatné uhradí do 31.12.2002** (rozhodujúci bude dátum pečiatky na zložienke). Z predplatiteľov bude vyžrebovaných 6 výhercov: Jeden na poukážku v hodnote **500 Sk**, dvaja na poukážku v hodnote **300 Sk** a traja na poukážku v hodnote **200 Sk**.

SÚŤAŽ O KVET ZBERATEĽA

Súťaž o kvet Zberateľa sa stretla s mimoriadne priaznivým ohlasom čitateľov a časť z nich sa stala jej následnými účastníkmi, a niektorí aj aktívnymi spoluvormcami súťaže. Presvedčili sme sa, že **zberateľom takáto zábavná forma nie je cudzia**, ale naopak, **moment hravosti a súťaživosti zberateľstvu prospieva**. A dokonca sluší.

Preto na základe týchto skúseností a želaní viacerých čitateľov sa pokúsime v súťaži pokračovať aj v roku 2003.

Názov Súťaž o kvet Zberateľa zachováme, ale jeho koncepcia bude trochu iná. Najdôležitejšia zmena bude v tom, že **téma súťažných otázok bude ľubovoľná** a nebude upriamená iba na kvety alebo na iný konkrétny námet. Otázky by sa však vždy mali týkať zberateľstva (prednostne filatelie, numizmatiky a filokartie), mali by byť zaujímavé a primerane náročné, ale zároveň formulované tak, aby poskytlí príležitosť na správnu odpoveď širšiemu okruhu zberateľov, teda nielen úzko špecializovaným odborníkom v danej oblasti. Zmena bude aj v tom, že **na tvorbe súťažných otázok sa budú podieľať čitatelia**. Domyievame sa, že by bola škoda nevyužiť tento bohatý zdroj poznatkov, skúseností a nápadov, a preto sa už dnes obraciame na vás s výzvou, aby ste si vyskúšali svoj dôvtip aj týmito spôsobom.

Ponúkajte nám zaujímavú súťažnú otázku! Zasláť prosíme znenie súťažnej otázky, správnu odpoveď, stručný a výstižný komentár o predmete súťažnej otázky a kvalitný obrazový podklad. Podrobné pravidlá súťaže uverejníme v prvom budúcoročnom čísle Zberateľa.

S NOVÝM IMIDŽOM

Ako bolo spomenuté, základné parametre časopisu vrátane stálych rubrik zostanú v roku 2003 zachované. Niektoré zmeny a úpravy však pripravujeme v členení obsahu - v prvej časti časopisu budú dominovať odborné články, v druhej časti príspevky informatívneho charakteru, inzercia, ponuky a podobné rubriky. Od nového vecného členenia okrem iného očakávame, že časopis bude pre čitateľov prehľadnejší ako doteraz.

SPOLUPRÁCA S REDAKCIOU

Časopis z roka na rok rastie, a tým pribúda aj práca redakcii. Pomôcť jej môže každý, kto sa na redakciu obráti. Napríklad tým, že budete

- v dostatočnom predstihu posilať na uverejnenie správy, aktuálny a informácie (Zberateľ vychádza každý mesiac okolo 15-16, uzávierka končí 25-ho predchádzajúceho mesiaca),
- listy písať čitateľne, osobitne mená a priezviská, dátumy a cudzie slová,
- listy na firmu a redakciu posilať v jednej obálke, ale každý osobitne na samostatnom papieri,
- príspevky posilať e-mailom (vo formáte WORD) alebo na diske,te,
- obrazové prílohy zapožičiavať v origináli alebo posilať kvalitné reprodukcie, či e-mailom spracované v bitovej forme v nekomprimovanom mode vo formáte **.BMP** s optimálnou rozlišovacou schopnosťou (cca 300 dpi).

Tolko z informácií o podobe časopisu Zberateľ, ako by mal vychádzať vo svojom 9.ročníku. Dúfame, že ani tentokrát nesklame vaše očakávanie a bude patríť k časopisom, po ktorých vždy radi siahnete □ Redakcia

Emisný plán slovenských poštových známok na rok 2003

(Emisný plán 9.októbra 2002)

- 1.1. ■ **10. výročie vzniku Slovenskej republiky** (háček s 1 zn.: 20 Sk, OTP/OF)
- 15.1. ■ **25. výročie Slovenskej cirkevnej provincie** (háček s 2 zn.: 17 a 22 Sk, OTP/OF)
- 14.2. ■ **Osobnosti - F.Hrušovský, L.van Beethoven** (8 a 15 Sk, OTR)
- 14.2. ■ **Blaženie** (7 Sk, OTR)
- 10.3. ■ **Veľká noc** (7 Sk, OTR)
 - ■ **Kremnica** (nom.hodn.a dátum neuvedený)
- 3.5. ■ **M.R.Štefánik**, (slovensko-francúzske vydanie (14 Sk, OTP/OF, upravený TL)
- 9.5. ■ **Umenie - Ladislav Medňanský** (18 Sk, OTP)
- 9.5. ■ **EUROPA - Reklamný plagát** (14 Sk, OTP)
- 16.5. ■ **Sv.Svorad a sv.Benedikt** (10 Sk, OTR)
- 16.5. ■ **Klenotnica múzeí - Exponát z výstavy „Cestami dejinami“** (18 Sk, OTR)
- 1.6. ■ **Matko a Kubko** (7 Sk, OTR)
- 25.6. ■ **Ochrana prírody - Európska mačka divá** (háček so 4 zn.: 10, 14, 16 a 17 Sk, OTP/OF)
- 15.7. ■ **Krásky našej vlasti - Banskotiavnické tajchy** (9 a 12 Sk, OTP, upravený TL)
- 15.8. ■ **Bienále ilustrácií Bratislava** (7 Sk, OTR) sept.
 - **Aktuálne šport.podujatie** (16 Sk, OTR)
 - ■ **Pezinok** (100 Sk, OTR, dátum neuvedený)
- 17.9. ■ **J.B.Magin: Ostne alebo obrana slávnej Trenčianskej stolice** (7 Sk, OTR)
- 15.10. ■ **Umenie - Simon Vouet, Rudolf Krivoš, Sv.Gabriel (ikona)** (14, 15 a 20 Sk, OTP)
- 30.10. ■ **Vianoce** (7, OTR)
- 17.11. ■ **100. výročie letov bratov Wrightovcov** (18 Sk, OTR)
- 18.12. ■ **Deň poštovej známky - Jozef Baláž** (10 Sk, OTR)

Prečo mačka divá štyrikrát na známke?

Niektorí čitatelia sa s emisným plánom slovenských známok na rok 2003 oboznámili na internetovej stránke www.telecom.gov.sk a vzápätí sa nám dostali aj prvé ohlasy. Najčastejšia otázka je, prečo sa vydajú štyri známky s rovnakým námetom mačky dievej. Napríklad Mgr.M.Šnirc z Trnavy píše: „V doterajšej každoročne vydávanej emisii Ochrana prírody boli vždy vydané tri známky s tromi dravcami, tromi kvetinami, tromi rybami a pod. Prečo teraz štyrikrát ten istý druh? Nie mohla sa k dievej mačke priradiť napríklad kuna, hronastaj, ondatra, vydra...“

S touto otázkou sme sa obrátili na vydavateľa slovenských známok, od ktorého sme dostali také vysvetlenie, že mačka divá bude vydaná v emisnom rade **Svetová ochrana prírody** (s emblemom WWF - panda), ktorá má svoje osobitné regule. Okrem iného stanovujú, že na štyroch známkach má byť vždy zobrazený iba jeden živočíšny druh. Takýmto spôsobom boli vydané emisie WWF už v desiatkach krajín (napríklad aj v dnešnom čísle prinášame informáciu o vydaní Ukrajinskej pošty emisie WWF s námetom uzovky leopardaj (str.6) □ (R)

Súťaž o KVET ZBERATEĽA (11)

Vyhodnotenie septembrového (9.) kola

Na prvú otázku (aký má názov vyobrazená plastika) sme dostali 48 odpovedí, z toho len 37 správnych. Okrem správneho názvu „Arktický kvet“ niekoľkí čitatelia uviedli názov Transantarktka, Ladový kvet a iné, alebo na túto otázku neodpovedali. Priznávame, otázka bola ťažká, o čom svedčí aj doteraz najnižšia účasť súťažiacich. Niektorým čitateľom náročnosť otázok vyhovuje. „Vítam rôznorodosť otázok, ktoré stále nútia súťažiacich pri hľadaní správnych odpovedí zaobraerať sa aj inými zberateľskými odbormi“ - napísal Ing.L.Vajčovec z Lubotice.

Na 2.otázku (ktorý článok sa v septembrovom čísle Zberateľa najviac páčil), súťažiaci určili nasledovné poradie článkov: 1. miesto s veľkým náskokom získala **E. Lechnerová: Imperator a tie druhé...**(17 hlasov), 2.miesto **M.Bachratý: Priehradkové listy Výzkum vesmíru 1965** (8), 3.miesto **A.Urminský: Námetové variácie na pohľadnicach** (5) 4.miesto **T.Kotek, D. Evinic: Balíkové sprievodky Uhorskej poštovej správy** (4) . Ďalšie tri príspevky ešte získali 1-2 hlasy.

Zo 48 súťažiacich 250-koronovo nákupnú poukážku vyhráva **Ivan Krútel** z Valaskej. Prémium - knihu Severný pól o expedícii Arktický kvet, ktorú nám láskavo venoval vedúci expedície Dr.František Kele s osobným venovaním vyhercovi, získava **Kamil Orsi** zo Žiaru nad Hronom. Srdečne blahoželáme!

Novembrové (11.) súťažné kolo:

Predposledné kolo súťaže bude veľmi ľahké - nech napíšete názov akéhokolvek kvetu, Vaša odpoveď bude správna! Skôr ako tak spravíte, dobre si rozmyslite aký kvet vyberiete. Mal by to byť kvet, ktorý podľa vás najlepšie symbolizuje zberateľstvo, a teda by sa mohol stať trvalým symbolom nášho časopisu. Takže

1. Napíšte nám, aký kvet by najlepšie mohol symbolizovať zberateľstvo?

2. Napíšte názov článku a jeho autora, ktorý sa vám v tomto (11.) čísle Zberateľa najviac páčil.

Vaše odpovede s poznámkou „Súťaž“ očakávame tentokrát až do **15. decembra 2002**. Aj v tomto kole jednému súťažiacemu vyžrebujeme nákupnú poukážku firmy Zberateľ v hodnote 250 Sk a malú vecnú cenu **získa každý účastník tohto kola súťaže - ktorému pošleme poštový lístok s prílohou kvetu Zberateľa!** Tešíme sa na vaše odpovede! Redakcia

O Arktickom kvete Jána Zoričáka

Aj v tomto kolo súťaže sme dostali niekoľko riadkov navyše. Napríklad pani Dr.D.Gyepesová poznamenala, že „prekrásne diela geometrických tvarov možno obdivovať v Galérii J.Zoričáka v Ždiari.“ Dr.M.Stankaj, PhD., pripomenul, že „Expedícia Arktický kvet bude mať v roku 2003 už 10. výročie a pri tejto príležitosti by sa mohla vydať aj známka. Podobne aj na počesť účastníkov pešieho prechodu z Ruska do Kanady cez Severný pól, medzi ktorých patril aj Peter Valušiak...“ Na vydanie známky je už neskoro, ale pripomenúť tieto udalosti sa dá aj inak. Za všetky listy úprimne ďakujeme! (R)

50 ROKOV ROTAČIEK WIFAG

Peter Malík

V tomto roku sme si už pripomenuli rôzne výročia filatelických udalostí, ku ktorým sa s odstupom času radi vraciame, pretože zanechali trvalý odkaz generáciám našim aj budúcim. V prvom rade to boli výstavy poštových známok (BRATISLAVA 1937, BRATISLAVA 1952, AERO-BRATISLAVA 1967) a tiež niektoré vydavateľské aktivity určené filatelistom (začiatok vydávania FDC v roku 1947). V tejto súvislosti nemožno nespomenúť aj ďalšie okruhle jubileum, a to 50 rokov od začiatku tlače československých poštových známok na rotačke WIFAG. Toto výročie je vhodné si pripomenúť aj preto, že touto tlačovou technikou sa v pražskej tlačiarňi cenín tlačia aj slovenské poštové známky.

Tlač československých známok od roku 1952 rotačkou švajčiarskej výroby značky WIFAG znamenala kvalitatívny posun ich realizácie, a to aj napriek skutočnosti, že v počiatocnom období sa vyskytovali problémy vyplývajúce z nedostatku kvalitného papiera a kvalitných farieb. Oproti dovtedy používanej tlačovej technike, využíwanej na tlač známok vyšších nákladov (jednofarebná ocelotlač rotačkou Sticoney), nový tlačiarenský stroj priniesol zlepšenie najmä v oblasti oddelovania známok rámcovou perforáciou v jednom výrobnom postupe (perforačné zariadenie rotačky Sticoney tvorilo samostatný stroj, v ktorom sa aj oddelovali jednotlivé PL), možnosťou kombinácie tlačových techník, keď okrem ocelotlače možno využívať aj hlbkotlač (na WIFAG I dvojfarebnú) a tieto techniky vzájomne kombinovať. V neposlednom rade prínosom bola aj lepšia kontrola tlače a nastavovanie stroja.

Novinkou boli údaje číslovača a dátumu tlače na okrajoch po dlhke každého priehradkového listu, ku ktorým v ďalšom vývoji pribudli kontrolné farebné značky a farebné testovacie stupnice. Na stroji WIFAG I bol dátum vždy umiestnený vpravo od poradového čísla PL. Teda pri pohľade na priehradkový list, na jeho spodnom okraji je najprv poradové číslo listu a potom dátum tlače.

Prvý stroj WIFAG (označovaný ako WIFAG I) bol inštalovaný koncom roka 1951 a prvá známka na ňom vytlačená bola Pof. 626 s dátumom tlače 7.1.52 (obr.1). Druhá známka tejto emisie bola tlačaná 10.1.1952 a obe známky boli vydané 12.1.1952.

Tieto údaje uvádzam aj z dôvodu, že informácie o dátumoch tlače prvých známok tlačenej na jednotlivých strojoch WIFAG, uverejnené v článku „Zkoušky tisku na strojích pro tisk známek WIFAG“ v časopise Filatelie č. 7/1995 [2], neboli presné.

Obr.1 - Prvá známka vytlačená na stroji WIFAG I s doteraz najskôr známym dátumom tlače - 7. 1. 1952

Obr.3 - Na stroji WIFAG II bola ako prvá vytlačená letecká známka L 61 (na ukážke s dátumom 28 VII 67 na okraji priehradkového listu)

Je pochopiteľné, že inštalácia nového stroja si vyžiadala aj tlačové skúšky. Podľa zachovaných dokladov vo forme skúšobných tlačí, tieto skúšky prebehli v novembri 1951. Predlohou bol Svolinského obraz Kytica, ktorého rytina má v hornej časti aj nápis Československo (obr. 2). Skúšobné tlače sa vyskytujú vytlačené ocelotlačou vo farbe svetločervenej, hlbkotlačou vo farbe modrej a v kombinácii týchto tlačových techník. Možno predpokladať, že skúšky kombinovanej tlače prebiehali aj ďalej, pretože prvé známky s využitím oboch tlačových techník boli vydané až 29. 12. 1953 (Pof. 766-767 emisia Doprava).

Obr.2 - Skúška tlače na stroji WIFAG I - hlbkotlač modrej farby obrazu Karla Svolinského Kytica

Vzhľadom na dobré skúsenosti s rotačkou WIFAG a na narastajúce potreby poštových známok v rozširujúcej sa poštovej prevádzke, bol v roku 1966 inštalovaný stroj WIFAG II. Prvé známky vytlačené na novom stroji bola emisia leteckých známok k Prage 68, Pof. L56-61, vydaná 30. 10. 1967. Z nich ako prvá hodnota 2 Kčs (obr. 3), nasledovali štyri hodnoty emisie Zvieratá slovenských prírodných rezervácií. Vydaní týchto známok predchádzali tiež tlačové skúšky, ktoré však trvali dlhšie, ako na stroji WIFAG I. Najznámejšie skúšky tlače sú s vyobrazením poštového dostavníka, a to len ocelotlačou alebo kombinovanou tlačou (obr. 4). Herčíkova rytina bola využitá na obálku s natlačenou známku

vydanou dňa 20. 12. 1966 pri príležitosti výstavy špecializovaných odborov ZČSF (COB 19 - obr. 5). Vyskytujú sa aj skúšobné tlačie len hlbkotlačou, a to pohľady na Karlštejn a Vysoké Tatry, realizované pravdepodobne z fotografií.

Zároveň však treba uviesť, že WIFAG II umožňoval tlač ocelotlačou a tromi hlbkotlačovými farbami a už pri inštalácii obsahoval zariadenie na kontrolu súťače pomocou autotrónových značiek umiestnených v mieste rozrezania tlačového listu na dva priehradkové listy. Spomínam to preto, že po spustení stroja WIFAG II do prevádzky z dôvodu opravy a následného doplnenia kontrolným zariadením bol odstavený WIFAG I. Opätovne bol spustený v roku 1968 a ako prvé sa na ňom tlačili výplatné známky 30 a 60 hal. s portrétom prezidenta L.Svobodu (Pof. 1677-1678), ktoré boli vydané 9.5.1968. Každý druhý PL na známom mieste mal už aj kontrolné farebné značky.

Obr.4 - Skúšobné tlačie s vyobrazením poštového dostavníka na stroji WIFAG II, ocelotlačou (hore) a kombinovanou tlačou

V roku 1982 bol v pražskej tlačiarni inštalovaný v poradí už tretí stroj WIFAG (WIFAG III). Jeho funkčné možnosti boli opäť väčšie, keď okrem ocelotlače umožnil aj štvorfarebnú hlbkotlač. Údaje počítadla a dátumu tlače boli umiestnené rovnako ako na stroji WIFAG II, teda najprv dátum, potom poradové číslo listu. Rozlíšiteľným znakom je iný typ číslic, podľa ktorých možno tlač na stroji WIFAG III jednoznačne identifikovať. (Porovnanie číselných údajov na okraji PL jednotlivých strojov WIFAG je na obr.9) Uvedeniu do prevádzky opäť predchádzali tlačové skúš-

ky. Známa je skúška tlače s maximálnym výkonom stroja, teda ocelotlačou kombinovanou so štvorfarebnou hlbkotlačou (obr. 6). Zaujímavosťou je, že číselné údaje sú vytlačené červenou farbou. Prvou známku tlačenou na stroji WIFAG III (koncom mája 1983) bola 40 h známka z emisie Dobové kostýmy na starých rytinách (Pof. 2621- obr.8), nasledovala dotlač výplatnej známky 10 h emisie Mestá (začiatkom júna 1983).

Obr.5 - „Skúšobná známka“ použitá na celinovej obálke COB 19

Číslam na okrajoch listu, teda dátumu tlače a poradovému číslu, sa spočiatku nevenovala veľká pozornosť. Tieto údaje začali niektorí špecializovaní zberatelia sledovať až koncom šesťdesiatych a na začiatku sedemdesiatych rokov, čo súviselo so skutočnosťou, že na niektorých hodnotách emisie Československé mestá (Pof. č. 1480 až 1483 vydané 20.10.1965, č.1484 až 1488 vydané 20.11.1965 a č. 1563 až 1566 vydané 24.10.1966) boli zistené výrazné zmeny v odtieňoch farieb. Najvýraznejšie zmeny farby boli zistené na 20 h známke Nitra. Bolo to spôsobené tým, že známky tejto emisie boli v uvedenom období viackrát dotlačené, spočiatku na strojach WIFAG I, neskôr aj na stroji WIFAG II (od roku 1967) a niektoré hodnoty aj na stroji WIFAG III (10 h v roku 1983 a 50 h v roku 1984).

Obr.6 - Skúška tlače na stroji WIFAG III - ocelotlač kombinovaná štvorfarebnou hlbkotlačou s červeným poradovým číslom na ľavom okraji

Z týchto dôvodov zberatelia nasledujúcim emisiám výplatných známok (Ludová architektúra a Poštové emblémy) venovali už od dňa ich vydania väčšiu pozornosť, pričom práve sledovaním dátumov tlače sa podarilo „zmapovať“ všetky významnejšie farebné odchyľky, druhy papiera, výskyt doskových a výrobných chýb aj rôznych náhodných odlišností.

Sledovanie dátumov tlače československých a neskôr aj slovenských a českých známok, vytlačенých na rotačkách WIFAG, umožnilo vyhodnotiť aj niektoré údaje s predponou **naj** -

- **najčastejšie tlačenou československou známkou** bola 50 h Telč (Pof. č. 1564) z emisie Čs. mestá, keď zberateľmi bolo zaevidovaných spolu vyše 340 dátumov tlače; táto známka bola zároveň tlačená v najdlhšom časovom období, od roku 1966 do roku 1988, avšak s prestávkou v rokoch 1969 až 1978,

- najpravidelnejšie v súvislosti časovom období **sa najdlhšie tlačila** československá známka 1 Kčs Ludová architektúra (Pof. č.1875), keď sú známe dátumy tlače z obdobia od júna 1971 do júna 1992,

- **najneskoršie, a teda ako posledná československá známka sa tlačila** (ako dotlač) 10 Kčs Ludová architektúra (Pof. č.1965), vydanie z roku 1972, koncom novembra 1992 (obr.7),

Obr.7 - Doteraz s najneskorším dátumom známa tlač československej známky

- **najvyššie hodnotené známky tlačené na strojoch WIFAG** sú odchýlky, ktoré vznikli v krátkom časovom úseku použitím papiera s inými luminiscenčnými vlastnosťami ako má podstatná časť nákladu (napríklad 20h, 30h a 60h z emisie Hrady z roku 1960 a 30h, 60h, 1,60 Kčs a 3 Kčs z emisie Mestá z roku 1965 a 1966, na papieri oz, 25. výročie Ústavy z roku 1973, 25. výročie SLUK a 100. výročie UPU z roku 1974 na papieri bp),

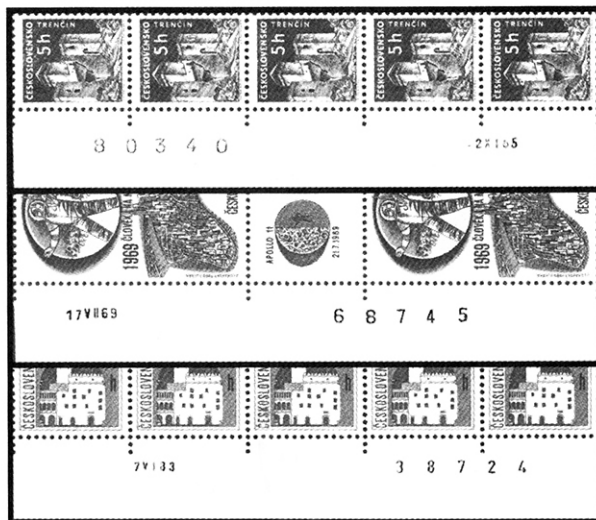
- **najhladanejšími a zároveň najzaujímavejšími** sú známky, ktoré v malej časti nákladu majú čiastočne alebo úplne nedotlačenú niektorú farbu, čo má za následok chýbajúci hodnotový údaj, napríklad 1 Kčs ZOH 1976 (Pof. č.2187), 1 Kčs Ochrana prírody (Pof. č.3014), 5 Sk Ružomberok (č.3) a 3 Sk Prezident M. Kováč (č.19), 9 Kč Europa (č.76).

Zo zberateľského hľadiska sú vysoko hodnotené aj spojené typy niektorých známok, tlačených na strojoch WIFAG,

napriek tomu, že známky odlišných typov sa vyskytujú v celom náklade, napríklad P.O.Hviezdoslav (Pof. č.1174), A.Mrštkík (Pof. č. 1175) a Vystrihovaná grafika 4 Kčs (Pof. č.2452).

Obr.8 - Na stroji WIFAG III sa prvá tlačila 40-halierová známka z emisie Dobové kostýmy na starých rytinách v roku 1983

Obr.9 - Číselné údaje a dátumy na okrajoch PL na strojoch (zhora dole) WIFAG I, WIFAG II a WIFAG III

Záverom možno konštatovať, že sledovanie tlače známok, ktoré vychádzajú vo vyšších nákladoch v dlhšom časovom období prináša svoje ovocie v podobe zaujímavých zistení, ako o tom hovoril aj príspevok Miroslava Gereca v č. 8 časopisu Zberateľ.

Je pochopiteľné, že v tomto článku, v ktorom som chcel priblížiť niektoré súvislosti viažuce sa k tlači známok na rotačkách WIFAG, nebolo možné uvedené údaje rozviesť v širšom rozsahu. Ak tento príspevok podnieti záujem o špecializované zbieranie známok, splnil svoj účel ■

Literatúra:

- [1] Ing. A. Gazda: Nová úprava tisku čs. výplatných s obrázky miest, Filatelie č. 10/1969
- [2] Ing. Jiří Kulda, Vladimír Babák: Zkoušky tisku na strojích pro tisk známek WIFAG, Filatelie č. 7/1995
- [3] Československo 1945-1992, Specializovaný katalog 1998, Pofis

OKIENKO ŠPECIALISTU

RUBRIKA PRE ŠPECIALIZOVANÝCH
ZBERATEĽOV SLOVENSKÝCH
POŠTOVÝCH ZNÁMKOK
Miroslav Gerec

■ POSUNY FARBIEB NA ZNÁMKACH TLAČENÝCH OCELOTLAČOU Z PLOCHÝCH DOSIEK

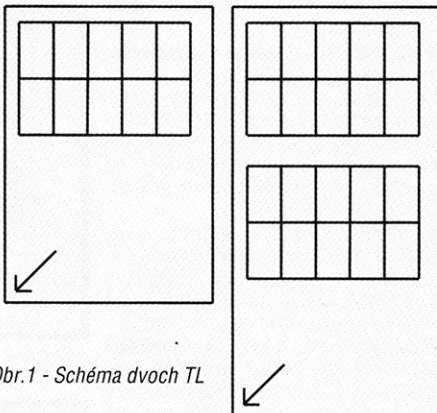
V dnešnom článku o nových slovenských známkach sa bližšie pozrieme na posuny farieb na známkach tlačených v malých prihradkových listoch (PL) alebo v háččkovej úprave technikou ocelotlače z plochých dosiek (OTp), prípadne aj v kombinácii s ofsetom (OTp+OF).

V minulosti viaceré československé, a teraz české a slovenské známky, tlačené viacfarebnou ocelotlačou získali európske i svetové ocenenia. Iste, bolo to hodnotenie práce výtvarníkov a rytcov, ale nepochybne aj práce tlačiarne - „továrne na krásu“, ako bola pomenovaná v seriáli článkov vo „Filatelii“ v roku 1978. Ocelotlač z plochých dosiek je ušľachtilá tlačová technika, určená pre známky najvyššej grafickej úrovne. Je výrobné náročná a teda drahá, aj preto je svetovo ojedinelá.

Výrobný postup je skúsenejším zberateľom známy, ale stručne ho zopakujeme. Návrh známky v 6-násobnej veľkosti rytec rozkreslí do líniovej rozkresby tvorenej čiarami a bodmi. Viacfarebný návrh musí „rozložiť“ na čo najmenší počet farieb (maximálne 5, výnimočne až 6). Pritom, samozrejme, môže počítať s efektom prekrývania sa farieb. Na návrhu sa vyznačia krížiky, dôležité pre neskoršie nastavenie a kontrolu súťažne farieb. V tlačiarňi z tohto návrhu pripraví fotografickú cestu a jemným leptaním rytecké doštičky, pre každú farbu jednu. Na doštičke je príslušná kresba v zrkadlovito otočenej podobe a vo veľkosti budúcej známky. Potom nastupuje najnáročnejšia, precízna a zdĺhavá rytecká práca - ľahko naznačenú kresbu treba rydlami vyhladiť do ocele. Rytec sa nesmie pomýliť, inak by musel začať s prácou odznova. Hotové doštičky (rytiny) sa v tlačiarňi zakalia, aby odolali veľkému tlaku pri výrobe molety, ktorou sa vyhotovia známkové obrazy na tlačovej doske v príslušnom počte. V niektorých prípadoch sa však tlačí priamo z originálnej ryteckej dosky - napríklad kresby na obálky prvého dňa vydania (FDC).

Až potiaľto je technická príprava rotačnej ocelotlače a ocelotlače z plochých dosiek rovnaká. Vyššia náročnosť a nákladnosť OTP je zrejme zo samotnej tlač. Rotačka Wifag tlačí na papier z kotúča a na jedno otočenie valca vytlačí až 200 známok najmenšieho formátu, ktoré sú prakticky hneď hotové. **Stroj Waite pre ocelotlač z plochých dosiek tlačí na háčky papiera a jedným úderom tlačovej dosky (platne) vytlačí na tlačovom liste iba jednu farbu.** Farby sa tlačia postupne, od najsvetlejšej až po kontúrovú, najtmavšiu, spravidla čiernu farbu. Po vytlačení prvej farby na stanovený počet tlačových listov sa do stroja namontuje tlačová doska pre druhú farbu. Jej poloha sa nastaví tak, aby sa súťažné krížiky obidvoch farieb na známkach prekrývali. Nasledujúca farba sa môže tlačiť až po usušení farby predošlej. Po

skončení tlače a usušení poslednej farby sa tlačové listy perforujú a orezávajú na konečný formát priehradkových listov alebo háččkov.

Obr.1 - Schéma dvoch TL

Ak máme hovoriť o posunoch farieb - musíme sa konečne zmieniť o spôsobe akým sa dosahuje presná súťaž farieb. Tu je skrytý aj hlavný dôvod nákladnosti ocelotlače z plochých dosiek: **Tlačové listy sa vkladajú do stroja ručne.** Každý tlačový list pri tlači každej farby sa umiestni v tlačovom stroji rovnako: Lavý dolný roh TL sa nasunie do tzv. **nakladacieho uhla**. Kvalitu súťažne farieb teda zaručuje presná ruka obsluhy tlačiarenskeho stroja. Je tu, samozrejme, aj výstupná kontrola, „vdaka“ ktorej sú nálezy výrobných chýb - veľkých posunov farieb, vynechaných alebo naopak dvojitych tlačí veľmi vzácne.

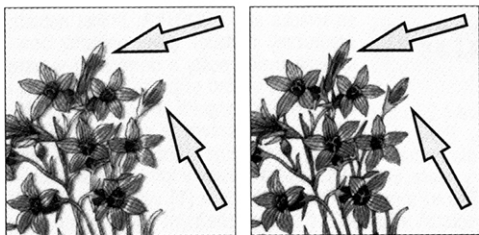
Sú však aj isté technické okolnosti ovplyvňujúce a podmieňujúce vznik posunov farieb všeobecne. Tie sú príčinou pomerne bežných malých posunov farieb:

Obr.2 - Detail známky 65 so šikmým posunom červenej farby (vľavo), vpravo bez posunu

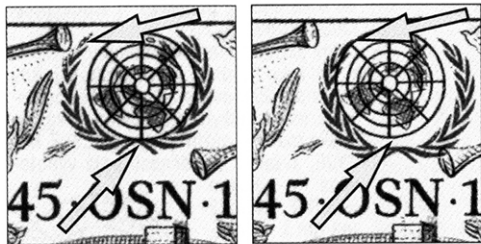
■ TL pre stroj Waite má rozmery 165x235 mm, pre stroj Heim (v súčasnosti už nepoužívaný) 165x325 mm (obr.1). Známký sú v hornej časti TL, nakladací uhol je v ľavom dolnom rohu, čiže od známok pomerne dosť vzdialený. Potom aj malé naklonenie TL sa prejaví ako posun farby. Príklady šikmých posunov sú na obr.2 (PL známky č.65 „Europa-Mier a sloboda“ so šikmým posunom červenej farby) a obr.3 (detail háččka č. 215-217 „Ochrana prírody-Lesné plody“ so šikmým posunom čiernej ocelotlačovej farby voči ofsetovým farbám).

■ TL musia mať ľavý dolný roh orezaný presne do pravého uhla aby tzv. rohovanie bolo celkom jednoznačné.

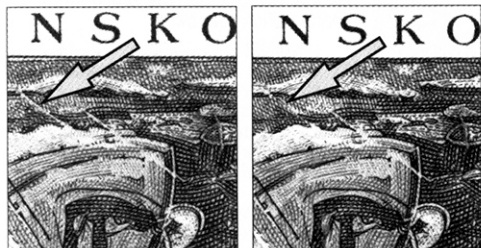
Obr. 3 - Ukážka šikmého posunu čiernej ocelotlačovej farby voči ofsetovému farbám na háččku 215-217 (vľavo), vpravo rovnaký detail bez posunu farby

■ Papier, ktorý je opatrený lepom sa môže skrútiť. Preto sú TL ešte pred tlačou v dolnej časti strojovo vyrovnávané (lámané). V hornej časti, kde sú známky, však môže byť papier skrútený a pri tlači tak môžu vzniknúť malé posuny farieb.

Obr. 4 - Na detailoch oboch známok č. 80 je posun modrej farby v embléme OSN (vľavo hore, vpravo dole)

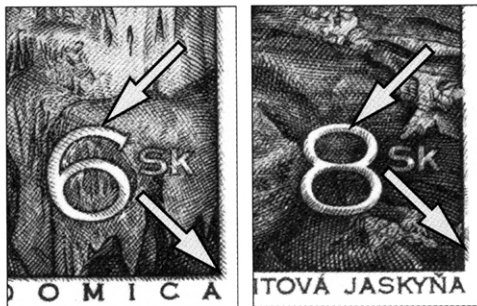
Okrem týchto čiste technických okolností poukážeme aj na ďalšie, ktoré vznikajú pri prevode návrhu známky do rozkresby a ktoré by sme mohli pomenovať „nevhodné rozkresby“ alebo „nevhodne riešené návrhy“. Ako v každej technickej práci, aj pri tlači sa pracuje s určitými výrobnými toleranciami - nepodstatnými odchýlkami. **Pri správnom návrhu malý (tolerovaný) posun zostane nevyrazným. Naopak, pri „chybne“ navrhutej známke môže byť aj celkom malý posun viditeľný a nápadný.**

Obr. 5 - Niekedy stačí malý posun iba jednej farby, aby negatívne vytvorená kresba „zmizla“ - známka č. 165

Príklad takého, voči posunom citlivého návrhu, je na obrázku č. 4. Na známke č. 80 „50. výročie založenia OSN“ je **znak OSN tlačený dvoma farbami** a aj malý vzájomný posun týchto dvoch farieb tento znak deformuje. Na obrázku č. 5 je deformácia obrazu iného druhu.

Na známke č. 165 „Ludovít Fulla: Rybárí“ je **kresba lán vykreslená negatívne** - bielymi, nepotlačenými miestami. Nevhodnosť je v tom, že negatívne sa tu majú kryť viaceré farby. Stačí čo len malý posun iba jednej z nich - a je to hneď poznateľné, lano akoby „zmizlo“. Na rybárskej sieti v pravej dolnej časti obrazu, ktorá je vytvorená jednou farbou, sa to nemôže stať. Podobným prípadom sú **negatívne kresby hodnotových číslic** na známkach č. 120-121 „Krásky našej vlasti - Jaskyne“, kde nachádzame posuny pomerne často (obr. č. 6). Negatívne riešené je aj nominálna hodnota známky č. 234 „Európa - Studenovodský vodopád“. Malý posun moletáže čiernej farby na ZP 4 by bol inak nebadateľný.

Obr. 6 - Ukážka posunu farby na známkach č. 120-121

Na posledne menovaných známkach možno existuje istá súvislosť v osobe a skúsenostiach ich autora, ktorým je akademický maliar Martin Činový. V roku 1982 absolvoval staž v Štátnej tlačiarňi poštových známok a cenín v Périgueux vo Francúzsku, kde sa tlačia známky viacfarebnou rotačnou ocelotlačou z jedinej rytiny. Princíp tohto spôsobu tlače spočíva v tom, že do jednej rytiny sa špeciálnym postupom nanášania na určité miesto dostane len určitá farba a na papier sa odtlačia všetky farby naraz. V tomto prípade samozrejme nemôžu nastat posuny farieb v takom zmysle, ako ich poznáme z našich známok.

Ako sme ukázali, aj „rozklad“ viacfarebného obrazu na jednotlivé farby je dôležitou stránkou prevodu návrhu na rozkresbu (čiže ryteckého know-how), ktorý by nemal byť citlivý na príпустné posuny.

Na poslednom obrázku reprodukuje dva detaily háččeka č. 65 „Ludovít Štúr“.

Na kresbe stonky lipového listu môžeme sledovať, ako sa prejavuje posun belasej farby na symbolickej slovenskej trikolóre. Kresba Slnka pod známkou je akoby testovacím miestom súťažne červenej a belasej farby (ukážky z posunov rôznej intenzity uverejňujeme na 2. strane farebnej obálky).

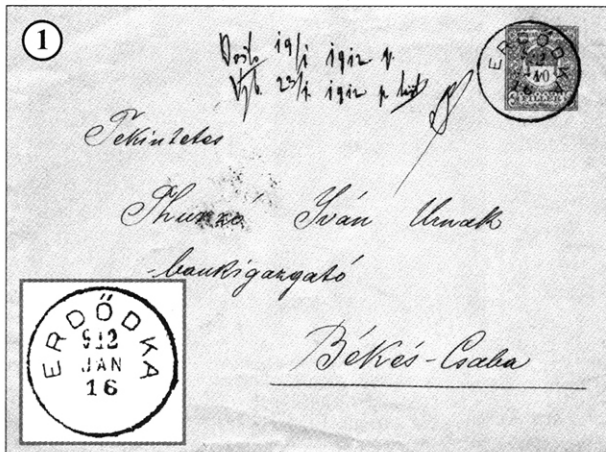
Svojimi poznatkami k článku prispel pán Ruman z Púchova gerec.miro@pobox.sk

OPRAVME SI V MONOGRAFII

Miroslav Bachratý

15. diel Monografie československých známok [1] eviduje pod č.235 pečiattyk poštového úradu Erdődka (dnes Oravská Lesná). Prvú (typ E.441) dostala pošta pri svojom otvorení v roku 1886 a podľa záznamu v Monografii mala mať názov poštového úradu uvedený v tvare ERDŐTKA. Druhú pečiattyku typu G.472 dostala pošta v roku 1918 už s pomeneným názvom pošty ERDŐDKA. Nálezy oboch typov pečiatok však signalizujú, že registrácia pečiatok nezodpovedá skutočnosti.

Na obr.1 je odťahok pečiatky č.1 (typ E.441), avšak s legendou ERDŐDKA! Pri objasňovaní tohto rozporu si treba vziať na pomoc maďarskú literatúru. VI.diel monografie maďarských známok [2] registruje na str.98 prvú pečiattyku v tvare ERDŐTKA, teda zhodne s našou monografiou. Avšak v práci [3] sa str.145 uvádza názov poštového úradu na prvej pečiattyke ERDŐDKA. Vzniká teda otázka, či je v našej i maďarskej monografii uvedený nesprávny tvar domicilu, alebo či snád nedošlo v priebehu používania pečiatky k oprave písmena „T“ na „D“.

Overoval som názov obce aj vo dvoch prameňoch [4] a [5]. Práca [4] uvádza pomenovanie ERDŐTKA ako hlavné, obmenu ERDŐDKA registruje ako existujúcu vo dvoch iných prácach. V publikácii [5] nájdeme tvar ERDŐDKA ako vyskytujúci sa už v roku 1786, maďarský názov obce

sa uvádza ako ERDŐTKA. Pokiaľ nebude predložený odťahok prvej pečiatky oravskolesnianskej pošty s domicilom v tvare ERDŐTKA, možno prijať záver, že v našej i maďarskej monografii je tento tvar uvedený chybné a správny je záznam v [3], čo (zatiaľ) potvrdzuje nález odťahku z roku 1912, prezentovaný v tomto príspevku.

Pečiattyka č.2 je v [1] vedená ako typ G.472, t.zn. s priebežným dátumovým motíkom a svätoštefanskou korunou z pohľadu. Tento údaj je však nesprávny, pretože v skutočnosti (obr.2) je táto pečiattyka vyhotovená s korunou z profilu, čo zodpovedá typu G.492. Pravdepodobne nejde o „preklep“, ale o prevzatý údaj z [2], pretože na str.315 sa za názvom pošty neuvádza skratka F₂, označujúca korunu z profilu (pokiaľ tento záznam chýba, ide o pečiattyku s korunou z pohľadu, v typologickej tabuľke označenú F₁).

Iný prípad chybného záznamu nájdeme v II.zväzku 17.dielu monografie [6], kde sú na str. 275 evidované pečiattyky poštového úradu Nekiye nad Ipľom. Prvá pečiattyka má mať názov pošty IPELSKÉ NEKYJE, avšak v skutočnosti bola vyhotovená s názvom IPELSKÉ NEKJUE (na obr.). Až druhá pečiattyka (II.typu) mala názov pošty s „Y“ a od roku 1929 sa pošta oficiálne nazývala NEKYJE NAD IPLOM.

Uvedené tri príklady potvrdzujú, že štúdium pečiatok nikdy nekončí a stále nie je núdza o nové objavy. Bolo by však vhodné, aby sa tieto, hoci len čiastkové poznatky zaznamenali v publikačnej forme, aby nezostali navždy zapadnuté v hlinách našich zbierok ■

Literatúra:

- [1] J.Obert a kolektív.: Monografia československých známok, diel 15 - Poštové pečiattyky na území Slovenska 1752-1918, vydal ZSF, Bratislava, 1994
- [2] A Magyar bélyegek monografiája. VI. diel, vydal MABEÖSZ, 1973
- [3] Márfai Á, Szép E.: Magyarország postahivatalainak és ügynökségeinek hely- és keletbélyegzései (1871-1920), Budapest, 1995
- [4] Leikes Gy.: Magyar helységnév - azonosító szótár, vydala Talma, Baja, 1998
- [5] Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, diel II, vydala Veda Bratislava, 1977
- [6] Ing.E.Votoček: Monografie československých známok, diel 17 - Československá poštovní razítka 1919-1939, vydal POFIS Praha, 1988.

Z mincovníctva ruského cára Petra I. Veľkého (1689-1725)

Elena Minarovičová

Medzi umeleckými pamiatkami, ktoré nám zanechala búrlivá epocha ruských dejín z konca 17. a prvej štvrtiny 18. storočia, prináleží popredné miesto minciam a medailám. Význam mincí a medailí je z hľadiska ich obsahu rozličný, ale podľa spôsobu vyhotovenia sú v tesnom príbuzenstve: Kotúčik kovu medzi dvoma razidlami sa zmení v zmysluplný výrobok. Pretože na razidlách pre razbu hoci jednoduchých medených mincí i nádherných medailí pracujú tí istí umelci - rytci, môžeme povedať, že medaila i minca sa stávajú výtvormi osobitného významu drobnej plastiky, medailérskeho umenia.

Mincovníctvo Ruska bolo až do konca 17.storočia formované dvoma striebornými mincami nepravidelného tvaru. Bola to denga a jej dvojnásobok kopejka. V polovici 17. storočia dochádza síce k rozličným mincovým reformám týchto razieb, ale všetky sa však neuplatnili. Preto sa v obchodnom styku kontramarkovali toliarové mince, alebo sa vydávali vzácné obchodné razby - jefimky.

Obr.1 - Strieborné kopejky z rokov 1702 – 1704

V prvých rokoch panovania cára Petra Veľkého (do roku 1700) bola strieborná kopejka základnou menovou jednotkou obrovskej ruskej ríše. Na razidlách pre kopejky zostával v priebehu takmer dvoch storočí rovnaký miniatúrny znak: panovník s kopijou v ruke na koni. Odtiaľ pochádza tiež názov kopejka, ktorý sa objavil v prvej polovici 16. storočia a pretrval dodnes. Minciari predpetrovských moskovských mincovní razili strieborné kopejky z kúsočka roztepaného drôtu. Polgramové mince pripomínali rybie šupinky. Výroba týchto mincí sa nevyplácala, pretože na vyhotovenie mince menšej ako kopejka bolo potrebné vynaložiť dvakrát viac práce. Kopejky razené koncom 17.storočia boli veľmi malé a tak tenké, že takmer presvitali. Za Petra Veľkého sa vo veľkom počte razili tiež medené kopejky, ich diely a násobky.

Na počiatku 18.storočia si vyžadoval nový menový systém so zlatými, striebornými a medenými mincami aj na vtedajšiu dobu modernú mincovú techniku. Okolo

roku 1700 bola zriadená prvá mechanizovaná mincovňa v moskovskom Kremli. Spočiatku sa tam razili iba medené mince troch druhov v hodnotách menších ako jedna kopejka. Kvalita razby bola na vtedajšiu dobu veľmi dobrá. V roku 1724 bola v budove Banského kolégia otvorená Petrohradská mincovňa, ktorá sa v roku 1725 presídlila do Petropavlovskej pevnosti.

Obr.2 - Ukážky strieborných rublov s portrétom Petra Veľkého s opisom v cyrilike

Pri svojich zahraničných cestách sa Peter Veľký veľmi zaujímal o mincovne. V Londýne ho s raziacimi strojmi zoznamoval sám Issak Newton. Cár síce pozval do Moskvy k razbe mincí celý rad zahraničných majstrov z Francúzska, Saska a Holandska, ale hlavnú zásluhu na rozvoji mincovníctva a medailérstva v tamojšom Rusku mali ruskí majstri. Na ruských minciach boli spočiatku iba ruské nápisy, no rozdiel od latinčiny prevládajúcej na celom Západe. Keď sa tam zaviedli namiesto rímskych arabské číslice na vyznačenie datovania, na ruských minciach a medailách dlho pretrvávalo označovanie leptočtu v cyrilike. Na rublových minciach z rokov 1724 a 1725 sa objavuje v najrozličnejších variantoch nový typ portrétu Petra Veľkého. V roku 1725 sa už, žiaľ, razili pri príležitosti cároveho úmrtia smútočné medaily a žetóny. Tematicky vyjadrujú osirelé Rusko a hodnotenie nielen Petrovej osobnosti a života, ale aj hodnotenie cesty, ktorou prešlo Rusko za dvadsaťpäť rokov jeho panovania.

Ruské mince a medaily prvej štvrtiny 18. storočia sú odrazom dôležitých historických udalostí. Boli to predovšetkým vojenské činy, ktoré zmenili Rusko na mohutnú námornú oblasť a tiež obdobie vlády cára Petra Veľkého (1689-1725), ktorý zaviedol v Rusku nový, moderný mincový systém. V rámci decimálnej sústavy od roku 1700 sa peňažnou jednotkou stal strieborný rubel, ktorý sa rovnal 100 kopejkám. V roku 1701 sa razili aj polruble a štvrtruble. Kopejky sa razili z medi v nominálnej hodnote 5, 2, 1, ½ a ¼ kopejka. Medená denga sa razila až do roku 1828. Od roku 1849 až do 1867 sa razili medené polkopejky a ich pomenovanie denežka vzniklo ako spomienka na pôvodný nominál denga.

Pozoruhodnými, kurióznymi a najmä jedinečnými razbami z obdobia mincovníctva Petra Veľkého sú mince, ktoré mincami vlastne neboli a nesú iba označenie nominálu ruskej mince. Cár sa z náboženských, ale tiež najmä z hygienických dôvodov snažil obmedziť pestovanie brady u svojich poddaných. Nositeľom brady preto uolžil daň od nosenia brady, ktorej výška závisela od ich sociálneho postavenia.

Obr.3 - Medený žetón - daň za nosenie brady - z roku 1705 s kontramarkou o predĺžení platnosti, averz, reverz

Dokladom o zaplatení dane bola medená inverz - žetón, ktorú každý poddaný po zaplatení príslušného obnosu vrchnosti odbrádal a musel ju nosiť stále pri sebe. Tieto mylné nazývané bradaté kopejky (ang. Beard Tokens, nem. Bartsteuermarken, Bartzeichen) znázorňovali na lícnej strane vo vavrínovom venci nos a ústa s bradou a fúzkami s ruským nápisom dengi v zjaty - peniaze prevzatá. Na rubnej strane je znázornenie dvojhlavého ruského orla s korunkou a nápis v azbuke - v preklade „ešte rok“. Letopočet je v cyrilike a je umiestnený pod dvojhlavým orlom. Kontramarka vyjadrovala predĺženie platnosti.

Medené žetóny v rokoch 1698 a 1699 mali okrúhly tvar s priemerom 18 až 23 mm a razili sa iba ako skúšobné razby. V rokoch 1724-1725 boli štvorhranné a

jednostranné, priemeru cca 43 mm a taktiež sa razili ako skúšobné razby s nápisom v azbuke, ktorý v preklade znamenal „daň od brady prevzatá“, a s označením roka 1725. Ich zaujímavosťou bol nápis na hrane, ktorý v preklade znamenal „brada mimoriadna záťaž“. Iba v roku 1705 sa vyrátili medené dvojstranné a okrúhle žetóny od brady ako oficiálne razby vo veľkom počte, aby sa mohli používať aj v nasledujúcich rokoch. Razili sa v moskovskej mincovni nazvanej Morský dvor.

O snahe Petra Veľkého zmeniť vzhľad svojich poddaných svedčí aj skutočnosť, že keď sa napríklad v roku 1698 vrátil z cesty po Európe, prikázal bojarom, aby sa po západoeurópskom spôsobe oholili a skrátili si dlhé rukávy na svojom odev. Keď cár počas Severnej vojny v rokoch 1700-1721 potreboval peniaze, zaviedol aj ďalšie dane, a to kúpeľnú, daň na komín, na čiapy, čizmy, drevo na kúrenie, vrátane už vyššie spomínanej dane za nosenie brady. Je zaujímavé, že od roku 1715 bola zavedená jednotná daň na „všetko“. Daň od brady bola zrušená až za vlády Kataríny II. (1762-1796), a to v roku 1772.

Rozsah toho príspevku neumožňuje venovať sa obsiahnejšie ruskému mincovníctvu uvedeného obdobia. Jeho cieľom je upriamiť pozornosť čitateľov, zberateľov na vyššie, iba stručne naznačené obdobie, ktoré pri hlbšom štúdiu a poznaní jednotlivých zákonitostí vývoja ruského mincovníctva, určite zaujme aj osobnosťou cára Petra Veľkého a jeho vlády za búrlivej epochy ruskej histórie z konca 17. a prvej štvrtiny 18.storočia.

Literatúra:

- [1] The Hermitage. Medals and Coins of the Petrine Epoch, Aurora, Leningrad 1973
- [2] From the Hermitage Collection. Medals and Coins of the Age of Peter the Great, Aurora, Leningrad 1974
- [3] Fengler, H., Gierow, G., Unger, W., Slovar numizmata, Moskva 1982 (ruský preklad z Transpress Lexikon, Numismatik, Berlín 1964)

Španielsky kráľ dvakrát na Slovensku

Ak si niekto myslí, že španielsky kráľ Juan Carlos I. sa po minuloročnej návšteve Slovenska vrátil do Medzeva ukuť si rýľ, prípadne dokončiť zasadenie dubu v záhrade prezidentského paláca v Bratislave, tak sa mylí. Skutočnosť je celkom iná - kráľ Juan Carlos v čase svojej „prvej“ návštevy bol vlastne na Slovensku už pod druhý raz. Prvýkrát zavítal na Slovensko krátko pred druhou svetovou vojnou ako sotva jednoročný dieťa (narodil sa v roku 1938) so svojím starým otcom Alfonzom XIII. (1886-1941). Ich návšteva patrila Lubovnianskému hradu a kúpeľom Vyšné Ružbachy. Preto to boli práve tieto miesta a nie iné, dozvieme sa hlbším pohľadom do histórie.

Terajšou vládnuou dynastiou v Španielsku je rod Bourbonovcov. Na Lubovnianskom hrade v tom čase žil gróf Ján Zamoyski so svojou manželkou Izabelou, neterou kráľa Alfonza XIII. K hradu patrili aj kúpele Vyšné Ružbachy, v ktorých dal gróf Zamoyski vybudovať v rokoch 1926-1932 moderný liečebný dom a termálne kúpalisko. V čase svojej návštevy žil kráľ Alfonz XIII. v Československu v emigrácii (po páde monarchie v Španielsku v roku 1931) na zámku Kynžvart pri Mariánskych Láznach, ktorý bol majetkom príbuzenskej rodiny Met-

ternichovcov. Kráľ sa po obsadení pohraničných oblastí a zániku Československa presťahoval do Talianska. Svoje nástupnícke práva preniesol za predpokladu obnovenia monarchie v Španielsku na svojho vnuka, terajšieho kráľa Juana Carlosa I. Zakrátko na to zomrel v Ríme v roku 1941. Juan Carlos I. - Bourbonský, princ astúrsky, nastúpil na trón po smrti generála Francisca Franca a obnovení monarchie v roku 1975. A tak medzi prvou a druhou návštevou španielskeho kráľa na Slovensku uplynulo viac ako 60 rokov... Škoda, že na tieto udalosti máme len nepriamu filatelistickú dokumentáciu (na zn. vľavo kráľ Carlos I, vpravo kráľ Alfonz XIII) □ šjp

Ako som vzrrel na pána Scharingera

Ondrej Földes

Už niekoľko rokov vlastným nezúbkovaný štvoorblok známok „Kamzík“ zo série Tatranské (kat. č. NZ 50Y N) na papieri s privesivkou vľavo (obr.1). Moju pozornosť upútala hlavne zadná, lepozá strana štvoorbloku, na ktorej je jedna kompletná strojová obtač prelače SLOVENSKÝ ŠTÁT / 1939 „veľký formát“ a trikrát fragmenty tejto obtače (obr.2). Márne som si lámal hlavu nad touto podivnou kombináciou známky a prelače na nej. Ukázal som ju viacerým zberateľom, ale ich odpovedou bolo väčšinou len pokrčenie ramenami a údiv. Rozhodol som sa preto napísať článok o tomto štvoorbloku do Zberateľa a hľadať radu a pomoc u jeho čitateľov. Ešte raz som si zrekapituloval svoje poznatky a záver, ku ktorému som nakoniec dospel, bol aj pre mňa prekvapením.

Znalecké značky

Na lepozej strane sú na každom známokovom poli štvoorbloku znalecké pečiatky Gilbert a MAHR BPP. Ale čo vlastne ovevalovali obaja známi znalci? Býva pravidlom, že znalec hodnotí len zúbkovanie alebo obraz známky (a ten je mimo každú pochybnosť pravý) a málokedy sa hodnotí jej lepozá strana. Znalci si však určite všimli obtače prelačič (pečiatka Gilbert je nad obtačou) a pravdepodobne ich pokladali za pravé. Pochybujem, že by štvoorblok opatrili svojou značkou, keby sa im nepozdávala obtač. Toto však je len moja úvaha, a preto ostaním pri konštatovaní, že na lepe štvoorbloku sú znalecké pečiatky, pričom sa znalci k obtačič nevyjadrovali, keď Gilbert polohou značky overil, že známka je nezúbkovaná, a z polohy druhej značky vyplýva, že ide o nevydanú známku.

Obtač prelače

Základnou otázkou je pravosť obtače prelačič. Môžeme o nej povedať, že obtač má ostré okraje písmen, farba vystupuje nad rovinnu lepu a nie je to knihtač, ale určite strojová obtač hlbkotlačovej prelače. Žiaľ, mám k dispozícii len jednu kompletnú obtač, ktorá sa zdala byť pravá.

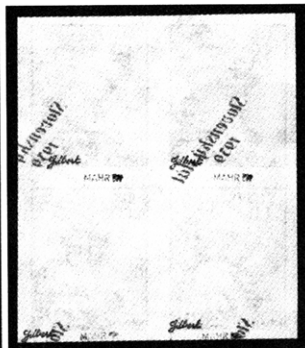
Poznáam ešte jeden exemplár tohto istého štvoorbloku vo vlastníctve známeho slovenského odborníka a filatelistu, ktorý je taktiež presvedčený o tom, že jeho štvoorblok a obtač sú pravé. Nie je však jednoduché posúdiť pravosť tlačič či obtače na lepe, kde sa farba chová celkom ináč než na obrazovej strane známky. Farba obtače je tmavšia a predpokladal som, že pochádza z prvého, oficiálneho obdobia pretačič československých známok.

Nezhoda v dátumoch

Tatranské známky boli vydané 1. augusta 1940 a je známe, že práce na tejto sérii sa oneskorili a známky sa tlačili až na poslednú chvíľu. Môžeme teda predpokladať, že skúšobné tlačič „Kamzík“ sa mohli robiť v júli 1940. Podľa dostupných informácií tlačová doska používaná na pretač SLOVENSKÝ ŠTÁT / 1939 československých známok 4, 5 a 10 K zo série Mestá, mala byť zničená po 17. júli 1939. Ale okolnosti, za akých bola tlačová doska likvidovaná, hovoria o pomeroch, ktoré vládli v tlačiarňi Slovenská grafia, úč. spol., kde sa pretače robili a možno aj vysvetlia kombináciu tejto známky a jej pretače.

Obr.1

Obr.2

Podľa informácií uverejnených v katalógoch, známky zo série Mestá 4, 5, a 10 K boli pretačené legendou SLOVENSKÝ ŠTÁT / 1939 v jeden deň, 29.marca 1939. Ako sa dozvedáme z nezverejnených pamätí Ladislava Novotného, ktorý bol „pri tom“, to ale nie je celá pravda. 29. marca 1939 sa robili pretače celých hárkov, ktoré mala Poštová správa k dispozícii. Ale už 3. apríla 1939 sa znovu pretačali menšie bloky týchto známok, poskladané do 100 známokových celkov. Farba týchto pretačič je svetlejšia a často sa označuje ako novotlač. Je zaujímavé, že pri tejto príležitosti sa prvý raz pretačili legendou SLOVENSKÝ ŠTÁT / 1939 aj známky 10 K sivomodré, ktoré bez pretače neboli používané na Slovensku a Slovenská pošta si ich zabezpečila pravdepodobne len na doplnenie pretačovej série. Ale ani po 3. apríli 1939 sa neskončilo pretačanie československých známok. Traduje sa, že bratislavskí obchodníci aj po tomto dátume nosili do tlačiarne veľké množstvá československých známok a tie im tam menili v pomere 2:1 za pretačené. Radca Ličko, ktorý bol vedúci známokového oddelenia MDaVP, nechal pretačič ďalšie známky (1 000 kompletných sérií!!) vraj pre potreby UPU, ktoré sa nazývali ministerské pretače. Situácia sa nezmenila ani po tom, čo 17. apríla 1939 skončila platnosť týchto známok. V pretačiaci sa pokračovalo, až kým na nátlak bratislavského Spolku filatelistov vtedajší minister Štano nevydal príkaz (tri mesiace po skončení platnosti týchto pretačových známok), aby bola tlačová doska zničená (list 24091/ V/1/1939 zo dňa 17. júla 1939). Tlačiareň však odmietla poskytnúť tlačovú dosku budúcemu filatelistickému múzeu s odôvodnením, že ministerstvo je len objednávateľom pretačič, a nie je vlastníkom tlačovej dosky. Pretože med' bola strategickou vojnovou surovinou, tlačiareň sa rozhodla, že sa

doska odošle na odborné prebrúsenie do Sudet (Asch - Cheb), aby ju bolo možné znovu použiť. Toto rozhodnutie však vyvolalo zdesenie nielen medzi filatelistami, ale aj medzi obchodníkmi so známkami. Uvedomili si totiž dôsledky, ktoré by mala na slovenský známkový trh skutočnosť, ak by sa zo zahraničia dostali na Slovensko pretlačené známky. Preto aj oni nahliedli, aby bola doska pred odoslaním znehodnotená tak, aby ju nebolo možné použiť na dodatočné zhotovenie pretlače. Vymenovala sa komisia, ktorá sa koncom júla 1939 (presný dátum nie je známy) zúčastnila „poškrabania“ celej tlačovej dosky drôtenou kefou, urobili sa dokumentačné fotografie a spísal sa protokol o znehodnotení tlačovej dosky na pretlač známok „veľkého formátu“. Ale ani toto nezabránilo vo výrobe pretlačí pre tých oneskorencov, ktorí prišli až po hostine. Pretlače z poškrábanej dosky sú však jasne rozlíšiteľné a dnes sa pokladajú za falzifikáty. Pre nás je dôležité, že pôvodná doska bolo k dispozícii medzi 29. marcom a koncom júla 1939 a bol som presvedčený, že obtlač na Kamziku mohla vzniknúť len v tomto období.

Papier známky

Celá záhada okolo Kamzika s obtlačou SLOVENSKÝ ŠTÁT/1939 by sa dala vysvetliť, keby v čase likvidácie hĺbkotlačovej pretlačovej dosky Slovenská grafia, úč. spol., mala už papier s priesvitkou. Toto sa ale presne nevie. Isté je len to, že prvé známky na papieri s priesvitkou boli známky zo série „Ludové motívy“, zo septembra 1939. Mohol byť papier s priesvitkou už dva mesiace predtým v tlačiarni? Asi áno. A mohli ho vyskúšať? Prečo nie. Známky s portrétom Andreja Hlinku boli vydané 1. apríla 1939. Pretože známky s pretlačou mali mať len krátku platnosť, okamžite sa pristúpilo k dotlači známok s portrétom A. Hlinku nízkych nominálnych hodnôt (5 h - 50 h), ale už bez dátumu tlaču v oboch dolných rohoch tlačových dosiek. Neskôr sa dotlačili aj vyššie hodnoty týchto známok (1 K - 3 K), časť z nich na papieri s priesvitkou. Presný dátum tejto dotlače nie je známy. Nemôžeme však vylúčiť, že to bolo v lete 1939. Slovenská pošta sa pripravovala na samostatnú edičnú činnosť prakticky od vyhlásenia Autonomie Slovenskej krajiny 6. októbra 1938 a pravdepodobne si s dostatočným predstihom zabezpečila papier s priesvitkou. Preto v čase, keď sa „komisionálne“ znehodnotila tlačová doska pre hĺbkotlačovú pretlač SLOVENSKÝ ŠTÁT/1939 „veľký formát“, už mohla byť v tlačiarni aspoň vzorka papiera s priesvitkou. Celá táto úvaha sa však stala nereálna v momente, keď som si uvedomil, že papier s priesvitkou, ktorý sa použil pri tlači známok s portrétom A. Hlinku bol iný, než ten, ktorý sa použil pri tlačených Tatranskej série.

Niekde je chyba

Keď som zrekapituloval všetko, čo viem o štvorbloku známky Kamzík s pretlačou na lepe, vyšlo mi: Pretlačová doska pre pretlač SLOVENSKÝ ŠTÁT/1939 „veľký formát“ bola komisionálne zlikvidovaná niekedy koncom júla 1939. Ak v tom čase v tlačiarni Slovenská grafia, úč.spol. Bratislava už bol papier s priesvitkou, mohla sa naň dostať obtlač a tá sa zachovala až do doby, keď sa asi v júli 1940 robili skúšobné tlače „Kamzíkovo“. Ale priesvitkový papier používaný na tlač Tatranskej série je iný (má výraznejšiu priesvitku, biely, priehľadný lep) než papier s priesvitkou z obdobia roku 1939. Niekde v tejto úvahe je chyba. Ale nevedel som prísť na to, kde.

Nielen pozeráť sa, ale aj vidieť

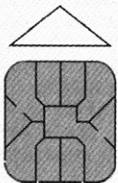
Prezrel som tento štvorblok snád stokrát, pod rôznymi zväčšeniami a uhlami a nič som nezistil. Staré pravidlo ale je, že netreba sa veľa pozeráť, ale treba vidieť. Stačilo sa lepšie pozrieť na známkovú stranu a položiť si logické otázky. Keď je vzadu na lepe taká dokonalá strojová obtlač, tak kde je jej zrkadlový obraz na známkovej strane, ktorý by mal byť „pod kamzikom“? A tu som si zrazu uvedomil, že na známkovej strane nie je ani stopa po červenej farbe. Strojová obtlač pri tlači z hĺbky vzniká takto: Farba sa nanesie na tlačovú dosku, stieracím nožom sa odstráni prebytočná far-

ba, ktorá ostane len vo vyleptaných častiach tlačovej dosky. Ak sa nevlóži na dosku papier, farba sa preniesie na priláčovú gumenný valec a keď sa procedúra opakuje, na nasledujúce známky sa obtlačí obraz nielen z tlačovej dosky, ale aj jeho zrkadlový obraz z valca. Aby sa farba dostala len na lepoúv stranu a na známkovej strane neboli ani jej stopy, musia sa v druhej etape vložiť dva háčky - na jeden hárok sa odtlačí len obraz a na druhý len obtlač. Ak by niekto chcel úmyselne dosiahnuť, aby sa obtlač objavila len na lepe, stačí, aby nechal tlačiarenský stroj prebehnúť raz „naprázdno“ a potom vložil pod známky hárok papiera tak, aby vznikla len obtlač na lepe. Niekto chcel mať obtlač pretlačí na lepe, ale vedel, že na prednej strane by ju musel dostať pod obraz „Kamzika“, čo však nedokázal urobiť a preto tam vôbec nie je. A prečo ju nechcel mať na známkovej strane? Lebo na tomto štvorbloku bol najprv natlačený „Kamzík“ a až potom obtlač SLOVENSKÝ ŠTÁT/1939. To ale znamená, že obtlač je falzifikát. A jediný známy hĺbkotlačový falzifikát pretlače SLOVENSKÝ ŠTÁT/1939 je t.zv. Martinský falzifikát z jesene 1944, ktorého pôvodcom bol pán R. Scharinger, ktorý „mal prsty“ už pri manipuláciách s pretlačmi v júli 1939 v Bratislave. Znovu som si prečítal články uverejnené v Zberateľovi [1] a [2] a zmeral uhol obtlače na mojom Kamziku. Výsledok: 47,5 °. Uhol obtlače je rozhodujúci na posúdenie pravosti pretlače [2]. Teraz je už všetko jednoduché: Na nezubkovanom štvorbloku známok Kamzík sa v roku 1944 „dorobila“ ešte aj obtlač. Dokonalosť tvaru písmen obtlače ma pomýlila, ale nakoniec som sa predsa len nedal oklamať pánom Scharingerom.

Roky som si myslel, že mám v zbierke raritu a teraz sa ukazuje, že je to skoro bezcenný falzifikát. Snáď žiadnu svoju známku som neprezrel toľkokrát pod lupou, ako tento štvorblok. Stálo to za to? Rozhodne áno. Raz, keď sa dočítam v katalógu či v monografii pri úvahe o t.zv. Martinských falzifikátoch aj to, že **existuje aj falšná strojová obtlač na známke Kamzík**, určite si spomeniem, ako som vyzrel na pána Scharingera.

Literatúra:

- [1] O.Földes: Martinský falzifikáty pretlačí „SLOVENSKÝ ŠTÁT 1939“, Zberateľ 9/1999, s.12-13
- [2] B.Synek: Kráľovná medzi falzifikátmi pretlačí série Slovenského štátu, Zberateľ 10/1999, s.12-13.

MALÉ OKIENKO TELEKARTISTU

/55/

RUBRIKA PRE ZBERATELOV
TELEFÓNNYCH KARIET

Marián Jobek

Telefónne karty Maďarska - II. časť

Na úvod pripomeniem, že v I.časti článku o maďarských telefónnych kartách (Zberateľ 9 / 2002, s. 21-22) som hovoril o začiatkoch vydávania TK našich južných susedov (1991-1992).

Po predchádzajúcej sérii s námetom abstraktného umenia A.K.Némethyho (S-12 92 po P-17 92) nasledovala séria TK s námetom vidieckych domov a usadlostí. Majú katalógové číslo P-18 93 až P-22 93 (náklad po 100 tisíc kusov), P-24 93 (300 tisíc kusov), P-28 93 a P-29 93 (500 tisíc kusov - obrázok č.1). Medzitým bola vydaná séria troch kariet zobrazujúce rôzne budovy v Budapešti. Majú katalógové číslo P-25 93 (500 tisíc kusov), P-26 93 (300 tisíc kusov), P-27 93 (500 tisíc kusov). Nasledovalo niekoľko individuálnych TK s vysokými nákladmi (500 tisíc kusov). Na ďalšej známej sérii sú zobrazené mestá Pécs, Debrecín, Budapešť, Sopron, Buví, Miškoc a Szeged. Majú katalógové číslo P-34 93 až P-38 93, P-41 93 a P- 42 93. Po niekoľkých kusoch nevýrazných kariet nasledovalo I. vydanie známej 4-kusovej série UNICEF, na ktorej sú zobrazené deti z Európy, Pakistanu, Indie a Thajska. Séria bola vydaná vo dvoch vydaniach. Prvé vydanie má katalógové číslo P-45 93 až P-48 93 (náklady cca 47, 40, 90 a 20 tisíc kusov) a druhé P-13 94 až P-16 94 (náklady cca 55, 59, 10 a 81 tisíc kusov). Druhé vydanie sa od prvého líši tým, že na zadnej strane vľavo majú zvisle natlačené meno autora fotografie.

Obr.1 - Karta P-29 93 s pohľadom na vidiecky dom

Medzitým bola vydaná karta propagujúca zbieranie TK MATÁV. Stojí za zmienku, že táto TK má doteraz najväčší náklad, a to až 781 tisíc kusov. Súčasne je zaujímavá aj tým, že je posledná s priebežným katalógovým číslovaním TK vydaných v čase od júna 1991 (číslo P-01) do konca novembra 1993 (číslo P-49), pričom v číslovaní sa menilo druhé dvojčíslo roka.

Až po 9 mesiacoch nasledovala ďalšia TK zobrazujúca uhorského šľachtica Balassiho (náklad 500 tisíc kusov) s novým katalógovým číslom P-01 94. Potom nasleduje známa 5-kusová séria Chránené vtáctvo. Katalógové čísla majú P-02 94 až P-06 94 (P-03 94 je na obrázku č.2). Náklady sú zhodne po 250 000 kusov. Nasledovalo niekoľko nevýrazných kariet, ale zaujímavé sú TK P-11 94 a P-12 94 s vyobrazením galérie na prednej strane oboch kariet (náklad po 200 tisíc kusov). Nasledovalo už vyššie popísané II.vydanie kariet UNICEF. Po nich bola individuálne vydaná karta Christmas (P-17 95), vyzadu s vyobrazením kalendára na rok 1995 a s vysokým nákladom 500 tisíc kusov.

Obr.2 - Karta P-03 94 zo série Chránené vtáky

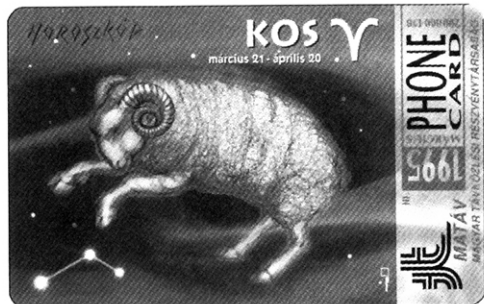
Podstatne zaujímavou je nasledujúca 4-kusová séria s vyobrazením veterných a vodných mlynov, ktorá vyšla na prelome rokov 1994 a 1995. Katalógové čísla majú P-18 94, P - 19 94, P- 01 95 a P- 02 95. Náklady majú po 250 tisíc kusov, s výnimkou karty P-02 95, ktorý má náklad 100 tisíc kusov. V tomto prípade ide o vydanie prvého maďarského puzzle TK. Na zadnej strane okrem číslovania 1 / 4 až 4 / 4 je po zložení hra halma.

Po kartách propagujúce rock and roll (P- 03 95) (100 tisíc kusov) nasleduje niekoľko TK, ktoré nadviazali a voľne pokračovali v niektorých skorších motívoch. Prvou z nich sú karty so známymi maďarskými stavebnými monumentmi (zámky, paláce, kaštiele, kostoly a pod.). Patria sem napríklad TK P- 04 95, P-10 95, P-18 95, P-26 95, P- 43 95, P-04 96, P-10 96, P-11 97, P-14 97, P-21 97, P-17 98, P-21 98, P-25 98, P-30 98, P-22 99 a P-23 99. Z prehľadu je zrejmé, že TK vychádzajú postupne už niekoľko rokov. Náklady týchto TK sa pohybujú v tradičnom rozsahu od 50 do 500 tisíc kusov.

Druhou sériou s novou tematikou je séria kariet s vyobrazením svetoznámych mostov. Na prvej je vyobrazený známy budapeštiansky Alžbetin most (P-05 95, náklad 200 000 kusov).

Tretou novou tematikou je zobrazenie sedem divov sveta. Karty sú číslované od čísla 1/7 do 7/7, majú jednotný dizajn s mapou na prednej čipovej strane, kde sa konkrétny div nachádzal a na zadnej strane jeho kresba. Majú katalógové čísla P-06 95, P-17 95, P-25 95, P-30 95, P-33 95, P-35 95 a P-38 95. Náklady sú zhodne po 200 tisíc kusov, s výnimkou TK P-33 95, ktorá má náklad 150 tisíc kusov. Štvrtou novou tematikou je zodiac alebo znamenia na TK. Všetky postupne vychádzali pod

číslami P-07 95 (obrázok č.3), P-12 95, P-16 95, P-21 95, P- 23 95, P-27 95, P-32 95, P-37 95, P- 40 95, P-42 95, P- 01 96 a P- 03 96. Všetky karty majú jednotný dizajn, náklady sú zhodne po 200 tisíc kusov, s výnimkou P-01 96, ktorá má náklad len 10 tisíc kusov, čo ju predurčuje k najlepším maďarským verejným TK. Pritom platí, že táto karta „robí“ celú sériu, bez ktorej zostávajúciach 11 kusov je nekompletných.

Obr.3 - Karta P-07 95 s motívom znamenia barana

Medzitým vyšlo niekoľko individuálnych kariet, z ktorých niektoré sú tematicky viac, iné menej zaujímavé. Rok 1959 bol na produkciu pomerne bohatý, vyšlo spolu 43 verejných telefónnych kariet.

Okrem už vyššie spomenutých, v roku 1996, ktorý bol produkčne výrazne menej plodný (spolu bolo vydaných len 22 kusov verejných TK), v roku 1996 začala vychádzať jedna známa 5-kusová séria psov s katalogovými číslami P-15 96, P-22 96, P-01 97, P-06 97 a P-10 97. Majú náklad 2x po 200, 2x po 100 a 1x 300 tisíc kusov.

O niečo viac - 29 kusov verejných TK bolo vydaných v roku 1997. Okrem už spomenutých boli vydané aj niektoré tematicky menej zaujímavé individuálne TK v bežných nákladoch. Zaujímavosťou je však vydanie troch kariet, z čoho dve mali náklad po 50 tisíc kusov (P-18 97 a P-19 97) a jedna karta v náklade 200 tisíc kusov (P-20 97), ktoré boli gravírovaním doplnené navyše ďalším textom. Ich náklad je zhodne len po 200 kusov!

Tematicky zaujímavou je však karta s kráľom rock and rollu Elvisom Presleym. Vydaná bola pod číslom P-15 97 a P-16 97. Ich celkový náklad tvorí 100 tisíc kusov, z toho prvý náklad tvorí 99 tisíc kusov a druhý len náklad jeden tisíc kusov (karty druhého nákladu majú na zadnej strane pod veľkým písmenom „S“ mena „ELVIS“ zobrazené obľúbené auto E.Presleya Cadillac a materiál karty vykazuje inú luminiscenciu pod UV lampou).

V roku 1998, v ktorom bolo vydaných spolu 35 verejných TK, začali vychádzať ďalšie tematické série kariet. Z nich hodno spomenúť sériu Svetoznámi maďarskí vedci a vynálezovia. Majú jednotný dizajn a do série patria karty P-04 98, P-28 98, P-07 99, P-38 99 až P-40 99, P-04 00, P-17 00, P-34 00, P-36 00, P-38 00, P-41 00, X-70 01, P-71 01, P-02 02 a P-15 02. Doteraz bolo vydaných 16 kariet a pravdepodobne budú vydané ešte ďalšie (informácie mám len o TK vydaných do apríla 2002). Náklady kariet sa pohybujú v rozpätí od 30 tisíc do 300 tisíc kusov, väčšina z nich však má náklad 50 tisíc kusov.

V roku 1998 začala vychádzať aj zaujímavá séria kariet pod názvom Nemzeti Parkjaink (Naše národné parky). Je na nich zobrazená chránená fauna a flóra a druhej strane celkový pohľad na územie parku. Majú jednotný dizajn a doteraz bolo ich vydaných 9 s katalogovými číslami P-11 98, P-14 98, P-19 98, P-35 98, P- 05 99, P-33 99, P-36 99 (obr. na druhej strane obálky), P- 37 99 a P- 41 99. Náklady sú od 50 tisíc do 200 tisíc kusov, avšak väčšina z nich má náklad 50 tisíc kusov.

Rovnakou zaujímavou je aj 6-kusová séria zobrazujúca ohrozenú (chránenú) faunu, ktorá začala vychádzať tiež v roku 1998. Majú jednotný dizajn a do série patria karty P-12 98, P-24 98, P-31 98, P-34 98, P-28 99 a P-29 99. Všetky majú náklad po 50 tisíc kusov okrem P-31 99, ktorá bola vydaná v náklade 200 tisíc kusov.

V máji 1998 začala vychádzať aj 6-kusová séria s námetom maďarských ľudových krojov. Aj tieto majú jednotný dizajn. Patria k nim karty P-15 98, P-02 99, P-42 99, P-06 00, P-10 00 a P-11 00 (náklady od 50 tisíc do 200 tisíc kusov). Vzápätí začala vychádzať 5-kusová séria kariet s motívom umenia. Patria k nim karty P-16 98, P-23 98, P-26 98, P-04 99 a P17 99 (náklad po 200 tisíc kusov, karta P-16 98 má náklad 50 tisíc kusov).

Z telefónnych kariet vydaných v roku 1998 ešte spomeniem kartu P-29 98 s nákladom 200 tisíc kusov. Táto bola vydaná pri príležitosti ME v ľahkej atletike. Časť kariet je zaujímavá tým, že uprostred zadnej strany na ponechanej obdĺžnikovej bielej ploche boli dodatočne natičené fotografie víťazov jednotlivých disciplín šampionátu. Tých bolo spolu 46 a z každého malo byť vydaných po 50 kusov □ Pripravil mjobek

Rovnaký motív tri storočia

Výplatnými známkami nazývame tie, ktoré sú na poštových priehradkách dlhé časové obdobie. Napríklad pre Nemcov by však bolo nepredstavitelne, že by dnes používali známky s obrazom Germánie z roku 1900. Z tohto aspektu si zasluží nórsku pošta osobitné uznanie. Je držiteľkou časového rekordu, pretože známkami s motívom poštovej trubky vytvorila najstaršiu, bez prerušenia používanú sériu známk na svete.

Jeden typ známk, ktorý má vyše 130 rokov, prirodzene podlieha behom času určitým zmenám, napríklad označeniu meny (od skillingu k øre a korunám) alebo zmenám tlačiarenskej techniky. Do roku 1930 boli tieto známky vyhotovované knižtlačou, od roku 1937 hĺbkotlačou, napokon viacfarebným ofsetom. Aj v roku 2001 sa objavilo 9 známk s poštovou trubkou (hodnoty 1 až 9 Kr) vytlačené 5-farebným ofsetom.

Zaujímavý je aj dôvod na vydanie prvej známky Poštová trubka s hodnotou 3 skillingsy 10.1.1872. Táto hodnota sa stala nevyhnutnou, keď sa poštovým zákonom z roku 1871 poštovné za jednoduchý list znížilo zo 4 na 3 skillingsy! Kde sa niečo podobné deje dnes? Súčasne je to dôkaz, že klasické umenie poštových známk môže prežiť takmer všetko - uviedol časopis Michel-Rundschau (8/2002) □ Ivan Lužák

PREHLAD PRÍLEŽITOSTNÝCH PEČIATOK SEPTEMBER 2002

Jozef Soukup

Poradové číslo, dátum, miesto používania, text pečiatky, autor výtvarného návrhu a farba odtlačku pečiatky

- 01 ■ 2.9.2002 Žilina 1: NA PAMIATKU 60. VÝROČIA LIKVIDÁCIE RÍŠSKÉHO PROTEKTORA R. HEYDRICHA / INTERNATIONAL COMPETITION OF THE SPECIAL AIRBORNE FORCES / ANTROPOID ● Š. Pelikán (?) ● Čierna
 02 ■ 7.9.2002 Nitra 1: DNI EURÓPSKEHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA ● F. Horniak ● Čierna

- 03 ■ 9.9.2002 Banská Bystrica 1: UNIVERSITAS MATTHIAE BELLI / 10. VÝROČIE ZALOŽENIA 1992-2002 / ERUDITIO MORES FUTURUM ● Doc. Čejpek ● Čierna
 04 ■ 12.9.2002 Mariánka: 6. NÁRODNÁ VOJENSKÁ PEŠIA PŮT ● M. Ondráš (?) ● Čierna

- 05 ■ 13.9.2002 Humenné 1: 685 ROKOV PRVEJ PÍSMONEJ ZMIENKY ● F. Bačková, P. Sopko ● Čierna
 06 ■ 13.9.2002 Trnava 1: SLOVÁK SOM A SLOVÁKOM OSTANEM / ALEXANDER RUDNAY 1760-1834 ● M. Šnirc ● Čierna

- 07 ■ 14. a 15.9.2002 Bratislava 35: VINOBRANIE RAČA 2002 ● J. Findlová ● Čierna

- 08 ■ 16.9.2002 Trenčín 1: UNIVERSITAS TRENCHINIENSIS / 1997-2002 / 5. VÝROČIE ZALOŽENIA ● P. Marček ● Čierna
 09 ■ 19.9.2002 Báb: 120 ROKOV POŠTY / 1882-2002 ● GÜ F. Horniak ● Čierna

16. 9. 2002

TRENČÍN 1

- 10 ■ 21.9.2002 Prievidza 1: 90 ROKOV RYBÁRSTVA NA HORNEJ NITRE ● P. Školna ● Čierna

- 11 ■ 25. 9. 2002 Rimavská Sobota 1: 120 ROKOV GEMERSKO-MALOHONTSKÉHO MÚZEA / 1882 - 2002 ● A. Nagyová ● Čierna

Príležitostné štočky výplatných strojov a pečiatkových strojov

- 01 ■ 16.9.2002 - naďalej Trenčín 1: TRENČIANSKA UNIVERZITA V TRENČÍNE / ŠTUDENSKÁ 2 / 911 50 TRENČÍN / TEL.: 0831/400 111 / FAX: 0831/400 522 ● Autor neuvedený ● Červený odtlačok VS

- 02 ■ september? - naďalej, Leopoldov: 125 ROKOV POŠTY LEOPOLDOV / 1877-2002 ● Autor neuvedený ● Čierny odtlačok PS

Propagačné kašety

- 01 ■ 29.8. - 1.9.2002 Trnava: DOBROFEST TRNAVA 2002 ● M. Šnirc ● Modrá (súkromný kašet používaný počas hudobných slávností DOBROFEST 2002)
 02 ■ 28.9.2002 - naďalej Slovenská pošta, š.p.: PERSONALIZOVANÁ ZNAMKA / ZNAMKA S VLASTNOU FOTOGRAFIU / NOVINKA / SLOVENSKÁ POŠTA, Š.P. / KUKUČINOVA 52 / 831 03 BRATISLAVA 3M / TEL.: 02/4445 5563 / www.pofis.sk ● F. Horniak ● Čierny

PERSONALIZOVANÁ ZNÁMKA
Známka s vlastnou fotografiou
NOVINKA
Slovenská pošta, š.p.
Kukučínova 52
831 03 Bratislava 3
tel.: 02/4445 5563
www.pofis.sk

☐ Prehľad pripravil Jozef Soukup

Dedičstvo architektúry Nové Zélandu

Hoci populácia Nového Zélandu je pomerne mladá, predsa má mnoho krásnych budov hodných ochrany a obdivu. Stavby patria „čiastočne tým, ktorí ich stavali a čiastočne všetkým generáciám, ktoré nasledujú“ - napísal koncom 19. storočia John Ruskin, anglický estetik a kritik umenia. Po konzultácii s Inštitútom architektov vybrala Poštová správa Nového Zélandu šesť nádherných objektov, reprezentujúcich rôzne stavebné štýly a obdobia, ktoré sa stali námetom na príležitostných poštových známok, vydaných 5. apríla tohto roku.

Na hodnote 40c je zobrazené Pamätné múzeum vojny v Aucklande (otvorené v roku 1852). Na známke 80 c je zobrazená najstaršia kamenná stavba ostrova postavená v 30. rokoch 19. storočia, ktorá od roku 1848 slúži ako obchod. Budova na známke 90 c je Centrum umenia v Christchurch a bola dokončená roku 1877. Pôvodne bola sídlom Canterbury Univerzity College, dnes je strediskom umenia, remesiel a kultúrnych podujatí. Na známke 1,30 \$ sú vládne budovy vo Wellington, ktoré sa stali stavebnou domintou roku 1876 (ich krídla rozšírili roku 1907). Železničná stanica v Dunedine na známke 1,50 \$ je jednou z najkrásnejších budov z éry parného pohonu. Bola postavená v štýle flámskej renesancie roku 1906. Na známke 2 \$ je Veža obchodu v Aucklande, ktorá je najvyššou stavbou južnej pologule.

Známky boli vytlačené 4-farebným ofsetom (štyri z nich vyobrazujeme). Emisia bola doplnená dvoma pamätnými mincami a dvoma numizmatickými obálkami.

☐ Ivan Lužák

GALÉRIA DERKA®

Predajňa:

Žilinská 11, 811 05 Bratislava

vykupuje a predáva

hodnotné zbierky
aj jednotlivé kusy známok,
mincí a pohľadníc

tel.: 02 52621714

tel./fax: 02 52621715

http://www.galeriaderka.sk

NUMIZMATIKA FOLLIS

Mikuláš Tóth, Košice

Vás pozýva na návštevu.
Nájdete nás v centre mesta.

Nákup a predaj:

- mincí ● bankoviek
- medailí ● radov a
- vyznamenaní ● numizmatickej literatúry

Ponúkame:

výkup za hotové · diskrétno jednanie

NUMIZMATIKA - FOLLIS

Mikuláš Tóth, Hrnčiarska 7, 040 01 Košice

(priestory Východoslovenského múzea)

☎ 0042155 / 62 27786

Otvorené:

Pondelok: 12.00 - 17.00 hod.,

Utorok - Piatok: 10.00 - 17.00 hod.

Názory čitateľov Zberateľa na rok 2002:

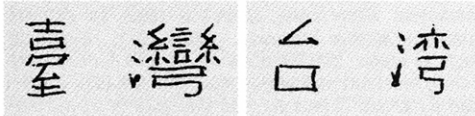
Čo hodnotíte priaznivo a čo nie?

Záver roka býva vhodnou príležitosťou, kedy sa bilancuje, hodnotí, posudzujú klady i minusy končiaceho roka. Určite sa aj mnohí čitatelia zamyšľajú nad tým, čo im rok 2002 priniesol v zberateľskej oblasti. Ak sa chcete podeliť s ostatnými čitateľmi o to, čo hodnotíte v tomto roku priaznivo a naopak, čo nie, napíšte nám svoje názory. Formou tejto ankyetky chceme v 1. čísle Zberateľa 2003 uverejniť Novoročný prieskum názorov čitateľov časopisu Zberateľ a tým aj verejne prezentovať mienku zberateľskej obce na Slovensku. Vaše stručné príspevky do ankyety pošlite na adresu redakcie najneskôršie do 15.12.2002. Ďakujeme! ☐ Redakcia

IDENTIFIKÁCIA ZNÁMKOVÝCH KRAJÍN NA OSTROVE TCHAJVAN

S uverejnením článku Pracovné náradie tchajvanských roľníkov (Zberateľ 4/2002, s.18) sa vynorila otázka názvu tejto známkovej krajiny na poštových známkach. O informácie sme požiadali MUDr. Teodora Rosinského, CSc., odborníka v oblasti teritoriálnej filatelie. Sme radi, že napriek svojej zaneprázdnenosti vyhovel našej žiadosti.

Tchajvan, ostrov vzdialený od čínskej pevniny 120 km, má rozlohu skoro 36 tisíc kilometrov štvorcových. Bol od historických dôb súčasťou Číny. Európania, konkrétne Portugalci, ho objavili v roku 1590 a nazvali ho *Formosa*, čo v latinčine i portugalcine znamená krásna, úchvatná. Tento názov sa zachoval do 19. storočia a nájdeme ho i na prvej známke vydané čínskym cisárstvom v roku 1888. Známkový však napriek kvalitnej tlačí v Anglicku a lákavému mytologickému motívu ostali nepoužití.

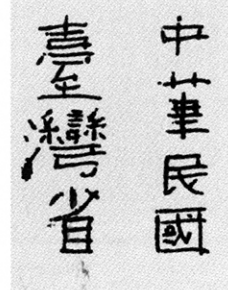
Obr.1

Obr.2

Prvými použitými známkami na tomto teritóriu sa stali známky povstalcov, t.zv. Čiernych zástav, ktorí v roku 1895 bojovali proti úspešnej snahe Japonska zmocniť sa ostrova. Známkový majú dve vydania líšiace sa detailmi obrazu tigra s nápisom, v ktorom je takto po prvýkrát uvedený názov ostrova. Ten možno všeobecne stretnúť v starom systéme znakov (obr.1) alebo v novom, zjednodušenom (obr.2). Na obrázkoch je nápis zľava doprava, prvý znak *tchaj* znamená terasa, druhý znak *van* pobrežie a teda názov ostrova je vlastne terasové pobrežie, čo zodpovedá tvarom pri pohľade z mora. Na známkach povstalcov z roku 1895 je nápis sprava dolava, kde prvé dva znaky sú názov ostrova, ale *tchaj* je v starom variante znaku a *van* v novom.

Japonci mali ostrov vo vlastníctve do roku 1945. Používali sa len bežné japonské známky, takže použitie sa dá identifikovať len podľa pečiatok pôšt na ostrove. Až po skončení vojny, asi v nádeji možnosti udržania si ostrova, vydala japonská cisárska pošta pre ostrov sériu jednoduchých známkov - číslo nominálu 3, 5 a 10 senov a japonský znak chryzantémy, bez uvedenia čohokolvek, okrem vtedy bežného nápisu japonskej pošty. Vyššie hodnoty vydali tiež, ale tie sa už nedostali do poštovej prevádzky.

Vydané i nevydané hodnoty po navrátení ostrova Číne koncom roka 1945, boli vydané ako prvé známky pre provinciu Tchajvan s pretlačou (obr.3). V pravom stĺpci je názov štátu *čung chua min kuo* (Čínska repub

Obr.3

lika, doslovne republika kvetu stredy), v ľavom názov ostrova v staršom variante a znak *šeng* (provincia). Až do roku 1947 boli vydané ešte viaceré podobné pretlače už na čínskych známkach, v každej v rozličnom usporiadaní nájdeme však znaky z vyobrazeného ľavého stĺpca nápisu.

Prvou vlastnou novodobou známkou je portrét Sun-jatsena z roku 1947, kde je dolu okrem oficiálneho názvu vtedajšej čínskej pošty menšími znakmi v riadku nad ním uvedená provincia Tchajvan. Po vzniku Čínskej ľudovej republiky sa Čankajškova vláda presunula na Tchajvan, a i keď to ČLR oficiálne nikdy neznamenala, vytvorila tam vlastný štát, Čínsku republiku. Od roku 1950 táto vydáva vlastné známky¹⁾.

Obr.4 - Znáмка ostrova Tchajvan s tradičným názvom (vľavo). Od roku 1992 sa na známkach ostrova Tchajvan objavuje názov Republic of China

Názov na nich bol spočiatku *čung chua min kuo jü čeng* (obr.5), písany spravidla sprava dolava vo význame pošta Čínskej republiky, od roku 1955 to však zmenili na *čung chua min kuo jü piao* (obr.6), teda poštová známka Čínskej republiky a od roku 1964 majú na známkach označenie v angličtine REPUBLIC OF CHINA.

Pozn. 1) - Niekoľko doplnujúcich údajov o Tchajvane z Lexikonu zemí 2000 (Fortuna Print) poslal náš čitateľ Miroslav Šibí z Martina: Člen medzinárodnej organizácie APEC (Ázijsko-Tichomorská hospodárska spolupráca), AsdB (Ázijská rozvojová banka). Po roku 1971 bolo Tchajvanu zrušené členstvo v OSN. Do roku 1995 Tchajvan uznalo iba 28 štátov, v roku 1997 s touto krajinou prerušila diplomatické styky Juhoafrická republika, v roku 1998 Stredoafriická republika a Republika Guinea-Bissau. Z Európy Tchajvan uznal iba Vatikán. Spojené štáty americké odmietli úsilie Tchajvanu o nezávislosť na Číne (30.6.1998).

Rozlíšenie od známok ČLR je jednoduché. Pošta ČLR používala označenie ako na obr. 7, teda *čung kuo žen min jü čeng* (čínska ľudová pošta), od roku 1992 už len *čung kuo jü čeng* (obr. 8), teda čínska pošta, doslova pošta ríše stredú a súčasne i anglicky CHINA.

政 郵 國 民 華 中

票 郵 國 民 華 中

中 國 人 民 郵 政

中 國 郵 政

Obr. 5, 6, 7 a 8 (zhora dole)

Ešte za zmienku stojí to, že ČLR používa zjednodušené písanie znaku *kuo* - štát, na Tchajwane si ponechali starší systém znakov a tak znaky *kuo* a *chua* - kvet píšu po starom.

Obr.9 - Čínska letecká známka s názvom „Známka čínskej ľudovej leteckej pošty, teda názov krajiny je v porovnaní s obr.7 (kde je znak *kuo* v novšej podobe, na vyobrazenej známke v staršej) doplnený ešte o štyri znaky „letecká známka“

Teraz k názvu Tchajvan. V 70. až 80. rokoch sa na sinologickom pracovisku pražskej filologickej fakulty a na Ústave orientalistiky SAV vypracovala československá podoba prepisu čínštiny. Dohodlo sa na dvoch verzách - odbornej a mediálnej. Pri odbornom prepise sa okrem bežných českých a slovenských hlások a písmen používali i niektoré písmená, ktoré do našej bežnej abecedy nepatria, znaky tónov a polohlásky. Do tej mediálnej (teda používanej v bežnej tlači a populárnych článkoch o čínskych reáliách) podoby sa prepis čínštiny dohodol tak, aby sa zachovala čo najlepšia vernosť, ale len s použitím našich bežných písmen, takže spoluhlásky s prídychom sa označujú pridaným „ch“, nerozlišujú sa š (tvrdé) a ś (mäkké), nepoužíva sa w, lebo i keď sa čínske v vyslovuje ako anglické w, iné „v“ chanská putunchua

(teda to, čo my nazývame bežne čínštinou) nemá a tak je „v“ úplne postačujúce atď. Preto sa aj v mediálnej podobe používa Tchajvan ako najbližšia výslovnosť.

Obr.10 - Čínska poštová známka, na ktorej je štvrtý znak na rozdiel od obr.8 v novšej verzii a je na nej uvedený aj anglický názov CHINA

Tajvan a Tchajwan je nekodifikovaný tvar (napríklad vo *Vreckovom atlase sveta, Bratislava 1980, sa môžeme stretnúť s názvom Tchaj-wan - pozn. red.*), Tai-wan je anglický prepis, ktorého používanie u nás je nesprávne a ak to redaktori prekladu z angličtiny pripustili (napríklad s názvom *Taiwan sa môžeme stretnúť v Ilustrovanom atlase sveta, Reader's Digest Výber, Bratislava 1999 - pozn. red.*), bolo to nekompetentné

700. výročie ostrožskej bitky v Belgicku

Belgická poštová správa pripomenula významné výročie krajiny. Pred 700 rokmi, v roku 1302 sa obyvatelia mesta Brugge vzbúрили proti francúzskej krutovláde a za podpory celého Flámska nad Francúzmi zvíťazili. Francúzsky kráľ Filip IV. na potlačenie vzbury poslal silné vojsko, ktoré hrdinsky sa brániaci Flámi 11.júla 1302 porazili a Francúzov donútili ustúpiť.

Po jazdcoch francúzskeho vojska sa na bojisku našlo vyše 700 ostrôh z jazdeckých koňov, z toho mnohé aj zlaté (občas sa nejaká ostroha nájde aj dnes). Zlatá ostroha je od tých čias symbolom mestečka Kortrijk, v ktorého blízkosti sa bitka odohrala. K jubileu boli vydané dve známky - na jednej je zobrazená zlatá ostroha a výjav z bitky (0,42€) a na druhej časť nedobytých hradných veží (0,52€).

Súčasne bol vydaný aj pamätný hárček (0,57€), na ktorom je krásna iluminácia z kroniky o tejto bitke. V meste Kortrijk sa uskutočnila aj filatelistická výstava □ Zc

AUTENTICKOSŤ POHLADNÍC VO FILATELISTICKÝCH ZBIERKACH

V. K. Németh

Medzi aerofilatelistami je všeobecne rozšírený záujem o zbieranie nielen leteckých známok a zásielok prepravených prostriedkami vzdušnej dopravy, ale aj iných materiálov so vzťahom k letectvu a jeho histórii. Vo filatelii sa takéto materiály označujú ako nefilatelistický materiál a v zbierkach sa považujú za nežiadúce, nehovoriac už o exponátoch na súťažných výstavách, kde za nefilatelistický materiál je vystavovateľ „trestaný“ stratou bodov.

V aerofilatelistických zbierkach je to trochu inak, a to dokonca do určitej miery aj pri súťažných exponátoch, kde majú svoje miesto aj nefilatelistické materiály, osobitne v takých prípadoch, keď môžu autenticky dokumentovať začiatky rozvoja letectva, famózne lety „báječných ľudí na lietajúcich strojach“ alebo priekopnícke roky rozvoja leteckej dopravy. Za také materiály môžeme považovať napríklad rôzne druhy pozvánok, letákov a plagátov na letecké podujatia, na predvádzanie umenia pilotov a kvality ich lietadiel, fotografie letcov (niektoré navyše aj s ich podpismi), rôzne propagačné obrázky s lietadlami, diplomy a preukazy prvých pilotov, prvé letenky, nálepky či letové poriadky leteckých spoločností a mnohé iné predmety, ktoré majú nielen dokumentačnú, ale často aj veľkú historickú hodnotu a najčastejšie sa s nimi môžeme stretnúť na stránkach publikácií či vo vitrínach múzeí. Do širokej plejády materiálov tohto druhu môžeme zaradiť aj pohľadnice, ktoré verným zachytením obrazu majú významnú dokumentačnú hodnotu a početnejším výskytom sú zberateľom predsa len o niečo dostupnejšie, ako predtým uvedené materiály. Najmä dobovým fotografickým pohľadniciam (u kážka na obr.1) rokmi pribúda stále viac čara a vedľa prívodiť pocit, ako keby sme aj my „boli pri tom“.

Pravdaže, aerofilatelistovi pohľadnica, a to aj z novšieho obdobia, okrem dokumentačnej hodnoty poskytuje často aj rad zaujímavých informácií (natlačené texty, symboly, nálepky, pečiatky), dopl-

ňujúce údaje (odosielateľ a jeho správa, adresát, záznamy) a dokonca ho niekedy vie aj inšpirovať k zberateľským aktivitám, ktoré vo forme prelistovania desiatok strán rôznej literatúry, opakovaným porovnávaním viacerých prameňov a paberkovaním v leteckých celistvostiach, patria medzi najšťastnejšie chvíle zberateľa. A tobôž, keď získate pohľadnicu, ktorá vás privedie na nejakú zaujímavú stopu.

Obr.1 - Pohľadnica s Pégoudovým lietadlom, ktorá propagovala lety tohto francúzskeho letca koncom roka 1913 v Prahe (vydala ÚMS)

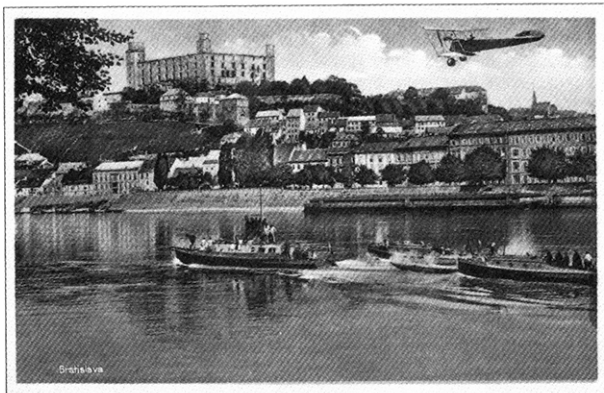

Obr.2 - Pohľadnica Bratislavy s majestátnou vzducholodou na oblohe

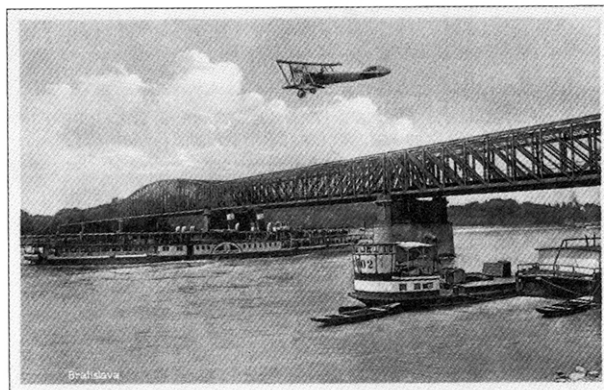
Mňa také šťastie stretlo v podobe pohľadnice Bratislavy s atraktívnym motívom vzducholode letiacej nad mestom (obr.2). Z údajov na pohľadnici (označenie vydavateľa M.L.P.1932, č.1058) som žiadny záchytný bod neobjavil, pozdrav pána Lepkovitsa z Bratislavy (16.6.1932) sľečne Moskovitsovej do Košíc je pomerne obsírný, ale o námete na pohľadnici sa nezmieňuje. V dostupných prameňoch o lete vzducholode nad Bratislavou som nenatrafil, ale údajne pamätníci niečo spomínali...

Pozrieť sa z výšky na Bratislavu teoreticky mohli mať napríklad aj cestujúci vzducholode Graf Zeppelin LZ 127 v roku 1931, a to hneď pri dvoch príležitostiach, keď táto preslávená nemecká vzducholoda operovala v blízkosti Bratislavy - v dňoch 27.- 30.marca LZ 127, jej cesta viedla do Budapešti a v dňoch 12.- 13.júla do Viedne...

Niečo mi však našepkávalo, aby som postupoval obozretne. Dávnejšie som získal pohľadnicu s pohľadom na Bratislavský hrad z Petržalskej strany, na ktorom je v pravom hornom rohu vidieť malé lietadlo (obr.3).

Obr.3 - Lietadlo v úlohe urobiť pohľad na Bratislavu príťažlivejším

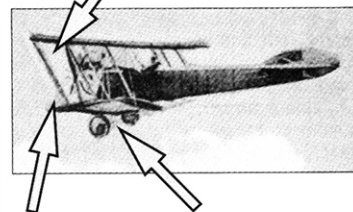
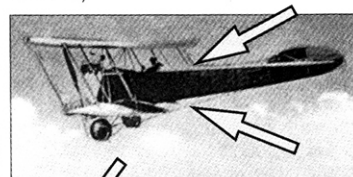

Obr.4 - Ako na zavolanie „prilietava“ lietadlo, aby na pohľadnici vhodne doplnilo veľkú plochu oblohy na fotografii bratislavského mosta

Na prednej strane je len nápis Bratislava, na zadnej označenie výrobcu (Lichtig, č.254), použitá bola v roku 1931. Nakoniec som sa presvedčil, že v tomto prípade ide o šikovne urobenú fotomontáž, takže hľadať nejaké autentické údaje o lietadle alebo príležitosti preletu bolo by úplne zbytočné. Najmä potom, keď som získal ďalšiu podobnú bratislavskú pohľadnicu s lietadlom (obr.4). Táto pochádza od rovnakého výrobcu, iba poradové číslo má iné (252). Použitá bola v roku 1932. V tomto prípade na pohľadnici dominuje most v pohľade z prístavu na petržalskú stranu. Najpikantnejšia je na tom skutočnosť, že výrobca v oboch prípadoch použil úplne rovnakú fotografiu lietadla. Ak porovnáme zväčšeniny lietadiel z oboch pohľadníc, vidíme zreteľné stopy po fotomontáži, nedokonalé vyretušované okraje nalepenej fotografie a miestami aj rozdielnu intenzitu oblohy na fotografiách (obr.5, 6). Nedá sa prehliadnuť, že na oboch pohľadniciach ide o jednu a tú istú fotografiu lietadla. Rozdiely nájdeme iba v kvalite vyhotovenia pohľadníc a použitého materiálu (typ reprodukčného zariadenia, papier, fotografický materiál, tlač, vplyv ľudského faktora, alebo?).

Vytriezenie prišlo aj pri pohľadnici so vzducholodou. Keď som vzal silnú lupu a hľadal nejaký nápis alebo znak na trupe vzducholode, ktorý by mi pomohol v hľadaní jej identifikácie, prišiel som k záveru, že aj v tomto prípade ide o fotomontáž. Usudzujem tak podľa stôp okolo vzdu-

chode (obr.7), ktoré pochádzajú z nejakej inej fotografie vzducholode, z ktorej bola vystrihnutá a nalepená na bežnú fotografiu Bratislavy (pohľadom na Redutu). Takto upravená fotografia bola znova preofografovaná, vyretušovaná a pripravená pre tlač. V tomto zmysle môžeme hovoriť o šťastí, že v tom čase tlačiarne ešte nepracovali s počítačmi a nejaké stopy po fotomontáži alebo retuši spravidla vždy zostali, a tak sa dajú pomerne ľahko odhaliť (ak by sa takáto montáž robila dnes, zostala by prakticky neodhaliteľná).

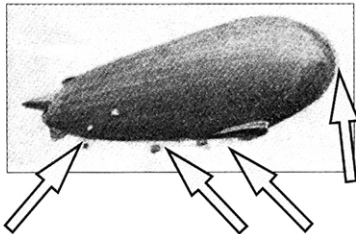

Obr. 5, 6 - Zväčšené lietadla z oboch pohľadníc s vyznačením niektorých stôp po nedôslednom zaretušovaní montáže fotografie

Tieto skúsenosti hovoria, že pri zberateľskom zaniatí netreba bezvýhradne veriť všetkému, čo je na pohľadnici prezentované. Opatrnosti nikdy nie je navyše, lebo niektoré zásahy do pôvodnej fotografie aj v minulosti boli vyhotovené vynikajúcimi odborníkmi a preto môžu na nás pôsobiť veľmi vierohodne. Treba poznamenať, že ani tak nejde o zapríčinenie vecnej škody (pohľadnice tohto druhu nie sú síce lacné, ale stále sú ešte dostupným zberateľským materiálom), ako viac o chybnú klasifikáciu pohľadníc a jej nesprávne zaradenie do zbierky, či už filokartistickej alebo aerofilatelistickej. Navyše, škodu môže narušiť aj v námetovo spracovanom exponáte na súťažnej výstave v otvorenej triede, ktoré sa v poslednom čase na výstavách začínajú stále častejšie objavovať.

Letectvo a lietadlá v prvej tretine 20.storočia sa stali veľmi populárnymi a boli nimi „príkrášľované“ rôzne predmety

vratane pohľadnic. Verejnosť uprednostňovala pohľadnice s atraktívnymi motívmi, aby svojich blízkých prekvapili, potešili a možno sa trochu aj pochváľili. A tomuto záujmu sa prispôboval obchod i výroba. Na tom sa dodnes nič nezmenilo.

Obr.7 - Najviac stôp po montáži môžeme objaviť na spodnej časti vzducholode pri motorových gondolách

V podobných prípadoch aerofilatelistu stojí pred dilemou, ako má nazerať na takýto materiál a ako má s ním naložiť? Je tento druh pohľadnic v aerofilatelickej zbierke použiteľný? Predovšetkým by ju nemal považovať za bezcennú! Jednak aj fotomontáž, podobne ako koláž, je určitou disciplína výtvarného umenia, i keď v daných prípadoch jeho tvorcovia sledovali iné, než umelecké ciele. Úplne sa však nedá ani tento moment vylúčiť. V aerofilatelickej zbierke môžeme uvážiť ich vhodnosť použitia ako ilustračný materiál, ale možno, že v určitých špecifických prípadoch a v spojení s inými materiálmi, nájdú aj významnejšie uplatnenie. To už záleží na zberateľovi, aby posúdil, či tá či oná konkrétna pohľadnica je vhodná do koncepcie jeho zbierky, či sa dá vhodne využiť pri spracovaní niektorej časti zbierky a v neposlednej miere záleží aj na tvorivej invencii zberateľa, jeho fantázii, nápaditosti a odvahe použiť nové, tvorivé a nekonvenčné postupy. Dôležité je, aby si zberateľ sám pre seba položil otázku, aké ciele tvorbu zbierky sleduje a na túto otázku aj veľmi úprimne odpovedal. Z toho mu vyplynie aj zberateľská hodnota a použiteľnosť takýchto pohľadnic. V každom prípade je však žiadúce, pokiaľ s takýmto materiálom predstupujeme pred verejnosť, aby sme vhodným spôsobom dali najavo, že v danom prípade ide o fotomontáž, a tým nikoho nenechávali zotrvať v domnienke, že na pohľadnici je použitá autentická, vecne nemenená fotografia.

Sympatickejšia sa mi však zdá cesta, keď svoju pozornosť obrátíme na pohľadnice, pri ktorých nadobudneme väčšiu

istotu, že nejde o „vylepšené“ zábery a ktoré pre náš zberateľský zámer ponúkajú slabnejšie uplatnenie. V mojom prípade sa tak stala napríklad pohľadnica z roku 1913, ktorá síce nezobrazuje žiadne lietadlo alebo vzducholod, ale naopak, pohľad na Bratislavu, ale zhora, zo vzducholode (obr.8). Aspoň tak to vyplýva z textu na pohľadnici (na zadnej strane uvedený vydavateľ G. & K. Pozsony 1913, gesetzlich geschützt, č. 6299). Pohľadnica pôsobí na mňa dôveryhodne. Kvalita fotografie nie je mimoriadna, skôr naopak, ale napriek tomu ten záber „má niečo do seba“. V mojej zbierke má osobitné miesto, lebo je najstarším pohľadom na Bratislavu „zhora“, ktorý zatiaľ poznám. Žiaľ, podrobnosti o vzniku pohľadnice a najmä fotografie nepoznám.

Obr.8 - Z maďarského i nemeckého textu na pohľadnici vyplýva, že tento pohľad na historické jadro Bratislavy sa naskytl z paluby vzducholode

Aproro, má niekto podobný záber aj zo skoršieho dáta alebo môže povedať niečo bližšieho o tejto pohľadnici? Kto a kedy vyhotovil tento záber? Skutočne bola vyhotovená zo vzducholode a nemohla byť urobená z paluby balóna? Mnoho otvorených otázok, ale fotografia na pohľadnici sa zdá byť autentická ■

Staré mlyny na švajčiarskych známkach

ných technických pamiatok. Sú to staré vodné mlyny z Oberdorfu, Bruzelle, Lussery-Villarsu a Büren na Aare. Výtvarné návrhy emisie vypracoval grafik Theo Fluri. Známkový bol ako obyčajne vytlačený viacfarebným otsetom. Za kurióznosť možno považovať skutočnosť, že vydavateľ nechal tieto známky vytlačiť francúzskou tlačiarňou Cantora la Loupe. Známkový sú príplatkové - dve majú nominálnu hodnotu 70+35 centov, ďalšie dve 90+40 centov. Príplatok je určený do fondu na ochranu technických architektonických pamiatok □ Zc

ČO JE ČO.

Bratislava Pozsony Pressburg

FIRMA FILATELIA ALBUM

vydala novú publikáciu encyklopedického charakteru. Publikácia s názvom **ČO JE ČO** na 134 stranách obsahuje vyše 12000 názvov obcí celého bývalého Uhorska (zostavené v abecednom poradí podľa pôvodných maďarských názvov, s označením do ktorého štátu patrí v súčasnosti, s uvedením súčasného slovenského názvu obcí ležiacich na území SR). Publikácia je ilustrovaná farebnými reprodukciami vyše 400 pohľadníc (litografie a koláže) z územia Slovenska. Cena publikácie je 600,- Sk. Objednať si ju možno na adrese:

FILATELIA ALBUM, Lazaretská ulica 11, 811 08
BRATISLAVA, telefón / fax: + 421- 2- 5296 7411

ALBUM ZIKA

NEHLADAJTE MA DOMA, NÁJDETE MA NA INTERNETE
www.albumik.sk

MZIKA@HOTMAIL.COM

TEL/FAX.: 02 / 4342 9386

FIRMA ZBERATEL'

stále vykupuje

HODNOTNÉ ZBIERKY I JEDNOTLIVÉ KUSY
ZNÁMOK, MINCÍ A POHLADNÍC

Poradenská služba - Zásielková služba
Diskrétnosť zaručená - Platba v hotovosti

Predajňa:

831 02 Bratislava, Račianska 17

☎ 02 / 44 250 149

e- mail: zberatel@nextra.sk

Otvorené pondelok až piatok
od 10.⁰⁰ do 18.⁰⁰ hod.

Ervín SMAŽÁK

Lotyšská 16

821 06 Bratislava

tel.: 02/45246 518

Propagácia športových podujatí na poštových materiáloch (prílače, príležitostné poštové ☉ a strojové príležitostné ☉)

Sprostredkovateľská činnosť vo filatelii. Zásielková služba (novinky SR, ČR).

Ponúkam známky, FDC, celistvosti, katalógy a ostatné poštové materiály na tému Olympia a šport (celý svet).

Vykupujem kvalitný poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Príjímam do komisionálneho predaja poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Členovia SSOŠF pri Slovenskom olympijskom výbore majú **10% -nú zľavu** pri materiáloch firmy ERVO.

Firma

Námestie SNP č.37, ☎ 045 / 54 29 814

Predávame a vykupujeme materiál z oblasti
**filatelie, numizmatiky, notafílie,
filokartie, telefónnych kariet**

Zároveň poskytujeme bezplatne poradenskú službu
a ohodnocovanie materiálu.

Pre členov Klubu Filatelie a abonentom časopisu
Zberateľ poskytujeme 5% zľavu

POUŽITIE ADRESNÝCH ZÁZNAMOVÝCH LÍSTKOV

Vo Vestníku Ministerstva pôšt a telegrafov č. 14 zo dňa 24.februára 1937 bolo oznámené, že s platnosťou od 1.marca 1937 sa dáva do používania adresný záznamový lístok vo forme korespondenčnej celiny. Lístok má na zadnej strane predtlačný text, ktorého vyplnením odosielateľ oznamuje svojmu doručovaciemu poštovému úradu zmenu adresy pre potreby náhradného doručovania poštových zásielok, buď prechodne alebo trvale, na novú adresu.

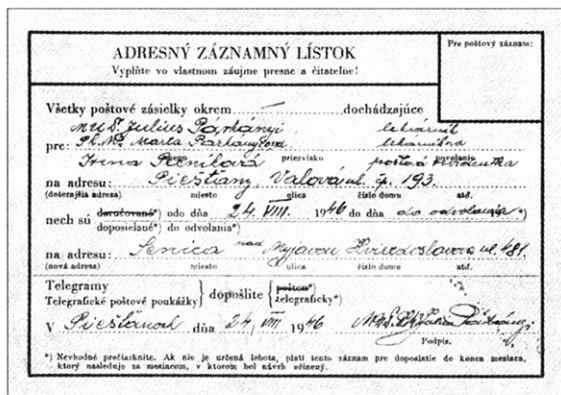
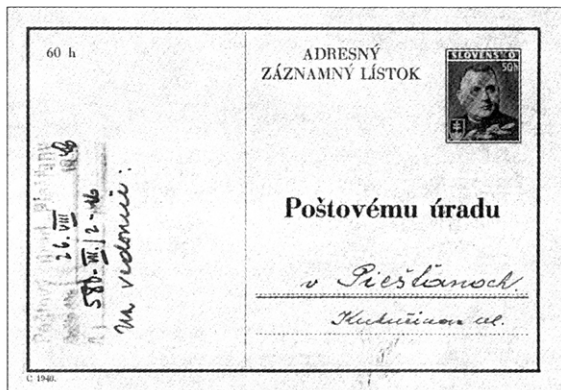
V období prvej republiky bolo v platnosti jedno vydanie týchto lístkov s natlačenou 50-halierovou známkou s obrazom štátneho znaku v troch jazykových variantoch (česky, slovensky, nemecky). Použitie adresné lístky tohto vydania dosahujú v súčasnosti na aukčión niekoľkotisícové hodnoty. Z nich najvýznamnejší je slovenský variant.

V období Slovenského štátu v rokoch 1939 a 1940 pošta vydala dva adresné záznamové lístky s natlačenou 50-halierovou známkou č. 29 a 43 v modrej farbe. Oba tieto lístky v použitom stave, najmä však dofrankované 20-halierovou známkou od 1.1.1942 na základe zvýšenia poštového poplatku na 70-halierov, sú v súčasnosti raritami v zbierkach celín Slovenského štátu. Vzhľadom na to, že tieto celiny po 30.4.1945 stratili platnosť, výnosom Poverenictva pôšt zo dňa 6.6.1945, obežník č. 32/1945 bolo stanovené, že celiny Slovenského štátu možno i naďalej používať za predpokladu, že na celine natlačená známka bude pretlačená ručnou riadkovou gumovou pečiatkou s legendou ČESKOSLOVENSKO. Používanie takto pretlačných adresných záznamových lístkov bolo povolené len na Slovensku, a to do 31.decembra 1947.

Špecifický účel používania adresných záznamových lístkov v konečnom dôsledku znamenal, že po doručení boli poštovým úradom archivované a neskôr skartované. Z tohto dôvodu ich výskyt v použitom stave je len ojedinelý a prakticky neprekúpatelný. Preto za zmienku stojí otázka, aké adresné lístky možno považovať za použité - poštu prevzaté?

Adresné záznamové lístky vzhľadom na svoj špecifický účel boli málo používanými celinami a z toho dôvodu bol ich predaj sústredený priamo na poštovom úrade. Z toho logicky vyplýva, že občan v prípade zmeny adresy potreboval túto skutočnosť nahlásiť doručovaciemu úradu, ktorý v drvivej väčšine prípadov sídlil v mieste jeho trvalého bydliska. Tam zašiel na poštu, zakúpil si adresný záznamový lístok a zrejme vo väčšine prípadov hneď na pošte ho aj vyplnil a odovzdal poštovému zamestnancovi bez toho, aby použil službu pošty na doručenie. K tejto úvahe ma vedie i prípad vyobrazeného adresného záznamového lístka, ktorý bol pošťou (v tomto prípade v Piešťanoch)

preukázateľne prevzatý avšak natlačenú známku nemá opečiatkovanú, pretože bol odovzdaný priamo na pošte. Prevzatie a zaevidovanie je na adresnej strane lístka potvrdené odtlačkom gumovej 3-riadkovej modrofialovej pečiatky a ručne písaným záznamom: **Posťový úrad Piešťany / Došlo dňa 26.VIII.1946 / č.j.580-VII./2-46.**

Okrem tohto lístka som mal možnosť doteraz vidieť ešte dva lístky z obdobia ČSR I., ani na jednom nebola známka opečiatkovaná dennou poštovou pečiatkou - na oboch boli iba rukopisné poznámky poštového zamestnanca o ich prevzatí na vybavenie. Preto si myslím, že takýto spôsob oznámenia a doručenia lístkov bol používaný vo väčšine prípadov. Skutočne správne použité lístky vydania 1937 CAZ -1A 50 halierov modrá s podacou pečiatkou JAROMÉR 9.3.1937 adresovaný na tento poštový úrad bol vydaný na 25.aukcii PROFIL v apríli tohto roka s poznámkou „doteraz ojedinelý výskyt“ za výslednú cenu 2300 Kč.

Nedovoliť si tvrdiť, či z filatelistického hľadiska vyobrazenú celinu možno považovať za prepravenú a plnohodnotnú. Preto by som uvítal, ak by k tejto problematike zaujali stanovisko zberatelia špecializujúci sa na poštový prevádzku L.K.

Literatúra:

- [1] Monografia československých známok, 3.diel
- [2] F.Beneš: Československé celiny 1918-1992, 2diel
- [3] ZSF: Špecializovaný katalóg 2001, Slovensko 1939-1945

Aerofilatelistova odpoveď

Bedřich Helm

Dnešním příspěvkem reaguji na článek „Zvláštní postup pošty Bratislava 2“, který v čísle 6 / 2002, s. 17-18 časopisu Zberateľ uverejnil známý slovenský filatelista a sběratel známek Slovenského státu 1939-1945 Ondrej Földes. Závěry, které učinil, se zdají být oprávněné - na základě komparace s poštovními předpisy a praxí v Německé demokratické republice. Při pročitání uvedeného článku jsem si hned vzpomněl na čerstvý přírůstek do mé aerofilatelistické sbírky o letecké poště sovětské okupační zóny Německa a NDR od roku 1945. Tato oblast mě zaujímá především proto, že poválečná léta obnovy normálního života na celém území Německa skýtají velmi zajímavý poštovní historický pohled, který lze i v oblasti aerofilatelii dokladovat zajímavými celistvostmi. Cílem mého povídání není objasnit počátky letecké pošty na území pozdější NDR po roku 1945, avšak pro pochopení následujících faktů je třeba pár vysvětlujících poznámek.

Doprava letecké pošty pro občany NDR byla povolena do celého světa (s výjimkou Japonska, Španělska a jeho kolonií) od 1.3.1950. Od toho dne byly všechny letecké zásilky z území NDR dopravovány jako spěšné nejbližším poštovním závěrem k výměnnému poštovnímu úřadu Berlin NW7, který pak zajistil její odbavení s tiskopisem AV-2 na poštu Praha 120. Československo tak získalo významné místo v dopravě letecké pošty právě z území NDR. Tato letecká pošta byla vypravována z pošty Berlin NW7 v pondělí, úterý, středu, sobotu a neděli prostřednictvím vlakových pošt (D1062/36 nebo D12), ve středu a v pátek z letiště Berlin - Schönefeld linkou OK 576 (středa odlet z Berlína do Prahy v 17.15 hod.) a v pátek pak linkou OK 588 (odlet z Berlína do Prahy v 15.30 hod.). K dopravě pošty byla ze strany ČSA používána pravděpodobně linka Praha - Berlin - Oslo a zpět, i když v literatuře je někdy uváděna též linka Praha-Berlín-Kodaň - Stockholm - Helsinky.

S ohledem na urychlené odbavení letecké pošty NDR od 15.6.1950 byla letecká pošta přes Prahu vypravována místo pošty Berlin NW 7 přes výměnný poštovní úřad Dresden A 24 (Dráždny A24). Díky poloze Berlína a Dráždan umožnilo směrování pošty do Dráždan pozdější poštovní uzávěry a tím i kratší čas odbavení leteckých zásilek NDR z jejich území do Československa. Část pošty, která byla z Berlína dopravována leteckou linkou LOT na lince z Varšavy přes Berlín do Bruselu a Paříže, byla i nadále odbavována jen prvním výměnným poštovním úřadem pro leteckou poštu, a to Berlin NW7.

A nyní se již dostáváme k jádru našeho poznání. Nařízením 160 z 15.5.1950 Ministerstva pošt a telegrafů je s okamžitou platností rozhodnuto, že letecké zásilky do ciziny, které mají alespoň vyplaceno 25% leteckého příplatku, budou jako letecké odbaveny s tím, že chybějící výplatné vylepí výměnný poštovní úřad nebo jiná pošta, která toto zjistí v průběhu odeslání na území NDR, pokud je znám odesílatel. Chybějící výplatné bude pak dodatečně vybráno od odesílatelů ne jako doplatné, tedy ve dvojnásobku chybějící taxy, ale jen v plné výši vylepené-

ho chybějícího výplatného. Výše chybějícího spolu s upozorněním na to, kde hledat správné letecké příplatky, dodávala pošta v NDR prostřednictvím speciálních služebních poštovních listků, přičemž výplatné proti potvrzení přebíral doručující listonoš. Letecký dopis, který jsem získal na jedné z jarních letošních aukcí v Německu, dokladuje tuto praxi i z hlediska toho, že v daném případě, jak z obálky vyplývá, se jednalo ne o chybu odesílatelů, ale o chybu pošty (**list je vyobrazený na 2. strane obálky**).

Letecký dopis, který je adresován do Argentiny (Bahia Blanca) byl v místě podání (Dresden A 53 9.12.1954) vyplacen jako letecký dopis hmotnosti 5 g (od 1.3.1952 bylo výplatné pro dopis do 20 g do ciziny 35 Pf, letecký příplatek od 1.11.1953 do Argentiny za každých 5 g pak činil 50 Pf, dopis byl tedy při hmotnosti 5 g vyplacen správně 85 Pf, což jsou vylepené známky v pravém horním rohu ve výši 1 + 84 Pf. Při kontrole zásilek na průchozí poště Dresden A 24 pak zjistili, že hmotnost dopisu není 5 g, ale 6 g (viz přeškrtnutá napsaná hmotnost 5 g v levé části dopisu), což poštovní zaměstnanec pošty Dresden A 24 stvrdil dopsáním inkoustovou tužkou nově zjištěné hmotnost 6 g. Současně doplepil chybějící letecké výplatné za další hmotnostní stupeň 20 g, a to 50 Pf, takže výplatného celého dopisu pak bylo doplněno na správnou hodnotu při hmotnosti 6 g ve výši 135 Pf. Známky, které jsou vylepeny pod původními dvěma známkami (o dodatečném nalepení těchto známek svědčí to, že hodnota 10 Pf částečně překrývá původní otisk razítka z pošty Dresden A 53) pak nesou otisk výměnného poštovního úřadu Dresden A 24 s datem 12.12.1954. Letecký dopis byl pak dále z Prahy dopraven do Argentiny, nemá, neboť šlo o obyčejný dopis, žádné průchozí nebo příchodí razítka, na zadní straně dopisu je jen uvedena adresa odesílatelů, která umožnila, aby pošta NDR od něj vybrala chybějící doplatné ve výši 50 Pf. Zůstává však otázkou, zda proto, že chyba byla na straně dodací pošty, bylo skutečně chybějící výplatné vybráno od odesílatelů, či zda bylo započteno do „ztrát“ pošty NDR.

K potvrzení údajů kolegy Földese by bylo nyní vhodné nalézt příslušné poštovní nařízení z období Slovenského státu (event. platilo ještě z období předválečného Československa?), které by potvrdilo a dostatečně podložilo závěry, které se, ve světle výše uvedených údajů z NDR, zdají velmi oprávněné ■

80 rokov KF Alfonse Muchy v Brne

Slávnostným zhromaždením si pripomenul brnenský klub filatelistov, nesúci meno autora prvých československých známok, 80 rokov svojho trvania. Zúčastnili sa na nej predstavitelia SČF, primátor mesta Brno a pri tejto príležitosti klub usporiadal na

Orlej ulici aj výstavu z histórie KF 06-22. K jubileu bola vydaná príležitostná R-nálepka a používala sa aj príležitostná poštová pečiatka. Za pozdrav s touto pečiatkou ďakujeme nášmu čitateľovi Jozefovi Karovičovi □ (R)

VÝSTAVA SLOVENSKO 2002

OHLASY • ÚVAHY
• POZNÁMKY

Pohľad z druhej strany

Medzinárodná výstava poštových známok SLOVENSKO 2002 sa zapíše do dejín slovenského filatelistického výstavníctva týlmi písmenami. Organizátorom treba vysloviť uznanie, že za veľmi krátku dobu dokázali pripraviť a realizovať výstavu takéhoto rozsahu a osobitne za zabezpečenie mimoriadne kvalitných exponátov, aké doposiaľ na Slovensku neboli vystavené (pozri Zberateľ 8/2002, s.31-32). Pre návštevníkov výstavy sa otvorilo nebo filatelistických skvostov, aké našinec predsa len nemá možnosť až tak často vidieť.

Kladne hodnotím aj vydanie dvoch pekných bulletinov, katalóg a palmáres, realizáciu personifikovanej známky (kupónu), i vyhotovenie pekných diplomov a medailí. S uznaním treba kvitovať skutočnosť, že spoločnú reč našli hlavní organizátori výstavy - Ministerstvo dopravy, pošta a telekomunikácií, Slovenská pošta, š.p., a Zväz slovenských filatelistov - a dokázali, že aj v súčasných podmienkach sa dá zorganizovať výstava na vysokej úrovni, ktorá získala aj podporu medzinárodnej európskej organizácie FEPA.

Filateliu sa venujem už dlhé desaťročia, čo-to už okolo tejto záľuby poznám. Zúčastnil som sa mnohých domácich i zahraničných filatelistických výstav, či už ako aktívny vystavovateľ alebo zväzový funkcionár. Mám za sebou aj skúsenosti z organizovania nejednej výstavy, takže niečo o množstve práce, starostí a zodpovednosti už viem. Ak sa na výstavu SLOVENSKO 2002 pozriam z pohľadu mojich skúseností, potom nemôžem byť so všetkým spokojný. O niektorých postrehoch a dojmoch sa zmienim v nádeji, že padnú na úrodnú pôdu a azda budú užitočné v budúcnosti.

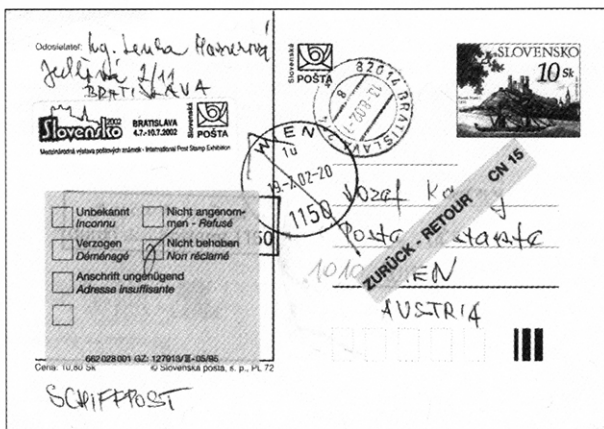
Na jednej strane som mal veľkú radosť a potešenie z nádherných exponátov na výstave, na druhej strane som zažil sklamanie a rôzne mrzutosti. Slabou stránkou bola hneď propagácia výstavy, keď plagáty určené na tento účel boli v deň vernisáže výstavy na sekreta-

riáte ZSF (pritom ich vyhotovenie určite stálo nemálo prostriedkov). Slávnostný akt vernisáže, uskutočnený v stiesnených priestoroch za plného chodu obchodných stánkov, bol nedostojný a veru dobrý dojem som si z neho neodniesol.

Nedobré dojmy z výstavy mám aj ako vystavovateľ. Chýbali také samozrejmosti, ako voľná vstupenka na výstavu a poskytnutie výstavového katalógu na otvorení výstavy, na čo majú nárok vystavovatelia a sú pre nich pripravené na všetkých výstavách (katalóg som si nakoniec musel „vyžobrat“ od predsedu organizačného výboru - pritom som vystavoval v dvoch výstavných triedach). Po týchto trpkých zážitkoch som si položil otázku, či opäť záuradovo „ekonomický záujem“ alebo niekto zabudol na plnenie svojich povinností?

Nemilo ma prekvapilo, že ako vystavovateľ a predseda Teritoriálnej komisie ZSF som neobdržal ani pozvánku na palmáres a recepciu - opäť niekto zlyhal pri plnení povinností alebo tieto podujatia boli určené iba pre vyvolených? Mrzelo ma to aj preto, lebo tieto podujatia som chcel využiť na oslovenie zástupcov susedných filatelistických zväzov vo veci zabezpečenia exponátov na výstavu LAUGARICIO 2003, na príprave ktorej sa aktívne podieľam. To mám za to, povedal som si, že náš klub v Trenčíne zabezpečil opravu výstavného zariadenia, bez ktorého by sa výstava SLOVENSKO 2002 nemohla uskutočniť.

Na výstavu mám ťažké srdce aj v súvislosti s článkom uverejneným v bulletine č.1, v ktorom autor S. Z. priznal Bratislave uskutočnenie prvej filatelickej výstavy na Slovensku v roku 1936. Tento vzádzajúci údaj prevzali aj Poštové zvesti v článku Š. K. v č. 9 / 2002 (pritom obaja autori sa 29. júla 1998 zúčastnili odhalenia pamätnej tabule I. Slovenskej filatelickej výstavy v Trenčíne, ktorá sa uskutočnila v roku 1928 v priestoroch hotela Tatra).

Korunkou nedostatkov bola informácia podaná na zasadaní Rady ZSF, členov organizačného výboru a predsedov odborných komisií, o realizovaní lodnej prepravy pošty z Bratislavy do Viedne. Pripravil som rad zásielok, ktorými som hodlal potešiť svojich priateľov a partnerov. Akú radosť som im touto „prepravou“ pripravil, vidieť na obrázku (pozn. pre nezainteresovaných - ide o úplný nepodarok).

K hodnoteniu exponátov sa nebudem vyjadrovať, len na margo otvorenej triedy poznamenávam, že v tejto oblasti by predstaviteľia FIP, FEPA i národných zväzov mali čím skôr ujasniť pravidlá na tvorbu a hodnotenie exponátov.

Nedostatky boli aj v osvetlení nad niektorými exponátmi a v službách spojených s možnosťou občerstvenia, ale to spomenuli návštevníci výstavy už predomnou □ Jozef Korený

JEDNORÁMOVÉ EXPONÁTY - NOVÉ MOŽNOSTI PRE VYSTAVOVATEĽOV

Organizátori filatelistických výstav ako aj filatelistickej činnosti dlhšiu dobu hľadajú formy ako získať pre zbieranie a vystavovanie ďalších záujemcov. Jednou z foriem je možnosť súťaže vystaviť nie štandardizované 5 alebo 8 rámové výstavné exponáty, ale vystaviť len t.zv. jednorámové exponáty pozostávajúce z 16 výstavných listov. Zarádajú sa na výstavy z dôvodov možnosti vystaviť témy alebo oblasti, ktoré sú veľmi úzke a tým podporiť nových vystavovateľov, aby urobili prvý krok a vytvorili kvalitný výstavný jednorámový exponát, ktorý môže byť základom pre exponát v štandardnom 5-rámovom rozsahu.

Pravidlá hodnotenia ■ Najdôležitejším pravidlom pre jednorámový exponát je zvolenie veľmi úzkej témy / oblasti, ktorú nemožno spracovať na väčšom počte výstavných plôch. Základom hodnotenia je vytvorenie samostatnej kategórie jednorámových exponátov a v rámci nej vytvorenie rovnakých tried ako sú triedy klasických súťažných exponátov. Na základe bodového hodnotenia sú exponáty ocenené diplomom o účasti alebo tromi úrovňami vzácných kameňov: 20-26 bodov SMARAGD, 27-33 bodov RUBÍN a 34-40 bodov DIAMANT. V roku 2002 sme mali možnosť po prvýkrát vidieť jednorámové exponáty, a to na dvoch výstavách - na Prvej filatelistickej výstave jednorámových exponátov Bytča 2002 (národná úroveň) a na Medzinárodnej výstave AMPHILEX 2002 (patronát FEPA), ktorá mala otvorenú špeciálnu kategóriu jednorámových exponátov.

BYTČA 2002 ■ Pri hodnotení jednorámových exponátov na výstave BYTČA 2002 boli použité kritériá hodnotenia navrhnuté pre výstavu AMPHILEX 2002 modifikované pre potreby výstavy. Výstava prezentovala jednorámové exponáty v troch triedach: Ba. Otvorená trieda, Bb. Trieda námetovej filatelie a Bc. Trieda poštovej histórie. Pretože Otvorená trieda nespadá do rámca tohto článku, budem sa ďalej venovať len triedam Bb. (14 exponátov) a Bc. (5 exponátov). Rozhodcovský zbor hodnotil exponáty podľa 5 kritérií (v zátvorke uvádzam maximálne možný počet udeleních bodov):

- **Názov - plán** Bb. (9), Bc. (6)
- **Spracovanie témy** (Bb. (10), Bc. (8))
- **Filatelistický význam, znalosti** (Bb. (7), Bc. (10))
- **Stav a vzácnosť** (Bb. (6 b), Bc. (8))
- **Prezentácia** (Bb. (8), Bc. (8)).

Trieda námetovej filatelie ukázala zaujímavé nové námety (Križ - symbol kresťanstva, Gorazd, Sv. Martin Tourský, Ženy a deti na obrazoch Picassa) a naznačila nové prístupy. Takmer všetky exponáty majú však potenciál na ďalšie vystavovanie, a to buď opäť v kategórii jednorámových exponátov za podmienky zuženia témy alebo pri zachovaní širšej témy v kategórii štandardných 5-rámových

exponátov. Najkvalitnejším exponátom v tejto triede a z pohľadu počtu bodov aj v oboch triedach filatelistických jednorámových exponátov bol exponát Sv. Martin Tourský (DIAMANT - 35 bodov). Trieda poštovej histórie ukázala svoju opodstatnenosť v kategórii jednorámových exponátov. Potvrdzujú to rozsahom nevelké, no veľmi zaujímavé exponáty Pošta Urmin - Mojmírovice, Pošta Medzilaborce alebo najvyššie ohodnotený exponát v tejto triede (DIAMANT - 34 bodov) Balíková pošta odoslaná z Oravy (I. - IX. 1993) Jozefa Tisoňa.

AMPHILEX 2002 ■ Na výstave AMPHILEX 2002 boli jednorámové exponáty vystavené vo väčšine tried. Väčší počet exponátov dal lepšiu možnosť nahliadnuť do trendov v kategórii jednorámových exponátov. Úroveň exponátov bola kolísavá a v námetovej triede nedosahovala výrazne vyššiu úroveň ako exponáty na výstave BYTČA 2002 (samozrejme, až na podstatne kvalitnejší filatelistický materiál).

Moje pocity pri hodnotení exponátov na výstave BYTČA 2002 sa potvrdili po zhliadnutí jednorámových exponátov na výstave AMPHILEX 2002. Kvalita a výsledné hodnotenie námetových exponátov boli podstatne nižšie ako v ostatných výstavných triedach. Na porovnanie: Trieda tradičnej filatelie - 11 exponátov, z toho 2x DIAMANT a žiadny diplom, Trieda poštovej histórie - 21 exponátov, z toho 5x DIAMANT a žiadny diplom, Trieda námetovej filatelie - 21 exponátov, z toho žiadny DIAMANT (maximum 32 bodov) a 3 diplomy. Jedným z vysvetlení je, že jednorámové exponáty sú podstatne vhodnejšie pre teritoriálnu triedu, triedu poštovej histórie a triedu celín, a menej pre triedu námetovej filatelie, a to vďaka požiadavke na veľmi úzku tému / oblasť.

Budúcnosť jednorámových exponátov ■ Kategória jednorámových exponátov ako súťažná sa javí vhodnejšia pre tradičné výstavné triedy, zatiaľ čo pre triedu námetovú je vhodná hlavne ako podporná na priťahnutie nových vystavovateľov a ich správne nasmerovanie pri tvorbe „štandardných“ 5-rámových výstavných exponátov. A keď už má byť námetový jednorámový exponát súťažný, schodnejšou cestou sa javí výber užšej témy zo širšej, a nie zvolením si veľmi úzkej témy a sústredením sa len na ňu.

V príspevku som prezentoval osobné názory, ktoré vychádzajú z dvoch výstav, ktorých som sa zúčastnil ako člen rozhodcovského zboru (BYTČA 2002) a ako radový návštevník (AMPHILEX 2002). Budem rád, ak čitatelia vyjadria svoje názory na jednorámové exponáty □ **Vojtech Jankovič**

Jubileum vidieckej pošty v Kanade

Pri príležitosti 100. výročia zavedenia pravidelnej kráľovskej pošty na kanadskom teritóriu, bola v Kanade vydaná 16-známková emisia. Všetky známky majú rovnakú nominálnu hodnotu 48 centov a boli vydané v podobe háččeka. Na známke je dvojcentová známka vtedajšej série s portrétom kráľovnej Viktórie, budova pošty v mestečku Stonewall a odtlačok pečiatky

tejto pošty z roku 1902. Známky vodorovného radu sú spojené úzkym medziháččím □ **Cz**

MALLE POST

Ján Marenčík · Dušan Evinic

Poštové správy zabezpečovali i v súčasnosti zabezpečujú široký rozsah služieb pre verejnosť. Ich dnešnou hlavnou činnosťou je doprava listových, balkových a peňažných zásielok. V minulosti sa zaoberali aj prepravou osôb. Na našom území prepravu osôb zabezpečovala aj t.zv. *zmiešaná pošta* (MALLE POST), ktorá okrem cestujúcich a ich batožín prepravovala aj listové zásielky a menšie balíky.

Cestujúci využívajúci služby zmiešanej pošty obdržali potvrdenie, na ktorom je uvedené ich meno, východzia a cieľová stanica prepravy, dátum a čas odchodu z nástupnej stanice. Potvrdenie ďalej obsahuje údaje o prepravovanej batožine a jej cene, cenu cestovného i miesto na údaj o poplatkoch za ďalšiu batožinu. Pod údajom o celkovej výške poplatkov je predtlač na uvedenie miesta vystavenia, dátumu a podpisu pracovníka, ktorý potvrdenie vystavil. V spodnej časti tlačiva (Mallepost - Vormerkschein Nr.359) je vytlačený prvý bod z 12-bodového poučenia o podmienkach prepravy a pokynov pre cestujúcich. Body 2 až 12 sú vytlačené na zadnej strane tlačiva. Obidve strany tlačiva majú texty orámované ornamentálnou výzdobou.

Poučenia pre cestujúcich sú zaujímavé, preto si ich približne voľným prekladom z nemčiny.

1 - Cestovný lístok je platný iba na uvedený deň a iba pre osobu, na ktorej meno bol vystavený.

2 - Každý cestujúci je povinný riadiť sa policajnými predpismi, pred odjazdom si zaobstará cestovný pas. Cestovný lístok je potrebné pred začiatkom cesty odovzdať poštovému úradníkovi.

3 - Poplatok za cestovné musí byť uhradený vopred. Neskoršia úhrada nie je povolená.

4 - V bezplatne prepravovanej batožine môžu byť iba osobné veci cestujúceho, ako šatstvo, prádlo a pod. Ak cestujúci vezie veci určené na predaj, musí ich zvlášť uviesť a uhradiť za ne príslušný poplatok.

5 - Pošta ručí za podanú batožinu i za riadne odoslané zásielky. Neručí za malé osobné veci, ktoré si cestujúci vzal do voza, nepodal ich na poštovú prepravu a nezapísal do batožinového lístka. Cestujúci nemôže so sebou brať veľké cestovné vaky a krabice, ktoré by obťažovali spolucestujúcich.

6 - Cestujúci zodpovedá za riadne zabalenie batožiny odovzdanej na poštovú prepravu. Každá batožina musí byť označená jej menom, miestom určenia, musí byť zapečatená a uvedená jej cena.

7 - Batožina musí byť odovzdaná najneskoršie dve hodiny pred odchodom voza. Ak voz odchádza skoro ráno, batožinu poštovému úradu treba odovzdať vopred, ešte večer spolu s vyplneným batožinovým a cestovným lístkom.

VORMERKSCHHEIN
für Herrn Samuel Kolb
zur Fahrt mit der
MALLE-POST
von Luzern nach Basel
Einschreib-Nr. 359
Der Wagen geht ab mit Schling 1¹⁰ Uhr früh am 20. März 1859
Von Luzern ab zu Basel 50 Pfennig und es Wirth 10 Pf. pränumer.
Resultat wurde: a) An Passagiergeld. b) An Ueberfahrt für Pfand Gewicht und 1/2 G. Wirth.
Zusammen 11 34
Luzern den 20. März 1859 H. K. Kolb Post-Verwalt.
Zur Nachricht. Kolb
1. Dieser Schein ist nur für den Tag, auf welchen er lautet und für diejenige Person, auf deren Namen er ausgestellt worden ist, gültig.

Predná (hore) a zadná strana potvrdenky pre cestujúceho

2. Jeder Reisende hat die beschränkten Plätze/Verkehrsmittel zu beschränken, und, so weit es diese verläßt, sich mit einem Reisenden zu versehen, wie auch in dem Sitze, wo bei der Ankunft ein Passagier absteigen wird, sich diesen zu versehen, und vor der Abreise dem Passagier zu übergeben.
3. Die Reisenden müssen sorgfältig bei der Vermerkung ganz erlegt werden, eine Rückzahlung derselben findet nicht Statt.
4. Das Reisepäckchen soll nur in Kleintücken, Wäsche und dergleichen für den Gebrauch des Reisenden bestimmten Effekten bestehen. Färbt die Reisende andere Gegenstände oder zum Hindernisse des Reisenden Waare mit sich, so müssen diese besonders erklärt, und gegen Entschädigung des gewöhnlichen Forderungsbeleges bescheinigt werden.
5. Die Postkassette liefert für die ihr erdammungsfähigen übergebenen Gepäckstücke für Seilungen mit der Fahrpost übergeben. Von der Haftung der Postkassette sind jene Kleintücken ausgeschlossen, welche der Reisende an sich in den Wagen nimmt, und welche seiner alleinigen Obhut überlassen bleiben, die demnach auch nicht dem Aule übergeben, und nicht in dem Gepäck-Zettel mitgenommen werden. Die Mitreisenden dürfen jedoch etwas durch ganz neue und Reisende oder Schickliche nicht mitgenommen werden.
6. Der Reisende ist gehalten, bei der Haftung der Postkassette übergebene Gepäckstücke sorgfältig zu emballieren, und jedes einzelne Stück mit einem Zettel, auf welchem Name und das Wohnort des Reisenden und des Besizers angegeben ist, versehen, wie auch mit seinem Siegel versehen zu lassen in vorangem und dem Wirth denselben anzuzeigen.
7. Das Reisepäckchen muss spätestens 2 Stunden vor der Abreise des Wagens, und wenn diese des Morgens zeitig erfolgt, Abends vorher mit dem von Seite des Reisenden gehörig angefüllten Gepäck-Zettel, welcher sorgfältig mit diesem Vermerkbogen ausgefüllt wird, in die Postkassette gebracht werden.
8. Die Mitnahme von Hundst in den Wagen ist nicht gestattet, das Tabakrauchen ist wohlgeschlossenen Pfeifen über nur dann, wenn keinen der Rückstände eines Erweichung dergleichen mit.
9. Die Plätze im Innern des Wagens müssen geordnet werden.
10. Conducteurs und Diener der Postkassette sind nicht befugt, von den Reisenden irgend einen Vorwand, ein Trinkgeld zu fordern, ausgenommen die kleinen den Reisenden Dienste geleistet, welche nicht zu deren Dienstverpflichtungen gehören.
11. Auf jeder Postkassette befindet sich ein Buch, in welches der Reisende seine eigenen Besondere in Bezug auf die Postkassette, oder das Besuchen der Postkassette oder auch in Bezug auf die Beförderung in den Gasthäusern, wo der Züge von Mülhausen, auf eine nachlässige Weise und mit Unachtsamkeit seine Namen, Stände und Wohnorte eintragen kann.
12. Die Reisenden haben für jede Art von Verbrechen, welche in den Wagen begangen werden, die Beförderung zu leisten.

8 - Brať voza do voza nie je dovolený. Fajčenie z plne uzatvorených fajok je povolené iba vtedy, keď spolucestujúci proti fajčeniu nemajú námietky.

9 - Cestujúci sa musia strieďať na miestach vo vnútri voza.

10 - Sprievodca a poštový sluhá nesmú od cestujúcich vyžadovať sprejpitné. Toto môžu žiadať iba v prípade, ak cestujúci požadujú služby, ktoré nepatria k ich služobným povinnostiam.

11 - Na každej poštovej stanici sa nachádza kniha, do ktorej cestujúci môže napísať sťažnosti na poštové služby alebo i na obsluhu v reštauráciách, kde voz zastavil na obed. Zápis je potrebné vykonať zrozumiteľnou formou, s uvedením mena, stavu a bydliska sťažovateľa a musí byť ním podpísaný.

12 - Cestujúci ručí za každú škodu, ktorú na voze spôsobí

Pramene:

- [1] Kolektív autorov - Základná filatelická terminológia
- [2] Zbierka autorov

AUKCIE • BURZY STRETNUTIA

Kalendár podujatí s uvedením ich názvu, miesta a termínu konania, prípadne ďalšími informáciami je zostavený podľa

podkladov, ktoré redakcii poskytli usporiadatelia podujatia. Za obsah a znenie informácií redakcia neručí.

REGIONÁLNE PODUJATIA

→ 17. november 2002 KOŠICE

Slovenská numizmatická spoločnosť, pobočka Košice, usporiada dňa 17.11.2002 **17. CELOSLOVENSKE STRETNUTIE ZBERATEĽOV** v priestoroch Ferrocetra. Doprava zo železničnej a autobusovej stanice električkou č.6 (výstup na 7. zastávke). Informácie na ☎ 055 / 623 41 38.

→ 17. november 2002 ŽILINA

AUKCIA POHLADNÍČ A CELISTVOSTÍ, medzinárodné stretnutie zberateľov známk, celistvostí, pohľadníc, mincí, TK a i. dňa 17.11.2002 v ZK Slovena Rosea (vedľa futbalového štadióna, 300 m od železničnej stanice) od 7.30 do 13.00 hod. • Kontakt: TEMAFILA, Hviezdoslavova 16, 010 01 Žilina, ☎ 041 / 624 958

→ 24. november 2002 LUCENEC

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIE ZBERATEĽOV - LUCENEC 2002 - (nedeľa) 24.11.2002 od 8.00 hod., hotel PELIKÁN (pri tržnici) • Informácie na ☎ 047 4329 266.

→ 30. november 2002 ZVOLEN

NA BURZU ZBERATEĽOV (FILATELIA, NUMIZMATIKA, FILOKARTIA a i.) pozýva Klub filatelístov pri PKA Zvolen dňa 30.11.2002 od 8.00 hod. v priestoroch Posádkového klubu armády Zvolen, miesta časť Podborová. Blížšie informácie podá p.Halamová, PKA Zvolen, ☎ 045 / 5320 183, 5320 184, 5320 487, kl. 463 830

→ 1. december 2002 ŽILINA - RADOLA

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIA ZBERATEĽOV • Galéria MLYN-ANTIK, Radola č.133 (oproti čerpacej stanici Benzinol, 10 km od Žiliny) • Možnosť predaja vlastného tovaru z automobilu v areáli galérie. Kontakt: Galéria MLYN-ANTIK, 023 36 Radola 133, ☎ 041- 421 4026, mobil 0903-175 076, e-mail: samo@za.psg.sk

→ 7. december 2002 BRATISLAVA

BURZA ODZNAKOV, MEDAILÍ, MINCÍ a VYZNAMENANÍ • Spoločenská sála Strediska kultúry Bratislava - Nové Mesto, Vajnorská ul. č.21, dňa 7.12.2002 od 8.00 do 12.00 hod.

→ 14. december 2002 BRATISLAVA

CELOSLOVENSKÁ FILATELISTICKÁ BURZA • Dom lodníkov, Pribinova ul., dňa 14. decembra 2002 • Rezervácia stolov Ing. Böhm, ☎ 4329 5360.

→ 14. december 2002 TRENČÍN

BURZA STAROŽITNOSTÍ A ZBERATEĽSKÝCH PREDMETOV • Výstavisko TMM, a.s., Pod Sokolicami 43, Trenčín • Termín: 14.12.2002 od 7.00 do 12.00 hod. • Rezervácia stolov a informácie na ☎ 0905 267519

→ 14. december 2002 KRAKOVANY

HOBBY STRETNUTIE v Kultúrnom stredisku obce Krakovany • Začiatok o 7.00 hod. Informácie: J.Braško, ☎ 0904 367 911 alebo 033 / 7798 490.

KLUBOVÉ STRETNUTIA

■ **BRATISLAVA** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Dobrovičova ul. 14 (Suvorovova internát) • Každú nedeľu od 8.00 do 12.00 hod. ■ **BRATISLAVA** - TELEFÓNNE KARTY • Predajňa VITOŠA, I.p., Špitálska ul., vždy tretí pondelok v mesiaci od 15.30 do 18.00 hod. • Termíny schôdzok: 18.11. a 16.12.2002) ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - FILATELIA • Budova Elektroprojektu, Partizánska cesta • Každú druhú a poslednú nedeľu v mesiaci od 9.00 do 11.00 hod. ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Skuteckého 36 • Každý posledný pondelok v mesiaci od 16.00 do 17.00 hod. ■ **KEZMAROK** - FILATELIA • Centrum voľného času, Starý trh č.25 • Každú prvú nedeľu v mesiaci od 9.30 hod. ■ **LEVICE** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9.00 do 12.00 hod. • CK Junior, Sládkovičova ulica ■ **NOVÉ MESTO nad Váhom** - FILATELIA • Mestské kultúrne stredisko • Každý štvrtok od 18.00 hod. ■ **NOVÉ ZÁMKY** - FILATELIA • Kaviarň hotelu Korzo, hlavné námestie • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9.00 do 12.00 hod. ■ **PREŠOV** - FILATELIA • Čierny orol (PKO), Hlavná ulica č.50/a (I.poschodie, miestnosť nad vchodom) • Každú nedeľu (okrem sviatkov a prázdnin) od 10.00 do 12.00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - NUMIZMATIKA • Členské schôdze spojené s výmenou numizmatického materiálu. Dom kultúry • Kultúrne a spoločenské stredisko • Každá prvá streda v mesiaci od 16.00 do 18.00 hod. ■ **RUŽOMBEROK** - FILATELIA • Liptovské múzeum • Každý druhý a štvrtý štvrtok v mesiaci (okrem prázdnin) - október až marec od 17.00 hod., apríl až september od 18.00 hod.) ■ **TRNAVA** - KF Trnava • Centrum voľného času KALOKAGATIA, Strelecká 1 • Každý štvrtok od 16.00 do 18.00 hod. ■ **VRANOV n/Topľou** - VŠETKY ZBERATEĽSKÉ ODBORY • Mestský dom kultúry, M.R.Štefánika 875 / 200 • Každú prvú nedeľu po 15-tom v mesiaci od 10.00 do 12.00 hod. okrem prázdnin a sviatkov □ (R)

ČO PÍŠU INÍ

■ FILATELIE (ČR) 10 / 2002

V októbrovom čísle pokračujú ďalšími dielmi seriály: Frankatúry čs. listových zásielok v rokoch 1918-1939 (posledný diel), Spomienky staršieho nefilatelistu V. Minaříka, Štyridsiate roky 19. storočia dali vzory V.Feldmanna a prílohu tvoria Doskové chyby na známkach ČR. Poštovnu históriou sa zaoberajú články K. Bláhu: Celistvosti so služobnými známkami na našom území, M. Fencla: Príležitostné R-nálepky 2001-2 a P. Aksamita: Mäckene, čiarky, krúžky na R-nálepkách APOST. Medzi informáciami filatelisti nájdu emisný plán českých známok na rok 2003, rozhovor s P. Angelisom o Českej pošte v medzinárodných vzťahoch a možnosti úhrady predplatného na budúci rok □ ik

■ BÉLYEG VILÁG (Maďarsko) 10 / 2002

Redakcia na úvod októbrového čísla zaradila 1.časť článku T. Somogyiho, v ktorom sa autor zamýšľa nad zmyslom zbierania známok. V časopise si čitateľ môže prečítať 1. časť článku o (ne)potlačných okrajoch známok na priehradkových listoch, príspevok I. Glatza o mimoriadnych frankatúrach s rakúskymi známkami 5.vydania i zaujímavý esej E. Angyalovej o portrétoch na maďarských známkach. Z oblasti filokartie zaujme článok L.Urmósa o pohľadniciach s námetom nadaných a slávnych mladých hudobníkov, medailón o sochárke a keramické M. Kovácsovej, komentár o súčasnom regionálnom zberateľstve i praktické rady ako treba pripravovať výberové zošity a viesť agendu, ktorá je s touto činnosťou spojená □ vkn

■ PERFIN (SR) ■ 3 / 2002

Tretie tohtoročné číslo spravodaja redakcia uvádza stručným komentárom účasti zberateľov perfinov na výstave SLOVENSKO 2002. Zo zaujímavých a odborne kvalitne spracovaných príspevkov vyberáme: Perfiny na známkach Hradčany s pretlačou SO 1920 (J. Marneck), Tajomstvo perfinu BIB (M. Bachraty). Potvrdené identifikácie na hradčanských celistivostiach (O. Špreňar), Hradčanské identifikačné celistivosti, II. časť (O. Špreňar), Oficiálne perfiny, VI. časť - Veľká Británia (T. Kotek). Záverečné stránky spravodaja patria 10. písomnej aukcii perfinárskeho materiálu □ vkn

■ FORSCHUNGS BERICHTE AUS DER TSCHECHOSLOWAKEI PHILATELIE (SRN) ■ 133 / 2002

Septembrové číslo bulletinu pracovnej skupiny zberateľov československých (českých i slovenských) známok prináša informáciu o hodnotení expozícií svojich členov na výstave SLOVENSKO 2002 v Bratislave, informáciu o príprave a programe 34. schôdze ArGe Tschechoslowakei, ktorá sa uskutoční 15.-18. mája 2003 v Essene, oboznamuje s prítlačmi na poštových lístkoch Slovenskej pošty, v aerofilatelistickej rubrike predstavuje 2. slovenský aerogram i niektoré aerofilatelisticke podujatia na Slovensku. Informuje aj o obsahu časopisu Zberateľ č.1 - 7/2002 a v rubrike Nová literatúra je recenzia výstavného katalógu SLOVENSKO 2002 □ ky

■ MILITÄR UND PHILATELIE (Rakúsko) ■ 201 / 2002

Členský informátor približuje 11.MS helikoptér v Aigene (5.-11.8.2002), misiu OSN UNMOT v Tadžikistane, výstavu k 50. výročiu žandárstva v Salzburgu (6.9.-5.10.2002, príprava programu k 20.výročíu ArGe MILITARIA AUSTRIA-CA vo Viedni (8.-13.4.2003), W.Böttner píše o čs. légiách vo Francúzsku a v Rusku, ako aj o celistivostiach a poľných poštách v Kosove, Kuvajte, Somálsku, Afganistane v rámci operácie ENDURING FREEDOM - TRVALÁ SLOBODA. Prílohu tvorí blok informácií pod názvom NATO v poštovej histórii □ ky

Z filatelických podujatí 2003

Mnichov - Medzinárodné známkové dni - 13.-15.marec

Jihlava - Medzinárodná výstava OSTROPA - 23.-27.apríl

Locarno - Medzinárodná výstava TICIANA - 18.-22.jún

Praha - Medzinárodný zberateľský veľtrh - 12.-14.september

Berlín - Známkové dni a výstava NUMISMATA - 16.-18.november

INZERCIA

Podmienky inzerovania: Cena za jeden riadok v rubrike INZERCIA je 20 Sk. Za inzerát zvýraznený rámečkom účtujeme príplatok 35 Sk. Na trikrát opakovaný inzerát poskytujeme 30%-nú zľavu. Abonent č. 1 časopisu majú v každom čísle prvých 5 riadkov inzerátu zdarma. Úhradu inzerátu, resp. potvrdenku o úhrade treba zaslať na adresu redakcie najneskôr so znením inzerátu. Inzeráty prosíme písať na stroji (počítači) alebo čitateľne paličkovým písmom. Uverejnené sú v najbližšom čísle časopisu v došlom poradí. Komerčné inzeráty resp. reklamy vrátane ich grafickej úpravy účtujeme na základe osobitného sadzobníka, ktorý na požiadanie zašleme, alebo dohodou.

■ **KLUB FILATELISTOV 54-01 a ZDRUŽENIE KLUBOV FILATELISTOV KOŠICE PRÍJME A ZAŠLE VÝBERY DO KOLEVANIA.** Informácie na adrese správcu kolevania: Teodor MAGDA, Zborovská 2, 040 01 Košice. ☎ 119

■ **KÚPIM ZNÁMKY ATS, GBP, USA, SFR (70%) FRF, NLG (50%).** Poštovné platiť. ☎ 0908 / 634 208 ☎ 120

■ **PREDÁM POŠTOVÉ ZNÁMKY,** koly, FDC, NL ČSR, Maď. mince, pečatidlá. B. Šárty, Lukáča 11, 936 01 Sahy, ☎ 036 741 2425. ☎ 121

■ **KÚPIM BALÍKOVÉ SPRIEVODKY** z územia Slovenska, hlavne do roku 1946, i novšie. Prípadne za ne dám iné filatelické materiály. Dušan EVINIC, Poľská 4, 040 01 Košice. ☎ 122

■ **ZASIELAM KF I JEDNOTLIVCOM PÔ PREDCHÁDZAJÚCEJ DOHODE** hodnotné výbery ★★ i ☉ známok ČS, SR, ČR, SČ, Č+M, Nemecka, ZSSR a iných štátov Európy a zámoria, FDC, celín, celistivosti, bankovky, mincí, RN, ZN, pohľadníka a p. Zlavy 10-60% podľa druhu a množstva odoberateľného materiálu. Doplním vaše chybenky, predám katalógy, literatúru, albumové listy a pod. Prevzmem do komisionálneho predaja hodnotné zbierky. Odkúpim väčšie i menšie zbierky klasických známok, zbierky z pozostalosti, likvidované zbierky a pod. Po dohode možná i výmena filatelického materiálu. Odpoviem na každý list s priloženou známku na odpoveď. Miroslav SUKOPČÁK, Čáčov 294, 905 01 Senica ☎ 0905 358 707, 034/651 3964. ☎ 123

■ **PREDÁM AKO CELKY ★★★ známky - kompletne ročníky ČSSR II.** 1986-92, Rumunsko 1985-88, ZSSR 1980-91, Rusko 1992-97, Poľsko 1985-99, celiny (lístky) ZSSR 1970-90, zoznam

na požiad. pošlem. Ďalej predám komplet spoloč. vydanie EUROPA 2000 a spol. vyd. DIALOG 2001. Poskytnem zľavu. Ceny dohodou. Zn. na odpoveď. Ján KOSTELNÝ, Fučíkova 37, 085 01 Bardejov. ☎ 124

■ **PREDÁM OBÁLKU ČLOVEK NA MESIACI** s prílež. zn. 60h a 3 Kés (80 Sk) a spoločný let ZSSR-ČSSR Gubarev-Remek (50 Sk). Róbert KYTKA, Nová ul. 95, 908 74 Malé Leváre. ☎ 125

■ **PREDÁM ZNÁMKY S VEĽKÝMI** perforačnými otvormi: Kat. č. 35 a 40 Sk, č. 38 a 226 a 30 Sk + poštovné. S. DURIŠ, Nám. slobody 1406, 020 01 Púchov. ☎ 126

■ **PREDÁM ★★ SLOVENSKÝ ŠTÁT:** Komplet. zbierok vrátane hárčeka a medzihárč. oboch rastrových sérií doplat., kat. 18.450 (17.000), 2-22 (11.400), 5 (150), 11 (350), 19a (1.000), 23B (90), H119 DCH ZPT - oblačník (870), 125S 4-2n. (550), NV 10x (700), NV 14x (240), NV 21x (80), NV 11aP2 (2.200), D1-12y (2.400), D1-10x (900), D1-11Y (450), D +3-27 (90). Nové perové diki Schaubek (700). Michal ŽILKA, Sečovská 8, 821 02 Bratislava, ☎ 0903 / 942 017. ☎ 127

■ **KÚPIM ★★ SR CHZ - VYCHYL.** PO č. 29, 32, 78, 106, 145, 150, 151, 154, 155, 163, 170, 170, 171, 176, 207 v dvojiaciach a aj v 4-blokoch s horným okrajom. M.HALKO, Laborecká 16, 066 01 Humenné. ☎ 128

■ **KLUB PODPOLIANSKÝ FILATELISTOV** predá za najvyššiu ponuku dvojdielnu publikáciu v nemčine: G.S. Ryan: Pečiatky na prvých vydaniach Uhorská 1867. Ponuky písomne na adresu 962 12 Detva - sídlisko. ☎ 129

■ **KÚPIM ★★ FAERSKÉ OSTROVY** Mi.252-5, blok 5, zošitky MH 4-MH 10, kompl.ročníky 1996, 1997, 1998, 1999, 2000. Jozef HANZLIK, Karpatská 7, 915 01 Nové Mesto nad Váhom. ☎ 130

■ **PREDÁM KOMPLETNÚ SADU** obovňových mincí Slovenska 1993-2002. František MAZÚR, Kuzmányho 3, 040 01 Košice. ☎ 131

■ **PREDÁM ZNÁMKY ☉ USA** 1 ks za 1 Sk alebo výmením za zn. podľa chybenky ☉ ČSR II, ☉ Umenie ZSSR a ☉ Maďarsko. Chybenku zašlem. R.Kytka, Nová ul. 95, 908 74 Malé Leváre. ☎ 132

■ **KÚPIM POUŽITÉ PL ZSSR** z r.1926-1931 s pretlačou v gruzínskom písme, COB s r.1929 vydavateľstvo Novaja derevnja a PL z r.1944 s hymnou ZSSR. Ivan LUŽÁK, Púpavova 2, 841 04 Bratislava 43, ☎ 02 / 654 25 054. ☎ 133

■ **KÚPIM STARÉ USA Au MINCE** pred rokom 1933. Kontakt na telefónnom čísle 0903 028 492. ☎ 134

FIRMA ZBERATEĽ PONÚKA

V tejto rubrike ponúkaný materiál možno zakúpiť v predajni ZBERATEĽ, Račianska 17, 831 02 Bratislava, číslo telefónu 02 / 44 250 149, e-mail: zberatel@nextra.sk, v dňoch pondelok až piatok od 10⁰⁰ do 18⁰⁰ hod. Ponúkaný materiál možno objednať aj písomne, prípadne telefonicky. K cenám účtujeme poštovné a balné. Ceny ponúkaných materiálov platia vždy len do vydania ďalšieho čísla časopisu *Zberateľ*.

ABONENTOM ČASOPISU POSKYTUJEME NA VŠETKY PONÚKANÉ POLOŽKY 5 % ZĽAVU !

ČSR I. ★★

(Katalógové čísla POFIS 2002)

L 7	Letecké motívy, 50 h, typ I., úzky formát	2,-
L 7	-- 50 h, typ I., široký formát	2,-
L 8	-- 1 Kč, úzky formát	3,-
L 8	-- 1 Kč, široký formát	2,-
L 9	-- 2 Kč, typ I.	5,-
L 9	-- 2 Kč, typ II.	7,-
L 10	-- 3 Kč, typ I.	60,-
L 10	-- 3 Kč, typ II.	70,-
L 10	-- 3 Kč, typ III.	30,-
L 11	-- 4 Kč, typ I.	15,-
L 11	-- 4 Kč, typ II.	10,-
L 11	-- 4 Kč, typ IIa, modrá	95,-
L 11	-- 4 Kč, typ IIb, tmavomodrá	95,-
L 12	-- 5 Kč, hnedá	30,-
L 12a	-- 5 Kč, svetlohnedá	60,-
L 13	-- 10 Kč, modrá	145,-
L 14	-- 20 Kč	55,-
L 15	-- 30 h	1,-

DL 33	-- --	30/15 h	3,-
DL 36	-- --	50/400 h	15,-
DL 37	-- --	60/250 h	30,-
DL 42	-- --	Hosp.a veda s pretl.30/100 h	3,-
DL 43	-- --	40/200 h	5,-
DL 43a	-- --	40/200 h tmavá	10,-
DL 44	-- --	40/300 h	35,-
DL 45	-- --	50/500 h	15,-
DL 45B	-- --	50/500 h, HZ	145,-
DL 46	-- --	60/400 h	30,-
DL 43-47	-- --	celá séria, RZ 13%	150,-

SO 2,6,9	Hradčany s pretl.SO 1920	á 3,-
PP 5	Dobročinné (Leviča) I, II.typ	á 15,-
SK 1-2	Skautské	550,-
	Makulatúrne tlačé zn.Hradčany, rôzne hodn.	á 5,-

Námetové známky KUBA ★★

S 1	Spešná, Dve holubice, 2 h,	3,-
S 1	-- -- 5 h,	3,-
NV 1-8	Novinové, Letiaci sokol,	35,-
NV 9-10	-- pretlač hodnôt	48,-
NV+(13)	-- 10 h, pretlač na spešnej zn.	8,-
NV 14-22	-- Holubica	10,-
NV 18	-- -- háreček 25x 10 h	75,-
OT 1-3	Obchodné tlačoviny	15,-
DR 1-2	Doručné	4,-
DL 1,2,3	Doplatné	á 2,-
DL 4	-- 20 h	3,-
DL 5,6	--	á 5,-
DL 7	-- 40 h	6,-
DL 8	-- 50 h	8,-
DL15,16,17	-- pretlač na Hradčanoch	á 3,-
DL 23	-- -- 60/80 h	15,-
DL 28	-- -- 200/400 h	75,-
DL 29 C	-- -- 30/15 h, RZ 13%	10,-
DL 30 A	-- -- 40/15 h, HZ 113%	8,-
DL 31,32	-- s pretlačou hodnoty	á 2,-

1991	Motýle, 3452-57	135,-
1991	Výstava TOKYO '91, 3509-14	155,-
1992	Kynologické symp.(psy), 3558-64+Bl.128	195,-
192	Ryby, 3578-82	85,-
1992	Orchidey, 3583-88	85,-
1992	Vtáky (WWF), 3589-92	65,-
1992	Výstava GENOVA '92 (plachetnice, moreplavci), 3601-06+Bl.129	195,-
1993	R. Diesel (80.v.†), 3649-53+Bl.132	185,-
1993	Kvety botanických záhrad, 3693-98	85,-
1993	Výstava BANGKOK '93 (motýle), 3699-04	80,-
1993	Ohrozené vodné vtáky, 3705-06	40,-
1993	Rôzne športy, 3711-15+Bl.135	155,-
1994	MS vo futbale USA '94, 3723-28+Bl.136	190,-
1994	Mačky, 3730-35+Bl.137	175,-
1994	Liečivé rastliny, 3737-42	105,-
1994	Morské živočíchy a lov, 3749-54	115,-
1994	Kaktusová flóra, 3764-69	115,-
1994	Psy, 3771-75	100,-
1994	Flóra na ostr. Kayo Largo, 3776-79	105,-
1994	Fauna Karibiku I., 3781-86	125,-
1994	ZOOPARK Havana, 3788-90	105,-
1994	Jašterice, 3792-97	290,-
1994	História doručovania pošty, 3798-99	55,-

1995 Akvarijné ryby, 3811-16
 1995 Motýle, 3223-28
 1995 Boj.lietadlá 2.svet.vojny, 3829-33
 1995 Výstava SINGAPORE '95 (kone), 3835-40
 1995 Výstava BEIJING '95 (Čínsky múr), Bl.139
 1995 ZOO Havana, 3852-57
 1995 Orchidey, 3860-65

245,-
 199,-
 155,-
 199,-
 35,-
 199,-
 215,-

1995 Hviezdy strieborného plátna, 3866-74
 1995 Vtáky, 3876-77
 1995 Vtáky a turist.letoviská, 3881-86
 1996 ESPAMER '96 (lietadlá), 3905-08+Bl.143
 1996 Vtáky, 3910-14+Bl.144
 1996 Fauna Karibiku II., 3926-31
 1996 Orchidey, 3932-34
 1996 Historické lokomotívy, 3977-86+Bl.146
 1997 Mačky, 3988-92+Bl.147
 1997 Fauna ZOO, 3996-4000
 1997 Motýle, 4014-18
 1997 Vtáky Karibiku, 4036-42
 1997 Turistika / vtáky, 4049-52
 1997 Flóra Karibiku, 4053-58
 1997 Vlaky, 4072-76
 1998 MS vo futbale Franc. '98, 4084-88+150
 1998 Šimpanzi, 4106-10
 1998 Ryby hlbokých vôd, 4112-15
 1998 Orchidey, 4144-48
 1998 Turistika / jašterice, 4150-53
 1998 Papagáje (WWF), 4156-59
 1999 Pravek, 4185-89
 1999 Výstava CHINA '99 (panda), Bl.152
 1999 Výstava IBRA '99 (hist.rušeň), Bl.153
 1999 Ryby, 4205-08+Bl.154
 1999 Výst.PHILEXFRANCE (Napoleon), Bl.156
 2000 Morská fauna (4)
 2000 Nové milénium / slimáky (5+K)
 2000 Výstava WIPA (vzducholode), 5+H
 2000 Výstava LONDRES (hist.lokomotívy), 5+H
 2000 145.výročie kubánskej známky (2)

190,-
 45,-
 150,-
 199,-
 215,-
 115,-
 20,-
 550,-
 230,-
 150,-
 150,-
 195,-
 130,-
 165,-
 130,-
 150,-
 130,-
 125,-
 125,-
 125,-
 135,-
 75,-
 75,-
 155,-
 75,-
 99,-
 190,-
 190,-
 190,-
 95,-

Cambodge 2001, Hasičské historické vozy (6+H)
 Eritrea 2002, Závodné automobily, Pl (4)
 Kampučea 1986, Kaktusy (7)
 Kampučea 1987, Hasičské autá (7)
 Kampučea 1987, Hady (7)
 Kampučea 1987, Psy (7)
 Kampučea 1988, Akvarijné rybičky (7+H)
 Kampučea 1988, Mačky (7+H)
 Kampučea 1989, Vtáky - papagáje (7+H)
 Kampučea 1989, Vodné kvety (Nymphaea) (7+H)
 Korea 1987, Kone (4-blok)
 Laos 1982, Motýle (6)
 Malgasy 1991, Psy (7+H)
 Philipinas 1985, Kone (6)
 Somali Rep. 1999, Safari (6+H)
 Somali Rep. 1999, Slimáky (6+H)
 S.Tomé e Príncipe 1995, Mačky (8+2H)
 Tchad 2000, Znamená draka (6+H)
 Togo 1999, Minerály (6+H)
 Togo 1999, Mačky (6+H)

33,-
 25,-
 22,-
 18,-
 22,-
 22,-
 33,-
 33,-
 35,-
 15,-
 18,-
 33,-
 18,-
 33,-
 29,-
 55,-
 33,-
 33,-
 33,-

EUROPA CEPT ★★

1996 Cyprus, 877-78
 1994 Føroyar, 260-61
 1996 Føroyar, 296-97
 1993 Guernsey, 608-11
 1983 Isle od Man, 240-41

21,-
 56,-
 52,-
 56,-
 25,-

1993 Isle od Man, 546-49
 1963 Liechtenstein, 431
 1964 Liechtenstein, 444
 1980 Liechtenstein, 741-42
 1993 Liechtenstein, 1054-55
 1992 Poľsko, 3377-78
 1993 San Marino, 1523-24
 1993 Vatikán, 1099-1100

37,-
 12,-
 18,-
 26,-
 44,-
 10,-
 19,-
 25,-

Zásobníky na známky, skart, hawidky

Zásobník Lindner, formát A 5, 6-listový 165,-
 detto 8-listový 195,-
 Zásobník Lindner, A 4, 16-listový, čierne listy 490,-
 detto 30-listový 870,-
Zásobník Schaubek, 16-listový, A 4, biele listy 490,-
Zásobník s logom i bez loga Slovenskej pošty,
 formát A 4, 16-listový, biele listy á 360,-
 detto 8-listový á 220,-
Pôvodný čs.skart, hmotnosť 1/2 kg 210,-
Hawidky čierne, šírka 31,35,45,59,70 mm - balíček 60,-
Hawidky čierne na PL:
 ležaté, veľkosť 175x120mm - ks 15,-
 ležaté, veľkosť 200x175mm - ks 20,-
 stojaté, veľkosť 115x 175mm - ks 15,-
Hawidky biele, šírka 32, 40, 60 mm - balíček 60,-
Hawidky biele na PL, ležaté 200x120mm - ks 15,-
Hawidky biele na háčček - ks 5,-

NÁMETY ☉

(kompletné série známok, háččekov, blokov)

Afganistan 1999, Minerály (6+H) 33,-
 Afganistan 2000, Brodivé vtáky, bociany (6+H) 33,-
 Afganistan 2000, Mačky (6+H) 33,-
 Benin 1998, Pravek, Blok (9) 30,-
 Benin 2000, Chrobáky (6+H) 33,-
 Bulharsko 2001, 100 r.mestskej elektr.dopravy (4) 15,-
 Cambodge 1996, Historické lietadlá (6) 18,-
 Cambodge 2000, Ryby (6) 22,-
 Cambodge 2000, Orchidey (6+H) 33,-
 Cambodge 2000, Vodné vtáčtvo (6+H) 33,-
 Cambodge 2000, Hasičské moderné vozy (6+H) 33,-
 Cambodge 2001, Moderné automobily (6+H) 33,-
 Cambodge 2001, Huby (6+H) 33,-

Albumové listy fy Zberateľ SLOVENSKO

Rok	I.časť		II.časť	
	BZ	Z	BZ	Z
1993	19,-	75,-	32,-	120,-
1994	19,-	75,-	48,-	185,-
1995	22,-	75,-	48,-	175,-
1996	22,-	75,-	54,-	195,-
1997	22,-	75,-	53,-	220,-
1998	22,-	75,-	53,-	220,-
1999	21,-	75,-	59,-	245,-
2000	17,-	65,-	48,-	185,-
2001	32,-	95,-	48,-	215,-

Súbory jednotlivých ročníkov tvoria albumové listy pre:

I.časť - základné známky a hářčeky,
II.časť - pre PL, varianty kupónov a známky z hářčekov.

Listy ponúkame vo vyhotovení bez zasklenia (BZ) a zasklené (Z).

Formáty listov: Pofis a A 4. Ceny oboch formátov sú rovnaké!

Pri objednávaní prosíme vždy uviesť požadovaný ročník, jeho časť (I. alebo II.) a formát (Pofis alebo A 4)! V prípade záujmu o všetky listy jednotlivých ročníkov, t.zn. na základné známky, hářčeky, PL, variácií kupónov a známok z hářčekov, je potrebné objednať oboje časti súboru (I. + II.)!

Albumové listy ČR

Rok	BZ	Z
1999	125,-	455,-
2000	190,-	495,-
2001	195,-	525,-

Formáty alb. listov ČR: Ročník 1999 len formát Pofis, roč. 2000 a 2001 formátu Pofis aj A 4 (cena rovnaká).

Ďalej ponúkame albumové listy formátu Pofis aj A4:

s nápisom SLOVENSKO á 5,-
s nápisom ČESKÁ REPUBLIKA á 5,-
bez nápisu (len Pofis) á 4,-
so štvorček. potlačou (len Pofis) á 5,-
Obaly na albumové listy
formát A 4 (tzv. Eurobal) -10 ks 15,-

PRIPRAVUJEME

Albumové listy SLOVENSKO 2002 - v tradičných II. častiach a formátoch Pofis i A 4

Pinzety a lupy

Pinzeta Prinz-Solingen (špicaté, lopatkovité alebo okrúhle) 85,-
Pinzeta Lindner, lopatkovitá 155,-
Lupa Ø 60 mm, zväčš. 2x + šošovka 5x 95,-
Lupy Magnifier, de luxe (China):
Ø 50 mm, zväčš. 2,5x 155,-
Ø 90 mm, zväčš. 2,5x 245,-
Ø 90 mm, detto s osvetlením (4x ceruz. batérie) 325,-
Lupa Ø 20 mm v kovovom púzdre, zásuvacia, zväčš. 10x 395,-

Filatelistické nálepky

Nálepky LINDNER (1000 ks) - balíček 64,-

Balíčky © známok SR 1993-2000

Balíček s 15 ks známok 20,-
Balíček s 25 ks známok 30,-

Katalógy a odborná literatúra

Kat. MICHEL č.2 SÚDEUROPA 2001/2 960,-
Kat. MICHEL č.3 NORD und MITTELEUROPA 2001/2 1100,-
(v týchto katalógoch sú ceny uvedené v EURO-mene)
Filatelistický diár s prílohou (číslovaná odtaľčok návrhu zn. k 350.výročiu založenia Trnavskej univerzity - Peter Pázmány, autor M.Činovský) 195,-
J.Karásek: Čs. poštové známky 1918-1939 a ich falzifikáty (1998), príloha čis. čiernotlač 565,-
J.Karásek: Vzácnosti a zaujímavosti čs.známk (2000), príloha číslovaná čiernotlač 560,-
J.Klim, V.Schödelbauer: Česko-slovensko 1918-39, Special. katalóg zn. a celistvosti (2002) 890,-
Netto katalóg SLOVENSKO 2000-2001 59,-
Špec. príručka čs. známok a celín, 1988 (používané) 135,-
Monografie čs. známok:
2.diel - emisie Pamätné 1919-1920, PČ 1919, Hospodárstvo a veda 450,-
3.diel - Výplatné známky 1923-1929, celiny 350,-
16.diel I+II - Čs.poprevratové pečiatky 1918-1920 175,-
Rakúsko, netto katalóg špeciál 1994/1995, farebný 440,-
Ferchenbauer: Rakúsko 1850 -1918, ČB, vyd.1990 1350,-
Novotný: MINCE MÁRIE TERÉZIE 1740-1780 (II.dopl. vydanie 2001) 235,-
Novotný: Mince Františka I. (1792-1835) 185,-
Novotný: Mince a korunovačné medaily Ferdinanda V. (1835-1848) 135,-
Novotný: Mince Františka Jozefa I.(1848-1916) 235,-
Novotný:Moullis: PAPIEROVÉ PLATIDLÁ ČR, ČR a SR 1918-1998, farebný 297,-
Vlastislav Novotný: Mince Karla VI. 1711-1740, I.vydanie 265,-
Novotný:Moullis: Mince ČR SR 1918 -92, ČR a SR 1993-2003 285,-
Katalóg TK ČR+SR 2001+dodatok 2002+príloha TK Alpha World 500 Kč (neplatná) 748,-
Dodatok katalógu TK ČR a SR 2002 + príloha TK Alpha World 500 Kč (neplatná) 448,-

ZBERATEL • MESAČNÍK O FILATELIH, NUMIZMATIKE, FILOKARTII A ZBIERANÍ TELEFÓNNYCH KARIET

Vydáva: Firma Zberateľ, Bratislava. Reg.č.časopisu MK 1188/95 so dňa 1.2.1995 - ISSN 1335-8693 • **Redakčná rada:** Dr. Severín Zrubec (predseda), RNDr. Milan Antala, Dr.Ondrej Földes, Ing. Miroslav Gerec, Ing. Marián Jobek, Ing.Peter Malík, PhDr. Elena Minarovičová a RNDr. Michal Zika • **Redakcia** - Viliam Kučera - šéfredaktor, Anton Kulhánek ml. - redaktor, RNDr. Milan Antala - jazyková úprava, Mgr.Pavol Ondráška - preklad do angličtiny • **Adresa redakcie:** ZBERATEL, Račianska 17, 831 02 Bratislava ☎ 02/44 250 149, e-mail: zberatel@nextra.sk.

Cena a predplatné: Cena za jeden výtlačok 44 Sk. Pri odbere viac ako 10 výtlačkov vydavateľ poskytuje 20%-nú zľavu. Čeloročné predplatné vrátane poštovného na rok 2003 - pre abonentov zo SR 444 Sk, s prílohami 484 Sk, pre abonentov z ČR 695 Sk (570 Kč) s prílohami 755 Sk (620 Kč), pre abonentov z ostatnej Európy 980 Sk (24 €), s prílohami 1100 Sk (27 €), pre abonentov zo zámoria 1300 Sk (35 USD), s prílohami 1450 Sk (39 USD) • **Zasielanie príspevkov:** Články napísané strojom alebo čitateľným písmom, príp. na počítačových disketách (WORD) alebo elektronicou poštou (e-mail: zberatel@nextra.sk). Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia. Redakcia si vyhradzuje právo uverejniť aj príspevky, s ktorých obsahom sa nestotožňuje.

Redakčná uzávierka č.11/2002 - 25.10.2002, do tlače zadané - 8.11.2002, predpokladaný dátum vydania - 15.11.2002.

PÍSOVNÁ AUKCIA ZBERATEĽ

(obrazová príloha ku katalógu)

021

024

022

106

114

153

171

162

104

004

418

423

513

503

563

017

020

015

012

142

365

425

365

PÍSOVNÁ AUKCIA ZBERATEĽ

(obrazová príloha ku katalógu)

Ústřední - Coupón
Měla být přilepena
nadleže (Puis être collé par le
destinataire)
Realizace postovního příkazu
Tímto se borace d'origine

Československá poštovní správa
Administration des Postes de la République
Tchéco-slovaque

POŠTOVNÍ PRŮVODKA
BULLETIN D'EXPÉDITION

Postní oznámení
Nombre des déclarations
ou douanes

Dráž
Cíjázat
Cena
Vážená zastávka

A

Jméno, příjmení a byt
adresa
Nom et domicile de
l'expéditeur

Město určení
Lieu de destination
Účel a číslo dopisu
Ras et numéro
Země určení
Pays de destination

Váha - Poids	Celní poplatky 1) Droits de douane	Směr dopravy Acheminement
kg g		
kg g		
kg g		

Poplatky - Post d.
Dobroč. Dues de faveur

1) Všechny poplatky, které vyplývají z této úmluvy, musí být zaplacené.

102

